صوبائی اسمبلی شمال مغربی سرحدی صوبہ

مباحثات

بروز ہفتہ مورخہ 19 جون 1999

(بمطابق 4 ربیع الاول 1420 ہجری)

جلد 16 | شمارہ 3

سرکاری رپورٹ

مندرجات | صفحہ نمبر

1۔ تلاوت کلام پاک اور اس کا ترجمہ	1
2 ۔ معزز اراکین کی رخصت	4
3 ۔ بجٹ پر عام بحث	10
4 ۔ قاعدہ کا معطل کیا جانا	29
5۔ قرارداد	30

صوبائی اسمبلی شمال مغربی سرحدی صوبہ

اسمبلی کا اجلاس، اسمبلی چیمبر پشاور میں بروز ہفتہ مورخہ 19 جون 1999 بمطابق 4 ربیع الاول 1420 ہجری صبح دس بجکر بارہ منٹ پر منعقد ہوا۔

جناب قائمقام سپیکر، حاجی محمد عدیل مسند صدارت پر متمکن ہوئے۔

تلاوت کلام پاک اور اس کا ترجمہ

اَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّیْطٰنِ الرَّجِیْمِ ۔ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ ؀

وَالْمُؤْمِنُوْنَ وَالْمُؤْمِنٰتُ بَعْضُهُمْ اَوْلِیَآءُ بَعْضٍ یَاْمُرُوْنَ بِالْمَعْرُوْفِ وَ یَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَ یُقِیْمُوْنَ الصَّلٰوةَ وَ یُؤْتُوْنَ الزَّكٰوةَ وَ یُطِیْعُوْنَ اللّٰهَ وَ رَسُوْلَهٗ اُولٰٓئِكَ سَیَرْحَمُهُمُ اللّٰهُ اِنَّ اللّٰهَ عَزِیْزٌ حَكِیْمٌ ؀ وَعَدَ اللّٰهُ الْمُؤْمِنِیْنَ وَالْمُؤْمِنٰتِ جَنّٰتٍ تَجْرِیْ مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهٰرُ خٰلِدِیْنَ فِیْهَا وَ مَسٰكِنَ طَیِّبَةً فِیْ جَنّٰتِ عَدْنٍ وَ رِضْوَانٌ مِّنَ اللّٰهِ اَكْبَرُ ذٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِیْمُ (سورۃ التوبہ، آیت نمبر (72-71)

(ترجمہ) اور مومن مرد اور مومن عورتیں یہ سب ایک دوسرے کے رفیق ہیں، بھلائی کا حکم دیتے ہیں اور برائی سے روکتے ہیں، نماز قائم کرتے ہیں، زکواۃ دیتے ہیں اور اللہ اور اس کے رسول کی اطاعت کرتے ہیں۔ یہ وہ لوگ ہیں جن پر اللہ کی رحمت ہو کر رہے گی۔ یقیناً اللہ سب پر غالب اور حکیم و دانا ہے۔ ان مومن مردوں اور مومن عورتوں سے اللہ کا وعدہ ہے کہ انہیں ایسی جنتیں دے گا جس کے نیچے نہریں بہتی ہوں گی، وہ ان میں ہمیشہ رہیں گے۔ ان سدا بہار باغوں میں ان کیلئے پاکیزہ قیام گاہیں ہوں گی اور سب سے بڑھ کر یہ کہ اللہ کی خوشنودی انہیں حاصل ہو گی، یہی بڑی کامیابی ہے۔

جناب قائمقام سپیکر: جزاک اللہ

جناب والٹر مسیح: پوائنٹ آف آرڈر، سپیکر صاحب۔

جناب قائمقام سپیکر: جناب والٹر سراج صاحب۔

جناب والٹر مسیح: سپیکر صاحب! ملک قسیم الدین جو ہمارے ایک معزز رکن ہیں، کے والد صاحب وفات پا چکے ہیں اور میں نہیں سمجھتا، اس پر مولوی صاحب ذرا روشنی ڈالیں کہ ہمیں اس کیلئے دعائے خیر کرنی چاہئے یا کیا طریقہ کار اختیار کرنا چاہئے؟

جناب قائمقام سپیکر: خاموشی۔

جناب فتح محمد خان (وزیر جنگلات): ایک منٹ کیلئے خاموشی اختیار کریں۔

جناب قائمقام سپیکر: ٹھیک ہے، میرے خیال میں مولوی صاحب کو زحمت نہیں دیتے ہیں۔

جناب والٹر مسیح: میرا خیال ہے کہ خورشید صاحب کہہ رہے ہیں کہ اس کیلئے دعا کرنی چاہئے۔

جناب قائمقام سپیکر: میرے خیال میں بہتر یہی ہے کہ ایک منٹ کیلئے ہم خاموشی اختیار کریں اور ان کے لواحقین کو صبر کی تلقین کریں، تعزیت کریں۔ ایک منٹ کیلئے ہم خاموشی اختیار کرتے ہیں۔

Mr. Walter Masih: Thank you, Sir.

(اس مرحلے پر ایک منٹ کی خاموشی اختیار کی گئی۔)

جناب قائمقام سپیکر: خالقِ مخلوقات ان کے لواحقین کو صبر دے۔ شکریہ۔

Mr. Saleem Khan Advocate: Point of order, Sir.

جناب قائمقام سپیکر: جی۔

جناب سلیم خان ایڈوکیٹ: زه یوه خبره کومه۔ دا بجټ اجلاسونه په دے پنجاب کښې هم اوشو او زمونږ هم اوشو۔ په ټی۔وی باندے خبرنامه چه راځی نو په هغے کښې د پنجاب د قائمقام سپیکر باقاعده نوم هم اخستے شوے دے، د هغه عهده ئے هم ښودلے ده او زمونږه او د بلوچستان د سپیکرانو صرف تصویرونه اوښائی او د هغوئ نوم نه اخلی۔ دا څه دومره خبره نه ده خو زه په دے باندے یوه خبره کوم چه دا زمونږه په خلقو کښې تشویش او یو

احساس محرومی پیدا کوی۔ زه دے باره کښې ستاسو په وساطت دا تپوس کووم چه دا پی۔ټی۔وی د پنجاب ټیلیویژن دے او که دا د پاکستان ټیلیویژن دے؟ پکار دا ده چه د دوئ دا قبله درست شی او دوئ سره دا خبره اوکړے شی چه مونږ سره دا دومره زیاتے ولے کیږی او زمونږ په دے محرومئ کښې دا زیاتے ولے کیږی؟

جناب قائمقام سپیکر: حکومت کی جانب سے۔

جناب غفور خان جدون (وزیر خوراک): جناب سپیکر صاحب! عرض دا دے چه بیگا باقاعده په ټی۔وی باندے د بی بی پوره تقریر چه هغوئ په بجټ باندے کوم بحث کړے دے، باقاعده په نیشنل نیوز کښې راغلے وو او ښه کوریج نے ورته بیگا ورکړے دے۔ زه خو بیگا حیران شوم چه دومره لونے کوریج نے تر اوسه پورے نه دے ورکړے او بیگا نے ورته فل کوریج ورکړے دے۔

جناب قائمقام سپیکر: آنریبل منسٹر صاحب! جس پوائنٹ آف آرڈر پر وہ بات کر رہے ہیں تو وہ یہ کہہ رہے ہیں کہ جس دن بجٹ اجلاس ہوا تھا' اس دن بجٹ اجلاس اس صوبے کا بھی ہوا تھا اور شاید آپ نے وہ دیکھا نہیں ہے۔ شاید اس کی بات آپ کر رہے ہیں۔

جناب سلیم خان ایڈوکیٹ: زه د بجټ اجلاس خبره کوومه۔ هغه زما په خیال حاجی صاحب نه دے کتلے۔ بیگا نے صرف کتلے دے او د هغے متعلق وائی۔

حاجی عبدالرحمان خان: سپیکر صاحب! دوئ هغه ټکے راخلی چه په هغے کښې د حکومت غرض وی۔ هغه بی بی ورسره د تعاون خبره کړے وه نو هغه نے ښودل خو نور نے نه دے ښودلے چه بی بی نور څه وئیلے دی؟

جناب قائمقام سپیکر: آنریبل اراکین! اصل بات یہ ہے کہ پی۔ٹی۔وی ہے جو ہے' وہ پاکستان کیلئے ہے لیکن پنجاب کیلئے بھی استعمال ہو سکتا ہے' تو بہتر یہ ہے کہ ہم تمام صوبوں کے نام "پ" سے شروع کر دیں' تو پھر کسی کا مسئلہ نہیں رہے گا۔

وزیر جنگلات: ہمیں کوئی اعتراض نہیں ہے۔ (قہقہے)

جناب قائمقام سپیکر: ویسے ہمارے صوبے کی اسمبلی نے تو ایسی ایک قرارداد پاس کی ہوئی ہے۔

معزز اراکین کی رخصت

جناب قائمقام سپیکر: ان معزز اراکین اسمبلی نے رخصت کیلئے درخواستیں ارسال کی ہیں، جناب آفتاب احمد خان شیرپاؤ صاحب نے آج کیلئے اور جناب ملک قسیم الدین صاحب کے چونکہ والد صاحب فوت ہوچکے ہیں تو انہوں نے Telephonicaly درخواست بھیجی ہے۔ کیا یہ درخواستیں منظور کریں؟

(تحریک منظور کی گئی۔)

جناب قائمقام سپیکر: شکریہ جی۔ پوائنٹ آف آرڈر پر ہیں، طوفان صاحب؟

جناب فرید خان طوفان: جی، پوائنٹ آف آرڈر پر ہوں۔

جناب قائمقام سپیکر: دیر سے تو آنے والوں کے پوائنٹ آف آرڈر نہیں ہوتے ہیں۔

جناب فرید خان طوفان: نه جی، دا هره ورځ چه تاسو دا درخواستونه زمونږه اسمبلۍ ته وړاندے کوئ، دا په رولز کښې وی او که نه؟ چرته په دے اسمبلۍ کښې د یو ممبر درخواست نامنظور شوے نه دے۔ نو دا ستاسو په دفتر کښې د دے فیصله ولے نه کوئ چه دلته نے تاسو راوړئ؟

وزیر جنگلات: د دے مطلب دا دے، زه دوئ پوهه ووم، د دے مطلب دا دے چه دا اسمبلۍ خبر شی چه کوم کوم ممبر نشته دے یا د کومے ورځے د پاره نشته۔ صرف اطلاعاً دا یوه خبره کیږی۔

جناب فرید خان طوفان: او جی، دا خو بیا ټهیک ده۔ زمونږ چیف منسټر صاحب هر وختے نه وی نو مونږه خکه خو خبر یو کنه چه هغه نشته۔

جناب قائمقام سپیکر: جو درخواستیں آتی ہیں ایوان کے پاس تو یہ ایوان کی مرضی ہے، وہ ان کو Reject بھی کر سکتے ہیں۔

جناب عبدالسبحان خان (وزیر اطلاعات): د فاضل ممبر صاحب د انفارمیشن د پاره عرض دے چه چیف منسټر صاحب راغلے دے، چیمبر کښې ناست دے، اوس به تشریف راوړی۔

جناب قائمقام سپیکر: وزیر اطلاعات صاحب! میں آپ کی بات نہیں سمجھ سکا، اگر آپ دوبارہ دوہرا دیں تو۔

وزیر اطلاعات: شکریه، سر۔ گران رور فرید طوفان صاحب اوفرمائیل چه چیف منسټر صاحب نه دے راغلے نو ما ورته اووئیل چه چیف منسټر صاحب تشریف راوړے دے او په چیمبر کښې ناست دے۔ اوس به لږ ساعت پس راشی انشاء اللّٰه تعالیٰ۔

جناب قائمقام سپیکر: اس پر مجھے ایک شعر یاد آ گیا ہے۔ (قہقہہ)

سید محمد صابر شاہ: چیف منسٹر کی ذات کو اس ہاؤس کا اعتماد حاصل ہوتا ہے۔ اس کا اپنا ایک تشخص ہوتا ہے اور اس معزز ایوان کے لیڈر آف دی ہاؤس کے حوالے سے میرے خیال میں چیف منسٹر کے بارے میں، جس طرح آپ کی ذات کا اپنا ایک تقدس ہوتا ہے، اسی طرح چیف منسٹر کے بارے میں بھی ہمیں یہ توقع نہیں رکھنی چاہئے کہ چیف منسٹر صاحب بھی ہمیں درخواستیں دیتے رہیں کہ جناب، میں حاضر نہیں ہو سکتا۔ ہم نے چونکہ ان کے سر پر ایک پگڑی رکھی ہوتی ہے اس معزز ایوان کے مشر کی حیثیت سے، بڑے کی حیثیت سے، بزرگ کی حیثیت سے، لیڈر آف دی ہاؤس کی حیثیت سے، تو اسلئے میں تھوڑا ریکارڈ کو درست کرنا چاہتا تھا۔

جناب قائمقام سپیکر: جناب فرید طوفان صاحب۔

جناب فرید خان طوفان: جناب سپیکر صاحب! ربنتیا خبره دا ده چه مونږ سره تشویش وو، نن مونږه اخبار اوکتو، وائی چه د چیف منسټر صاحب هیلی کاپټر چه کوم دے، هغه بچ شوے دے۔ اکثر چه کله په دے هاؤس کښې لیډر آف اپوزیشن تقریر کوی نو مونږ سره دا فکر وی چه داسے حادثے نه د نے خدائے بچ کړی چه دلته ناست وی لکه چه دا دے۔

جناب قائمقام سپیکر: جناب سجان صاحب۔

وزیر اطلاعات: اصلی خبره دا ده ------

سید محمد صابر شاہ: مونږ فخر کوؤ چه زمونږ چیف منسټر صاحب چه کوم زمونږ د ټولو قیادت کوی، چه هغه تلے دے او د ملک په سرحداتو باندے دښمن مونږ للکار کړے یو، مونږ ته نے آواز راکړے دے، جنګ شروع دے او په دے وخت کښې په مورچو باندے هم زمونږ چیف منسټر مقابلے کوی او دلته کښې هم د حالاتو مقابلے کوی۔ په دے باندے مونږ فخر کوؤ۔

جناب بشیر احمد بلور: پوائنٹ آف آرڈر- سپیکر صاحب! دا زمونږ چیف منسټر صاحب ------

Mr. Acting Speaker: Janab Bashi: Ahmad Bilour Sahib, you are late.

جناب بشیر احمد بلور: زمونږ چیف منسټر صاحب چرته د فوج سربراه دے، چرته وزیر خارجه دے، چرته Foreign affairs treat کوی چه دوئ هلته فوخونو ته Instructions ورکوی؟ ------

جناب یوسف ایوب خان (وزیر بلدیات): سپیکر صاحب! بشیرخان آپ کی بات کا جواب نہیں دے رہے ہیں۔ آپ نے انہیں کہا ہے کہ ?Why you are late (قہقہہ)

جناب بشیر احمد بلور: پکار دا دی چه دوئ د خپله صوبه کښی پاتے شی او هغه خو د فارن منسټر، د ډیفنس منسټر او د فوج د جرنیل کار دے چه هغوی دے سرحداتو ته لاړ شی۔

جناب قائمقام سپیکر: پیر صاحب! یہ مسئلہ اس طرح حل ہو گا کہ ------

سید محمد صابر شاه: دا کار په هر مسلمان باندے فرض دے، که هغه چیف منسټر دے، که هغه مسلم لیګ کښی دے، که هغه په اے این پی کښی دے او زه دعوت ورکومه بشیر بلور صاحب ته چه ما سره لاړ شی بله هفته کښی د سیشن نه وروستو د جهاد د پاره۔

جناب بشیر احمد بلور: اعلان اوکړه پیر صاحب، د جهاد، مونږ ټول تا پسے به یو- پیر صاحب، مونږ به د ټولو نه مخکښی تا سره روان یو- پیر صاحب، د جهاد اعلان اوکړه۔

جناب قائمقام سپیکر: جناب خورشید اعظم صاحب!

جناب خورشید اعظم خان: جناب سپیکر صاحب! جس طرح بشیر خان نے کہا ہے تو یہ ہم سب کا حق بنتا ہے لائن آف کنٹرول پر جانے کا، یہ صرف چیف منسٹر کی بات نہیں ہے۔

جناب قائمقام سپیکر: اللہ تعالیٰ آپ کو ہمت دے۔

جناب خورشید اعظم خان: یہ جتنے بھی پاکستانی شہری ہیں، ان کا حق بنتا ہے سر۔

جناب قائمقام سپیکر: اورنگزیب خان!

جناب محمد اورنگزیب خان: سر! میں اس حوالے سے ایک لطیفہ سناتا ہوں اس ایوان کا ماحول ذرا بہتر بنانے کیلئے۔ ایک شخص دیوار کے سائے میں بیٹھا تھا۔ پښتو کښې به اووایم چه یو سړے د دیوال شا ته ناست وو جی، سپینے ګیرے والا یو مشر سړے ورته راغلو چه ------

جناب قائمقام سپیکر: یوسف ایوب صاحب، آنریبل منسٹر! آپ اپنی کرسی پر بیٹھیں۔

جناب محمد اورنگزیب خان: په اردو کښې اووایم۔

آوازیں: او، په اردو کښې اووایه۔

جناب محمد اورنگزیب خان: مسئله پښتو والا ده۔

جناب قائمقام سپیکر: ښه پښتو کښې ده۔

جناب محمد اورنگزیب خان: ایک شخص دیوار کے سائے میں بیٹھا تھا۔ ایک بزرگ آدمی وہاں آیا سفید داڑھی والا، اس نے اسے کہا کہ دیوار سے ہٹ جاؤ، یہ دیوار گرنے والی ہے، تم مر جاؤ گے۔ اس نے کہا ٹھیک ٹھاک دیوار ہے، کیسے گر جائے گی؟ اس نے کہا، بس میں نے تمہیں کہہ دیا ہٹ جاؤ، دیوار گرنے والی ہے۔ وہ شخص ہٹ گیا، دیوار گر گئی۔ وہ جو بیٹھا تھا، وہ آیا بوڑھے کے پاس کہ بڑا شکریہ، تم نے مجھے موت سے بچا لیا۔ اس بوڑھے نے کہا کہ شکریہ ادا مت کرو، میں شیطان ہوں اور میں نہیں چاہتا تھا کہ تم شہید ہوتے (قہقہے) تو اسلئے تمہیں ہٹا دیا ہے۔

جناب قائمقام سپیکر: جناب سجان خان!

وزیر اطلاعات: سپیکر صاحب! اصلی خبره دا ده، اصلی خبرے ته دوئ ----

جناب قائمقام سپیکر: جب سجان صاحب بولیں تو آپ کو اجازت نہیں ہے پیر صاحب۔

سید محمد صابر شاہ: خوشی کی بات یہ ہے کہ، شیطان اور ان کے درمیان جو رابطہ ہے، وہ بڑی خوش آئند بات ہے۔

جناب قائمقام سپیکر: پیر صاحب! جب سجان صاحب بولیں تو آپ کو اجازت نہیں ہے۔

جناب محمد اورنگزیب خان: وہ شیطان داڑھی والا تھا جی۔ اس شیطان کی داڑھی تھی۔

وزیر اطلاعات: دا جُدا خبره ده، هغه د شعر مطابق وائی چه

سترگے د راخه راخه شوندے راته خه وانی

دوه کبنی حیران شوے یم پیینبے بدے چارے دی

جناب قائمقام سپیکر: ایسا ہے کہ -----

جناب محمد ایوب خان آفریدی: پوائنٹ آف آرڈر، سر۔

جناب قائمقام سپیکر: ہاں ایوب آفریدی صاحب!

جناب محمد ایوب خان آفریدی: جی، سر۔

جناب قائمقام سپیکر: آپ کوئی شعر کہیں گے؟

جناب محمد ایوب خان آفریدی: نہیں سر، میں آپ کی وساطت سے خیر شعر بھی کہدوں گا لیکن میری گزارش یہ ہے کہ ہمارا جو دشمن ہے، اگر وہاں جنگ ہو رہی ہے اور محاذ پر کوئی مسلمان جائے اور اگر وہ شہادت نہیں ہے تو میرے خیال میں اورنگزیب خان صاحب کو چاہئے کہ پھر یہ اپنا قبلہ درست کرلیں، وہاں محاذ پر جو جاتا ہے، وہ شہید ہوتا ہے -----

جناب قائمقام سپیکر: آفریدی صاحب! آپ کب جا رہے ہیں؟

جناب محمد ایوب خان آفریدی: وہاں جو شہید ہوتا ہے تو وہ شہید ہوتا ہے، اس میں یہ نہیں ہے کہ شیطان اس کو شہادت سے بچاتا ہے۔ میرے خیال میں محاذ پر جو بھی جاتا ہے، وہ شہید ہوتا ہے۔

جناب سلیم خان ایڈوکیٹ: پوائنٹ آف آرڈر، سر۔ میں یہ پوچھنا چاہتا ہوں کہ ایوب آفریدی صاحب شہادت کیلئے کب جا رہے ہیں؟ -------

جناب قائمقام سپیکر: میاں ولی الرحمان صاحب!

میاں ولی الرحمان: جناب! یہ مذہبی فریضہ ہے، اس پر مخول نہ کریں ورنہ آپ کفر کی طرف جا رہے ہیں۔

جناب محمد ایوب خان آفریدی: سر! میں اس اسمبلی ہال سے جانے کیلئے تیار ہوں۔ میں اس ہاؤس میں ذمہ داری کے ساتھ کہتا ہوں کہ میں صبح جانے کے لئے تیار ہوں اور وہ بھی میرے ساتھ صبح جانے کیلئے تیار ہو جائیں۔

حاجی عبدالرحمان خان: پوائنٹ آف آرڈر۔

سید محمد صابر شاہ: جناب سپیکر! میں ایک گزارش کروں گا-----

جناب قائمقام سپیکر: پیر صاحب، عبدالرحمان خان آپ سے پہلے کھڑے ہوئے تھے۔

سید محمد صابر شاہ: صرف میں یہ چاہتا ہوں عبدالرحمان خان صاحب سے احترام کے ساتھ، کہ ان الفاظ کو Expunge کیا جائے کیونکہ شہداء یا غازی کیونکہ یا وہ شہید ہوتے ہیں یا غازی ہوتے ہیں لیکن محاذ جنگ پر جو لوگ ہیں، آج اس ہاؤس سے جو Message جائے گا شیطان کے حوالے سے تو میرے خیال میں یہ مناسب نہیں ہے تو ان الفاظ کو Kindly اگر Expunge کیا جائے کیونکہ اس سے پوری قوم کی دل آزاری ہو گی۔

جناب محمد اورنگزیب خان: جناب سپیکر! میں نے لطیفہ سنایا ہے، کسی پر طنز نہیں کیا ہے۔ میں نے کسی پر طنز نہیں کیا ہے، کسی پر چوٹ نہیں کی۔ میرا کسی کا دل دکھانے کا ارادہ نہیں تھا۔ میں نے تو محض ایک لطیفہ سنایا ہے۔

حاجی عبدالرحمان خان: جناب سپیکر صاحب! زه یوه ----

جناب قائمقام سپیکر: عبدالرحمان خان!

حاجی عبدالرحمان خان: جناب سپیکر صاحب! څنگه چه دوئ وائی چه جنګ روان دے، حکومت د د جهاد اعلان اوکړی نو مونږ به ورسره لاړ شو۔ دوئ ولے نه دے کړے د جهاد اعلان؟ (تالیاں) پکار ده چه دوئ د جهاد اعلان اوکړی او کوم سړے ترے روستو شو، هغه واجب القتل دے۔

جناب قائمقام سپیکر: محترمہ بیگم نسیم ولی خان صاحبہ، لیڈر آف دی اپوزیشن۔

بیگم نسیم ولی خان: محترم سپیکر صاحب! پنځلس منټه تقریباً مونږه په دے بحث کښ ضائع کړل چه چیف منسټر صاحب ولے نه وو راغلے؟ هسے اوزګاردی، نه شهادت له تلے وو او نه غازی توب له تلے وو، زما د تقریر نه تلے وو۔ ما تقریر اوکړو، ورته وایمه چه راځه، زه بل تقریر نه کوومه۔ ورته اووایئ چه راځئ، په اسمبلئ کښ کښینئ، نور تقریرونه ختم دی۔ دا هسے خان سترے کوی۔

جناب قائمقام سپیکر: ایوان کی طرف سے ہم ایک پیغام دیتے ہیں کہ۔

ویراں ہے میکدہ خم و ساغر اداس ہے
تم کیا گئے کہ روٹھ گئے دن بہار کے

تو چیف منسٹر صاحب انشاء اللہ اب آئیں گے تو بہار آجائے گی۔ اب میں جناب

اکرم درانی صاحب سے استدعا کرتا ہوں کہ وہ بجٹ پر بحث میں حصہ لیں۔ (تالیاں)

بجٹ پر عام بحث

جناب اکرم خان درانی: بسم الله الرحمان الرحیم۔ محترم سپیکر صاحب! په 15 جون 1999 باندے دلته په دے اسمبلئ کښې وزیر اعلیٰ صاحب چه چونکه زمونږه فنانس منسټر هم دے، دلته د دے کال بجټ پیش کړو۔ زمونږه مشرے، محترمه بی بی صاحبے پرون په هغے باندے خپلے خبرے اوکړے، ایوب جان صاحب اوکړے او د حکومت د طرف نه هم تقریباً تقریباً په هغے باندے چه چا خبرے اوکړے نو هغه بجټ د تنقید نشانه وو۔ که تقریرونه د اپوزیشن د طرف نه وو او که د گورنمنټ د سائډ نه وو، هغه ټول الفاظ دا وو چه دا هم لکه کوم چه تیر شوے بجټ وو د تیر کال او د هغه بجټ په وجه د قوم سره دهوکه اوشوه، د دے معزز ایوان د ممبرانو سره دهوکه اوشوه۔ چه څنګه هغه بجټ د الفاظو هیر پهیر وو، دا بجټ هم هغه شان دے۔ زه په هغے باندے خبرے نه کووم۔ دلته چه مونږه پا څو، هر یو مقرر د بجلئ په رائلټی باندے خبره کوی چه زمونږه دومره حصه ده، زمونږ دومره پیسے دی، د دومره وخت نه پرتے دی او مونږ ته خپله حصه نه ملاویږی۔ د دے اقرار د گورنمنټ بنچز هم کوی او د دے اقرار د اپوزیشن بنچز هم کوی۔ جناب سپیکر صاحب! دا یو حقیقت هم دے، په دے کښې هیڅ قسم شک نه شته دے۔ پرون چه همایون سیف الله خان کوم اعداد و شمار پیش کړی دی، هغه نن که اخبار تاسو اوګورئ، هغه ډیټیل په اخبار کښې راغلے دے چه زمونږ اکتالیس ارب روپئ پاتے دی او که دا تاسو زمونږه بجټ اوګوری ----

جناب همایون سیف اللہ خان: د یو کال، د یو کال۔

جناب اکرم خان درانی: د یو کال، د یو کال۔ د دے کال زمونږ بجټ چه کوم دے، هغه پینتیس ارب، ارتیس کروړ دے۔ چه ارب ترقیاتی دے نو دا بجټ چه هم مونږ پیش کړے دے، که چرته مونږ ته هغه چه ارب ملاؤ نه شی نو دا زمونږ بجټ چه دے، دا دلته بالکل شته دے نه۔ مونږ سره هیڅ نه شته دے نو د افسوس خبره دا ده چه د دے معزز ایوان، چه اوس موجوده تعداد ئے بیاسی

دے، Actual تراسی دی، یو ممبر مونږ سره نه شته دے۔ چه د دے صوبے عوام چه کوم ووټ ورکوی، د هغه معزز ایوان د هر یو ممبر نه د دے صوبے د عوامو دا توقعات وی چه دوئ به زمونږ د حقوقو دپاره جنګ کوی۔ د دے صوبے د آبادئ د پاره به کار کوی۔ نو د افسوس خبره ده که مونږ خپلو ګریوانونو کښې اوګورو او دلته چه څومره کسان مونږه ناست یو، مونږ پاڅو او مونږ خپلو خلقو ته دا اوښایو چه ستاسو د حقوقو د پاره مونږه څومره جنګ اوکړو، ستاسو د ترقئ د پاره مونږه څومره کار اوکړو نو زما خیال دے چه که هسے یو سړے دا اووائی نو زه خو به په خپل ځان دا Agree کووم چه دا هسے د الفاظو خبرے دی۔ محترم سپیکر صاحب! اوس د عمل وخت راغلے دے۔ ظلم او زیاتے دے حد ته رسیدلے دے چه برداشت ختم شوے د ے۔ د دے معزز اسمبلئ مختلف قراردادونه پاس دی خو مرکز د ټس نه مس نه کوی۔ د دے معزز اسمبلئ یو قرارداد پاس شو په کالا باغ ډیم باندے، په هغے باندے درے خله دلته بحث شوے دے۔ د دے صوبے رد عمل، ورسره د بلوچستان رد عمل، ورسره د سنده رد عمل، هغه د چا نه پټ نه دے او بیا هم دلته عجیبه غوندے خبرے کیږی چه د یوے صوبے صرف چه څه خبره وی هغه په دے ملک باندے منی او د حیرانی خبره دا ده (تالیاں) زه د خپل ایوان نه دا تپوس کووم چه د سنده خلقو چه په خپلو کومو خلقو اعتماد کړے دے، هغه خو دِ د خپلے صوبے د حقوق د پاره یو ځائے کیږی، د هغے صوبے وزیر اعلیٰ د اسمبلئ په فلور او پریس کا نفرنس کښې دا خبره کوی چه کله هم د دے صوبے حقوق څوک نه ورکوی نو زه به دا خپله کرسئ پریږدم۔ د هغه پلار چه د قومی اسمبلئ شاید ممبر وو، د هغه دا الفاظ دی چه که چرته د سنده د حقوقو تحفظ نه شی کولے نو زما دا کرسئ خو ډیره معمولی خبره ده، زه دا خپل خوے د سنده د حقوقو د پاره قربانولے شم۔ د بلوچستان د اسمبلئ د بلدیاتو منسټر خو دومره جرأت کولے شی چه کله مرکز یو حکم جاری کړی چه هغه د صوبے نه علاوه په ضلعو کښې مداخلت اوکړی، د چونګیانو ختمول، د برآمداتو ختمول، دا ډائریکټ په صوبے کښې نه، دا ډائریکټ د مرکز په ضلع کښې مداخلت دے او هلته د

بلوچستان بلدیاتی منسټر صاحب پریس کا نفرنس کوی چه موجوده منسټر
دے، چه مونږ ته د مرکز دا خبره منظوره نه ده چه هغه په صوبه کښې داسے
مداخلت کوی- آخر دا زمونږ په ایوان باندے څه شوی دی؟ هغه زمونږه
کومه کمزوری ده چه زمونږ منسټر، چه یا به دا ورته پته هم نه وی چه دا
سیل ټیکس به په څه طریقه باندے وصولیږی، د دے به طریقه کار څه وی او
د اعلان نه مخکښې چه دا تیر سیشن وو، په هغے کښې وانی چه دا خو ډیره ښه
فیصله ده- که زه د حکومت نه دا تپوس اوکړمه چه دا څنګه ښه فیصله ده، ته
طریقه کار واضح کړه په دے ایوان کښې چه د دے سیلز ټیکس د وصولولو به
طریقه کار څه وی؟ د دے صوبے د مختلفو بیوروکریټو نه مونږ تپوس کړے
دے- هغوئ ته دا پته نشته دے چه د دے به طریقه کار څه وی، دا پیسے به
څنګه غونډیږی او په څه طریقه به څی او په څه طریقه به واپس کیږی؟
محترم سپیکر صاحب! نن په دے صوبه کښې یو ضرورت دے- عوام بے
اعتماده شوی دی او د عوامو اعتماد بحال کولو د پاره که د ګورنمنټ دا ساند
دے او که هغه ساند دے، دا به یو کیږی او که نن هم مونږ د خپلو حقوقو د
پاره دا کوؤ چه دا ګورنمنټ دے او دا اپوزیشن دے، بیا که مونږ کلو ته لاړ
شو، هلته به د ګورنمنټ او د اپوزیشن خلق مونږ په کانړو باندے اوولی- نن
دومره محرومیت دے چه که تاسو اوګورئ، که دے فوډ ډیپارټمنټ ته
اوګورئ چه په پنجاب کښې د بورئ یو قیمت دے او په صوبه سرحد کښې جدا
قیمت دے- چه زمونږ یو غریب محنت کار بیس کلو تهیلا د اټک نه راپورے
کوی نو په بس کښې ورباندے رینجر ډزے اوکړے او هغه سپینه تهیلا د اوړو
په هغے باندے سرے وینے تونے شی او بل طرف ته چه دوئ د سمګلنګ
خبره کوی چه کوم د سمګلنګ خلق دی، د هغوئ ټرکونه په هغه حساب
باندے راځی، د هغے خپل طریقه کار دے- چه یو ټرک خپل پرمټ نه
ورکوی او هغه اټک کراس کوی او پل ته رسی نو رینجر پرے ډزے اوکړی
او هغه لاندے دریاب ته لاړ شی او د هغه خلقو لاشونه ورک شی او هغه ټرک
هم ورک شی- د ظلم دا انتها به څو پورے وی؟ دلته چه مونږ د صوبے خبره
کوؤ، مونږ هغه مسئلے چهیړو چه د کومے مسئلے نه دلته لا اینډ آرډر، د

امن و امان مسئله جوړيږي۔ د دے صوبے د زراعت د ترقئ د پاره زمونږ يو ګومل زام دے۔ که صرف د ډی آئی خان زمکه آباده شي (تالياں) که صرف د ډی آئی خان زمکه آباده شي، زمونږه دا صوبه به د پنجاب د غلامئ نه آزاده شي۔ مونږ به چرته دا منت اونه کړو چه مونږ ته اوبه راکړئ، خو مونږ ته د ګومل زام جوړ کړي او صرف د ډی آئی خان آبادي د اوشي، بيا مونږ د دے غلامئ نه آزاد يو۔ ګورنمنټ هغه مسئلے چهيړي لکه دلته کښې د کرم تنګی ډيم خبره ده، د لسو کالو نه زه لګيا يمه او د دے حکومت نه بريفنګ غوارمه د خپلو خلقو د پاره چه د خدائے د پاره مونږه پوهه کړئ چه د دے ډيم فائدے څه دي او نقصانات نے څه دي؟ تير خل چه زه ممبر ووم، ما په تحريک التواء باندے دا مسئله پورته کړے وه او دا مسئله ايري ګيشن سټينډنګ کميټئ ته تلے وه خو بيا هغه حکومت ختم شو، هغه فيصله نے پرے اونکړه۔ په دے خل چه مونږ راغلي يو، په شروع کښې دا خبره بيا مونږ اوکړله چه د کرم تنګی ډيم خبره کوئ خو د دے نه به فساد برپا شي۔ خدائے د پاره د بنوں عوام، د بنوں مشران، هغوی ته بريفنګ ورکړئ او د دے ډيم په آفاديت او په نقصاناتو باندے نے پوهه کړئ چه د دے ډيم نه څه فائده ده او نقصان نے څه دے؟ او چه کله دا خبره سر ته اورسی او ګورنمنټ چه کله د دے د پاره پيسے ايږدي، څه معمولي پيسے ايښودے هم دي۔ بيا به په هغه وخت کښې رکاوټ دا جوړ شوے وي چه يو قوم به غواړي او بل قوم به دا نه غواړي نو د دے نه فساد جوړيږي۔ محترم سپيکر صاحب! پکار دا ده چه مونږه دلته نن هغه خبرے راوړو او هغه به زمونږه خپلو خلقو ته هم ښکاره اوښايو۔ زما د ګورنمنټ د بنچونو ته هم دا Request دے که چرته دا بجټ حقيقت وي نو دوئ به اقرار اوکړي او که نه وي نو خواه مخواه پکار ده چه دا خو اووائی چه د دے بجټ دا مجبوري ده او چه دا کوم څيزونه دي، دا شته يا نشته۔ زه به اوس راشم جی، زمونږ وزير اعلیٰ صاحب چه هغه ورځ تقرير کوؤ نو مکمل تقرير نے اوکړو خو چه کله د ټيکسونو خبره راغله نو وزير اعلیٰ صاحب اووئيل چه دا زما د تقرير يوه حصه ده، داسے نے اوګڼړئ۔ په هغے کښې چه کوم ټيکس دے په نهري زمکه باندے د تين ايکړ نه سوا، هغه چهتر

روپئ فی ایکړ دے او په بارانی باندے چهبیس روپئ فی ایکړ دے۔ زیات دے د دے نه هم۔ اوس جی تاسو اوګورئ، دلته خو زمونږ ورکوټی ورکوټی زمینداران دی۔ داسے زمینداران دی چه هغه خپل خاندان په هغه زمکه کښ نه شی پاللے او مونږ که په هغوئ باندے ټیکسونه اولګوؤ نو بیا به د دوئ څه حال وی؟ د هغے نه علاوه جی د پیټرولو قیمتونه د بجټ نه مخکښ زیات شو دس فیصد او کرایے زیاتے شوے په عوامو باندے۔ چه کوم ځائے کښ پچاس روپئ کرایه وه، هغه ستر روپئ کرایه شوه۔ اوس موجوده چه تاسو دا ټیکسونه اوګورئ په بسونو او په کوچونو کښ په فی سیټ باندے بیا یو ټیکس لګیدلے دے اضافی نو چه دا ټیکسونه راشی دا خو هغه خلقو ته پته نشته دے نو کرایے به بیا سوا شی - او د دے ډائریکټ تعلق چه دے، هغه د غریب سړی سره دے چه هغه په بس کښ سفر کوی یا په کوچ کښ سفر کوی۔ نو مونږ دا وایو جی چه دا زیاتے دے۔ بل په یو کور باندے، په درے مرلے یا د درے مرلے نه سوا چه کوم کور دے، په هغے باندے ټیکس دے۔ دلته زمونږ د ملک مصیبت دا دے چه په ټول کورکښ یو سړے وی چه هغه نے ګټی او باقی نے ټول کورخوری۔ یو سړے دے، چه هغه بل ته رزق ګټی، هغه به دا ټیکسونه آدا کوی او که هغه به د خپل بال بچ پرورش کوی؟ دا هم یو ناروا ټیکس دے۔ ډاکټرانو باندے ټیکس زیات شو، د هغے به Automatically په عوامو باندے اثر وی چه ډاکټران به اوس خپل فیسونه زیات کړی۔ پکارخو دا ده چه کوم ډاکټر صاحب باندے ټیکس زیاتیږی، په هغه باندے دا هم اوکړئ چه ته به خپل فیس په مریضانو باندے نه زیاته وے۔ داسے جی په ګاړئ باندے، دو فیصد په مالیات باندے، چه څومره د هغے قیمت وی، هغه ټیکسز دی۔ د چونګیانو خبره په خپل ځائے باندے ده چه دا ما اوکړله، ستاسو په نوټس کښ ده۔ آټه هزارکسان دی په دے صوبه کښ، که د دے چونګیانو د برآمداتو دا وصولی ختمه شی نو د دے صوبے چه دا آټه هزار ملازمین دی نو دوئ ته به مونږه چرته روزګار ورکوؤ؟ مونږه خو هغے خلقو ته روزګار نه شو ورکولے چه سل یا پنځوس کسان تلے دی، هغه په سرپلس پول کښ دی، هغوی تر اوسه پورے په کورونو کښ ناست دی۔

زه به اوس په اے ډی پی بانډے راشم۔ که تاسو اوګورئ په دے اے ډی پی کښې خصوصاً جنوبی اضلاع نظر انداز شوی دی۔ نو هغے کښې به په خاص طور بانډے زه د خپلے بنوں ضلع ذکر اوکړم۔ جناب سپیکر صاحب! د بنوں ضلع یو داسے تاریخی ضلع ده او دومره زړه ضلع ده چه که تاسو هغه ریکارډ اوګورئ چه په دے صوبه کښې یوه زړه ضلع بنوں ده۔ بیا دا ضلع په داسے انداز بانډے ده چه څومره فاصله د دے ضلع نه ډی آنی خان، ټانک ته ده، دومره فاصله میر علی میرانشاه ته ده، دومره وانا ته ده او ورسره په خوا کښې کرک دے۔ د بنوں د عوامو یوه شدیده مطالبه وه چه د جنوبی اضلاع په مینځ کښې د یو هسپتال جوړ کړے شی چه هغے ته نوم ورکړے شوے دے بنوں ډویژنل هیډ کوارټر هسپتال، چه دا یو ضرورت دے د جنوبی اضلاع۔ د هغے د پاره پینځه کاله په اے ډی پی کښې پیسے راشی او بیا په هغے بانډے کارشروع نه شی۔ دے ځل هم لس لکهه روپئ دی په اے ډی پی کښې، که تاسو اوګورئ نو په لس لکهه روپئ بانډے خو د هغے هسپتال چار دیواری هم نه کیږی۔ په لس لکهه روپئ بانډے خو د هغے هسپتال هغه یو ټیوب ویل هم نه لګی۔ وزیر اعلیٰ صاحب چه د بنوں په دوره بانډے راغلے وو نو د پوره بنوں مطالبه وه چه خدائے د پاره مونږه ته د جنوبی اضلاع په دے مینځ کښې یو هسپتال جوړ کړئ چه د پشاور لیډی ریډنګ او کمپلیکس حیات آباد د هسپتالونو نه رش کم شی او دا زمونږه هغه خوار او غریب خلق چه کله پک اپ مریض ته نه ځئ نو د پینځو کورو حاضری اوکړی او د پک اپ د کرائے د پاره د پیسو ډیمانډ اوکړی او بیا چه کله دلته راشی او په هسپتال کښې داخل شی نو بیا ورته په هوټل کښې د یوے کمرے هم ضرورت وی چه هلته د بیمار سره دوه، درے کسان پاتے شی۔ خو مونږه نه پوهیږو چه مونږه د دے صوبے خلق یو، مونږه د دے پاکستان شهری خلق یو، زمونږه د دے صوبے په دے حقوقو کښې څه حصه شته او که نشته؟ شدید احتجاج زه د خپلو خلقو د طرف نه، د خپلو عوامو د طرف نه، چه که چرته په دے هسپتال کښې په دے کال هم کار شروع نه شی نو دا به قصداً ګورنمنټ د بنوں د عوامو سره یو انتهائی زیاتے کوی۔ بله خبره، زمونږه یو ضروری مسئله ده چه د بنوں نه

دے ساندې ته انډس هائی وے لاړه، د کرپے سره بنوں ته جدا لاره شوه او ډی آئی‌خان ته انډس هائی وے کراچئ پورے لاړه- جناب سپیکر صاحب! ستاسو په وساطت مونږه تاسو ته هم Request کوؤ او دے ایوان ته هم چه دا زمونږ کوم د زړه درد په ښه طریقه واورئ- اوس حالات دے ځائے ته راغلی دی چه دے ځائے نه چه زه ماښام روان شم او کله خپل ګاډے د کرپے نه دے روډ ته واچوم نو زه خدائے ته سوال کوم چه خدایه پاکه په روغه مے اورسوے- صرف زما ګاډے وی او بل ګاډے نه وی چونکه روټ بدل شو او زمونږه د دے صوبے یو محترم وزیر صاحب ته هم حادثه پیښه شوے وه چه هغه د شپے تلو، چه کله د هغه رور وفات شوے وو نو د هغه عزت خدائے بچ کړو چونکه پولیس ورسره وو ګنی د هغه سره به څه شوے وے- اوس په دے صوبه کښ که دا اے ډی پی چه اوګورئ، 145 کلومیټر روډزدی او زمونږه لنک روډ، چه مونږه نے د انډس هائی وے نه بنوں ته غواړو، هغه صرف زیات نه زیات 17 کلومیټر، 19 کلومیټر یا به زیات نه زیات20 کلومیټر وی- زما به دا Request وی د محترم وزیر اعلیٰ صاحب نه چه 145 کلومیټر چه کوم روډ دے، دے باندے ته مهربانی اوکړه او د بنوں د خلقو د پاره لنک روډ اوس یو ضرورت دے- دا ډیره د شرم خبره ده چه دے ځائےنه به د ډی آئی خان، د لکی‌خلق تلل او په بنوں به ډی آئی‌خان ته تلل او اوس د بنوں عوام خی او د لکی نه بیا خپل کلی ته خی- دا خو زمونږه د خلقو د پاره د شرم خبره ده- محترم سپیکر صاحب! دا هغه خبرےدی چه په خلقو کښ احساس محرومی پیدا شوے ده او دے نه به زیاته نوره هم پیدا کیږی- جناب سپیکر صاحب! دلته په دے بجټ کښ د پلونو ذکر شوے دے چه په دے کال کښ به اتهاره پلونه په دے صوبه کښ جوړیږی- مونږه د ډیرو کالونو نه په دے اسمبلئ کښ چغے وهو چه د خدائے د پاره د "دوا" ناله پل دے، دا د خیبر نه اونیسه د کراچئ پورے خلق پرے راخی او په یوه یوه ورځ باندے تقریباً ګیاره ګیاره او باره باره کسان چه، د ظاهرشاه خان د کلی باره کسان په یوه ورځ پکښ مړه وو- دے راغلے وو او هغه جنازے مونږه ورسره سنبهالے کړے وے او زمونږه هغه "دوا" نالے پل نه راخی- بیا اتهاره پلونه دی

ورسره- زمونږه يو بل پل دے "ټوچي ناله" چه هلته زنانه راخي او په هغے هميشه اوبه راخي نو په کومے بے ادبئ سره چه هغه زنانه په هغه اوبو باندے راخي، زه قسميه درته وايم چه هغے ته پښتون سړے کتلے نه شي- چه هغه ټوچي ناله پل اوګورئ او کله هغه زنانه راخي او په کوم تکليف سره هغوي هغه کراس کوي- يو بل زمونږه د " کاشو" پل دے- يوه لويه ايريا، د بنوں او د وزيرو په ايريا کښ عظيم کلي او بنوں چه ملاوَي، هغه کاشو پل دے نو زمونږه به دا ګزارش وي چه دا درے پلونه د هم په هغه اټهاره پلونو کښ شامل شي- زمونږه بدقسمتي په هر طرف باندے ده- مونږه نه پوهيږو چه زمونږه بچي بدقسمته دي، زمونږه هغه خوانان بدقسمته دي، دومره زړه ضلع ده او په دے کښ پارک نشته دے- هلته يو د آرمي پارک وو، په هغے کښ اوس هغه ګالف کيږي او چه کله زمونږه ماشومان ورشي او هغوي سره چه کوم انجام اوشي او هغوي کوم په لَوړو باندے اوهلے شي نو دا څه عجيبه غوندے خبره ده- په هره ضلع کښ پارکونه شته دے- زمونږه ډيمانډ دا دے چه زمونږه د بنوں جيل چه کوم زوړ بلډنګ دے، اوس پرے سټينډنګ کميټئ هم فيصله اوکړه، هغوي هم Recommend کړے دے چه هلته زمونږه يو شهيد دے، "قاضي فضل قادر شهيد" چه سپين تنګي کښ انګريزانو مړ کړے وو، د هغوي په نوم باندے Recommend کړے دے چه دے زوړخانے باندے د يو پارک جوړشي نو زه به دے ګورنمنټ ته دا Request کوم چه د دے جيل په خانے باندے "قاضي فضل قادر شهيد" په نوم پارک باندے کار شروع شي- زمونږه په نوے جيل باندے د پينځو کالو راسے کار شروع دے او که تاسو دے موجوده اے ډي پي ته اوګورئ نو په دے اے ډي پي کښ صرف ساړھے سوله لاکھ روپئ د دے دغه پاره پرتے دي- زمونږه د بنوں چه کومه نوے اے ډي پي جوړه شوے ده په دے کښ، په ساړھے سوله لاکھ روپئ باندے خو د يو بارک چهت هم نه جوړيږي نو بيا دا درے کاله روستو شي- زما به دا ګزارش وي چه په دے باندے زر نه زر کار شروع شي- زه د وزير تعليم صاحب، چونکه په تير سيشن کښ ما تحريک التواء باندے خپل يو دغه پيش کړے وو چه په بنوں کښ يو هاسټل دے په ګورنمنټ هائي سکول نمبر ون

کښې د هغې هاسټل دے، زه په خصوصي دغه سره د وزير تعليم صاحب شکريه ادا کوم، هغه په دے هاؤس کښې کومه وعده کړے وه مونږه سره، هغه د اے ډی پی حصه ګرځيدلے ده او د هغې د پاره پيسے اينبودلے شوی دی- جناب سپيکر صاحب! لکه ما تاسو ته اووئيل چه که د صوبې ترقی غواړئ، ډی آئی خان دے، بنوں دے، د دے زمکے دی، د کرک دی، که دے ته توجه ورکړلے شی نو مونږه به د پنجاب د غلامئ نه آزاد شو- جناب سپيکر صاحب! په بنوں کښې يو پروګرام شروع وو "سکارپ"، په هغې باندے څه کار شوے وو او ټيوب ويلونه جوړ شوی وو خو نوم به ئے نه اخلم، زمونږه ډير يو خوږ مشر د دے صوبې په هغه وخت باندے مشر وو، هغوی مونږه سره دا زياتے اوکړو چه هغه ئے زمونږه نه رابدل کړو او مردان ته ئے ورکړو- هغه کار د هغې وخت نه تر اوسه پورے هم دغسے پروت دے- مهرباني د اوشی د بنوں په سکارپ باندے د کار شروع شی- جناب سپيکر صاحب! زمونږه بنوں ته د ماړی انډس نه ريلوے لائن راغلے وو او دا انګريزانو د دے علاقے سره مهرباني کړے وه چه دا لائن راغلے وو- په دے باندے به ټولے آرمی ته سپلائی وه او د بنوں خلقو به سستا سامان راوړو- موجوده حکومت هغه ريلوے لائن چه د بنوں د خلقو ډيمانډ وو چه دا د Broad gauge railway line شی او زمونږه ضرورت دے چه اوس به د ميران شاه په لار باندے د افغانستان سره تجارت کوو- مزيد ئے هم ضرورت دے- په هغې باندے ټريکټرے لګيدلے دی او هغه پاټرئ اوباسی او اونے پونے دام باندے نيلام شوے- هلته که تاسو بنوں ته لاړ شئ او هغه حال اوګورئ، دوه ټريکټرے به د دے طرف نه هغه پاټرئ اوباسی، غلور ټريکټرے به د دے طرف نه هغه پاټرئ اوباسی او يو لوټ پرے شروع دے- زمونږه خو دا ډيمانډ وو د قومی جرګے، وزير اعلیٰ صاحب ته هغوی راغلے وو چه زمونږه غريبی ده، دا ريلوے لائن مه ختموئ او مونږه ته د دے نه Broad gauge railway line جوړ کړئ چه زمونږه د خلقو په هغه باندے څه کار اوشی- جناب محترم سپيکر صاحب! دا ټولے هغه خبرے وے چه زمونږه د صوبې د پاره او زمونږه د بنوں د عوامو د پاره دا داسے خبرے دی چه هغه ډيرے

دردناکے دی۔ شاید چه زما د بنوں د عوامو کوم احساسات وی، ما دلته د هغے په هغه انداز باندے ترجمانی نه وی کڑے خو زه په ریکارډ باندے دا خبره راولم، زه د اسمبلئ په فلور او په ریکارډ باندے دا خبره راولم چه کومه اسمبلئ چه کوم یو بجټ، چه هغے کښ زما د بنوں او زما د صوبے سره دغه نه وی، زه د خپلے صوبے د محرومئ او ورسره ورسره که تاسو اوګورئ ما نه یو پوائنټ پاتے شو دلته په پبلک هلیتھ انجینیرنګ کښ۔ د چیف منسټر صاحب زه مشکور یم، هغه مهربانی کڑے ده چه زمونږ په بنوں کښ ټیوب ویلونه تے ورکړی دی، خو زه دا تپوس کوم چه دا صوبائی اسمبلی ده او که دا قومی اسمبلی ده؟ آیا په دے کښ پی۔ایف یادیږی او که په دے کښ این۔اے یادیږی؟ آیا دلته مونږه د صوبائی اسمبلئ ممبران ناست یو، که د قومی اسمبلئ ممبران ناست یو؟ زه به سپیکر صاحب، تاسو نه هم په دے باندے رولنګ غواړم چه په دے اے ډی پی کښ څه راغلی دی، هغه زمونږه د DDAC حصه ده او که نه ده؟ د هغے به زه تاسو نه رولنګ غواړم (تالیاں) او د افسوس خبره دا ده چه دلته که کله د ممبر هغه حیثیت ختم شی، چه زه دلته د چا ترجمانی کوم او د هغے خلقو د ممبر سره دا کیږی چه د قومی اسمبلئ حلقه این۔اے خو په دے بجټ کښ شته او پی۔ایف۔ 58 نشته دے، دا د پی۔ایف۔58 د خلقو سره زیاتے دے او زه د دے ایوان نه احتجاجاً واک آوټ کوم چه زما خلقو سره زیاتے شوے دے۔ (تالیاں)

(اس مرحلے پر معزز رکن احتجاجاً ایوان سے باہر تشریف لے گئے۔)

جناب قائمقام سپیکر۔ جناب درانی صاحب کو واپس بلا لیں، تو اچھا ہے۔ انہوں نے تقریر بڑی اچھی کی ہے اور اب جبکہ "میں گیا وقت نہیں ہوں کہ پھر واپس آ نہ سکوں"، چیف منسٹر صاحب بھی آئے ہوئے ہیں تو ان کا احتجاج زیادہ پُر زور ہو گیا ہے۔ اب میں جناب احمد حسن صاحب سے استدعا کروں گا کہ وہ بحث میں حصہ لیں۔ (تالیاں)

جناب احمد حسن خان۔ بِسمِ اللهِ الرَّحمٰنِ الرَّحِیم۔ شکریه۔ جناب سپیکر! زما خپل خیال دا وو چه شاید د پیر یا د منګل په ورځ باندے زما د تقریر نمبر دے۔ بهرحال ستاسو د حکم تعمیل، او د موقع د راکولو د پاره ستاسو ډیر زیات مشکور یم۔ د بجټ په حواله سره زمونږه د اپوزیشن مشرے، زمونږه خوږ

پروڼ دیر په تفصیل سره خبرے کړے دی او کم و بیش د بجټ ټول پهلوګانے نے کماحقه Touch کړی دی- د هغے نه پس داسے پوهه روڼړو لکه ارباب صاحب، درانی صاحب، والتړ سراج صاحب او نورو دوستانو هم کم و بیش چه څه کمے پاتے شوے وو، د هغے د پوره کولو کوشش کړے دے- زه به د خپل کم علم او تجربے په بنیاد باندے مختصر معروضات او د یو څو تجاویزو د پیش کولو جسارت اوکړم- د خوش قسمتئ خبره ده چه په دے موقع باندے د نورو معزز اراکین اسمبلئ سره سره قائد ایوان، وزیر اعلیٰ صاحب هم تشریف فرما دے----

میاں افتخار حسین: نه دے-

جناب بشیر احمد بلور: چیمبر کښ ناست دے- میټنګ نے او غوښتو-

جناب احمد حسن خان: زه خو دا دعویٰ نه شم کولے چه پروڼ د بی بی د تقریر د وجے نه هغه کشمیر محاذ له تلے وو او نن زما د تقریر د وجے نه خپل چیمبر ته لاړ، خو بهرحال زما دا یقین دے چه هغه به زما خبرے آوری- جناب سپیکر! رښتیا خبره دا ده، اخباری رو نړو او دوستا نو هم دے خبرے طرف ته اشاره کړے وه او بهر هم دا خبره وه چه په ایوان کښ د بجټ پیش کولو په وخت کښ مکمل خاموشی وه او هغوی یوه سوالیه غوندے کښ خبر لګولے وو- هغوی د بجټ پیش کولو په وخت کښ اپوزیشن طرف ته خصوصی دے خاموشی ته اشاره کړے وه- زه ستاسو په حواله سره د هغوی په خدمت کښ او د هغوی په حواله سره د عوامو په خدمت کښ دا عرض کوم چه دغه خاموشی د بجټ په حواله سره، د ایوان د دے معزز اراکینو او ممبرانو د مایوسئ اظهار وو- جناب سپیکر! مایوسی د هر انسان د پاره، بیا د مسلمان د پاره او بیا غیرتمند قوم د پاره ډیره د کمزورئ خبره ده خو کله چه یوه رویه، یو طریقه کار داسے حد ته اورسی چه د باربار یاد هانئ او د ډیر زیات کوشش باوجود تاسو په هغے کښ څه د بهترئ پهلو نه وینئ نو دا فطری عمل دے چه د هغے نا امُیدئ نه پس د مایوسئ خلق ښکاره کیږی- اجتماعی طور زه دا خبره کوم، په یو لفظ او په یو فقره کښ دا خبره کوم چه آیا د بجټ په حواله سره هغه ټولے پیسے چه کوم په پروسکنئ بجټ کښ شامل وے، هغه پیسے ټولے

په احسن طریقے سره د جناب وزیر خزانه د تقریر په رنړه کښې په صحیح پیمانه باندے لګولے شوی دی او که نه دی لګولے شوی؟ جناب سپیکر! نو بیا بار بار د بجټ پیش کولو څه ضرورت دے؟ جناب سپیکر! جناب وزیر اعلیٰ صاحب دا اوفرمائیل چه زه په دے لحاظ سره خوش قسمته یمه چه ما په دے صوبه کښې د صوبے دریم کلیز بجټ نن د دے معزز ایوان په مخکښے وړاندے کړو خو هغوی د خپلے هغے بدقسمتئ په حواله سره ذکر اونکړو د کومے په بنیاد باندے چه دا صوبه د تیرو دریو کالو نه مسلسل د زیاتی، د جبر او د ظلم شکار ده۔ د یوے خبرے صحیح نتیجه به هله راځی جناب سپیکر، چه د هغے په ښه رُخ او خراب رُخ ته ذکر اوکړے، د هغے Comparison اوکړے، د هغے موازنه اوکړے او بیا د قابل عمل اقداماتو د پاره هغه قسم منصوبه بندی اوکړے۔ زه وایم چه بجټ د دے کلیے، د دے فارمولے او په دے فارموله باندے د عمل کولو د طریقه کار نه عاری دے جناب سپیکر۔ په تیرو دوه کالو کښې، څه د پاسه دوه کالو کښې یا په درے کالو کښې دا صوبه د اوړو د کمی د بد ترین مشکلاتو شکار شوے ده او تر ننه پورے مونږ د هغے په وجوهاتو باندے چا پوهه نه کړو چه څه وجه ده؟ جناب سپیکر! دا صوبه چه کومه د ملک د بجلئ بیشترحصه پیدا کوی، د بد ترین لوډ شیډنګ شکار پاتے شوے ده او جناب سپیکر، زه د هغے ډویژن سره تعلق لرم چه د کوم ډویژن اکثریت خلقو حکومتی پارټئ له ووټ ورکړے دے۔ نن جناب سپیکر، په ریکارډ سره زه ستاسو په خدمت کښې دا عرض کوم چه په ټول ملک کښې او په صوبه سرحد کښې نن لوډ شیډنګ نشته دے، په ملاکنډ ډویژن کښې نن هم اته اته او پینځه پینځه ګهنټے لوډشیډنګ دے او دا د Load mangement په شکل کښې دے۔ بیا د بے روزګارئ چه څه صورتحال جوړ شوے دے، د مهنګائی چه څه صورتحال جوړ شوے دے، د ملک او د دے صوبے د پسماندګئ چه څه صورتحال جوړ شوے دے، د دے صوبے د حقوقو د حصول په سلسلے کښې د ناکامیابئ چه کوم صورتحال دے، د بجټ په حواله سره، د بجټ په دے کاغذ کښې او په وائټ پیپر کښې د هغے هیڅ ذکر نشته۔ جناب سپیکر! دا خبره هم شاید د جناب وزیر اعلیٰ صاحب پیش نظر نه ده چه دا د شلمے صدئ آخرینے

تقرير دے او د يويشتمے صدئ جناب سپيکر، د شروع کيدو نه يو قدم روستو تقرير دے۔ په دے بجټ کښ جناب سپيکر، په يويشتمه صدئ کښ د داخليدو د پاره د پوره عزم او د حوصله مندئ هيڅ نښه، هيڅ رنړه، هيڅ اميد زمونږ مخے ته نشته۔ سِوا د دے نه چه يو حقيقت پکښ منلے شوے دے چه د هغے نه په تيرو بجټونو کښ انکار شوے وو چه څه زمونږ د مرکز سره حق کيدو، سِوا د دے خبره نه چه هغه منلے شوے دے، مونږ ته هغه حق نه دے ملاؤ شوے خو يو ډير بد ترين تجويز په دے شکل کښ وړاندے کيږی جناب سپيکر، او زه د جناب وزير اعلیٰ صاحب په خدمت کښ دا عرض کوم چه تاسو د خپل منلی شوی حق نه د انکار کولو مترادف يو تجويز وړاندے کړے دے او که دا تجويز تاسو له بيورکريسی درکړے دے، که دا تاسو له فنانس سيکرټری درکړے دے يا دا تاسو له فنانشل مينجر درکړے دے، نو دا ډير خراب تجويز دے او هغه دا جناب سپيکر، چه د اے جی اين قاضی د فارمولے نه پس چه کله زمونږ يو مستند حق جوړ شوے دے، چه کوم مونږ ته راکول پکار دی جناب سپيکر، په هر شکل او په هر صورت کښ، نن پکښ د Arbitration د پاره تجويز وړاندے کيږی چه په دے باندے دِ درے جحان د وفاقی حکومت، د دے دا مطلب دے چه مونږ د خپل حق نه روستو لاړو، مونږ د زړے فيصلے نه روستو د تلو کوشش کوؤ او مونږ د يوے نوئے فيصلے د حاوی کولو کوشش کوؤ او مونږ وفاقی حکومت ته يا مرکزی حکومت ته دا موقع ورکوؤ چه هغه نور Delaying tactics استعمال کړی۔ د Delaying tactics نه علاوه چه هغه زمونږ د حق د منلو نه انکار اوکړی جناب سپيکر؟ جناب سپيکر، پرون ارباب صاحب يوه خبره اوکړه او زما په خپل خيال ارباب صاحب په ښه مقررينو کښ او ښے خبرے مخکښے راوړلو کښ ثانی نه لری، هغوی يوه خبره اوکړه جناب سپيکر، هغه دا وه چه د حکومت د Creditability خبره ده۔ د حکومت Creditability متاثره شوے ده۔ زما په خپل خيال دا يوه فقره ټول بجټ باندے، دا يوه فقره کول مطلب دا دے لکه سمندر او درياب په کوزه کښ د بندولو خبره ده جناب سپيکر۔ زمونږ محترم وزير اعلیٰ صاحب چه بطور وزير خزانه پروسکال هم بجټ وړاندے کړے

وو او هغه په خپل تقریر کښ دا وئیلي وو چه مونږه دومره زیات فنانشل ډسپلن کړے دے چه مونږه ته به په روان کلونو کښ یعنی مونږه ضمنی اخراجات دومره کنټرول کړي دي چه سکال د ضمنی اخراجاتو او د ضمنی بجټ پیش کول برائے نام یوه طریقه او خبره ده او په روان کلونو کښ به شاید انشاء الله چه مونږ ته د ضمنی بجټ پیش کولو ضرورت پاتے نه شي چه جانیکه جناب سپیکر، چه دا خل د یو ارب روپو نه زیات د ضمنی بجټ پیش کولو هغوی جسارت کوی۔ نو د هغے حکومت به Creditibility څنګه بحال او برقرار به پاتے شي جناب سپیکر؟ (تالیاں)

جناب قائمقام سپیکر: پیر صاحب زنده باد، پیر محمد صاحب زنده باد۔

(اس مرحلہ پر معزز رکن (جناب اکرم خان درانی) واک آوٹ ختم کرکے ایوان میں تشریف لے آئے۔)

جناب احمد حسن خان: جناب سپیکر! وخت نے خکه ډیر واخستو چه وئیل نے چه په ما پسے د شهزاده صاحب پخپله راشي، اسفندیار امیرزیب شهزاده صاحب ورغلو او شاید دے راغے۔ (قہقہے)

جناب قائمقام سپیکر: شهزاده صاحب به نجم الدین پسے خي انشاء الله تعالیٰ۔

جناب احمد حسن خان: جناب سپیکر! د حکومت په فیصلو کښ تضاد دے، په شخصی فیصلو او په شخصی خواهشاتو باندے مبنی دی، په دے کښ اجتماعی او عوامی رنګ بالکل نشته دے۔ تاسو سوچ کوئ جناب سپیکر، نن په دے حکومت کښ، ستاسو په خدمت کښ عرض دے او د معزز اراکین اسمبلی په خدمت کښ عرض دے، په دے حکومت کښ شخصی فیصلے او پالیسی کیږی او په اول خل باندے د پارلیمنټ د فیډرل ګورنمنټ او د پارلیمنټ، د صوبائی حکومت او د صوبائی اسمبلو په مینځ کښ یو لوئے درار په نظر باندے راځی۔ که تاسو اوګورئ، د جناب چیف منسټر صاحب د فیصلو پیش نظر به د مختلفو وعدو او د فیصلو اعلان کیږی او د هغے نه به د صوبائی اسمبلئ منتخب ممبران او دوستان بالکل خبر نه وی۔ هیڅ پته به ورته نه وی او بیا قابل افسوس خبره دا ده چه که زه یا زمونږ مشره یا زمونږ نور رونړه د دے نه خبر نه شي نو هغه د څه حده پورے حقیقت لری خو د

ډیرو فیصلونه، بلکه د ټولو فیصلونه جناب سپیکر، د حکومت خپل ممبران هم خبر نه دی او نن په چیف منسټر هاؤس باندے یو مِنی مارشل لاء دہ، د یو ریټائرډ میجر په شکل کښې لګیدلے دہ۔ هلته کښې مشورے کیږی، هلته کښې فیصلے کیږی او زمونږه دے غوامو ته، منسټرانو ته او زمونږه دے رونړو ته او دے ممبرانو ته هغه اوروله کیږی۔ جناب سپیکر! په دے سلسله کښې زه یو مثال ستاسو په خدمت کښې عرض کول غواړم۔ د شخصی او د عوامی فیصلے په حواله سره زه صرف دومره عرض کول غواړم لکه مثلاً د جناب وزیر خزانه صاحب په تقریر کښې د RDFC د اخستو په سلسله کښې یوه خبره ده او دا مثال ورکوم د دے د پاره چه که چرته صورتحال داسے جوړ شی چه په شخصی خواهشاتو او منصوبه بندئ باندے عمل شروع شی، د عوامی مفادو خیال اُو نه ساتلے شی نو جناب سپیکر، هغه بیا څه چل اوشی؟ د تباهی طرف ته هغه صوبه او قوم روان وی۔ شاید یو طرف ته جناب چیف منسټر صاحب ته خپلو مشرانو دا نه ده ښودلے چه په اسمبلئ کښې د هغوی فنانس کمیټی چه په هغے کښې د الله په فضل سره د دے معزز ایوان قابل ترین ممبران ناست دی او د هغے چیئرمین یا د هغے ممبران په مالی امورد هر چا نه مستند تجربه لری۔ د RDFC په سلسله کښې دوئ دا خبره کوی چه "وفاقی حکومت سے اس مالی ادارے کا حصول حتمی مراحل میں ہے۔ ماضی میں صوبہ سرحد میں اس ادارے کے ذریعے خاصے قرضے فراہم کئے گئے تھے۔ اس ادارے کے حصول کے بعد اسے طویل المعیاد منصوبوں کیلئے قرضوں کی ضرورت پورا کرنے کی غرض سے استعمال کیا جائے گا"۔ دلته کښې جناب سپیکر، زمونږه د فنانس سب کمیټئ د Minutes په حواله سره،

"The Committee discussed expected purchase of RDFC by the Provincial Government. Mr. Salim Saifullah Khan, MPA, (belonging to the Treasury Beanches, Mr. Speaker,) strongly objected about this deal. He told that RDFC was in terrible financial condition. There were abundant cases of debt loans, he termed the RDFC a bankrupt institution. The Secretary Finance explained that RDFC was established to provide

funds for the projects and under-developed regions in the country. It was established mainly for NWFP and Baluchistan area and subsequently some backward areas of Punjab and Azad Kashmir were also included. He confirmed, Mr. Speaker, that financial position of the RFDC was not sound and it would require financial and orginazational restructuring".

'He confirmed', Mr. Speaker Sir, what did he confirm? that financial position of the RDFC was not sound and it wouldn't be sound.

دا جناب سپیکر، زه د خپل فنانس کمیټئ ممبرانو ته، د هغے چیئرمین ته خراج عقیدت وړاندے کول غواړم خو دا د حکومت د هغے ناکامئ عکاسی کوی- جناب سپیکر! په کومه صوبه کښې یو لیډر آف دی هاؤس ته دا ضرورت پیدا شی چه هغه د لیډر آف دی اپوزیشن د Pinch کولو د پاره، د ذهنی پریشانه کولو د پاره د دورو او ترقیاتی سکیمونه وړاندے کولو کوشش کوی- هغه د هغوی د هغه حوصله مندئ نه شاید بے خبره دی چه دا خبرے د هغوی په وهم او په ذهن باندے اثر کونکی نه وی- هغه دے خبرو ته نه اوزګاریږی جناب سپیکر، او دا د مشیرانو وجه ده- دا د هغے مشیرانو وجه ده چه کوم Elected مشیران نه دی- دا د هغے مشیرانو د فیصلو وجه ده، د کومے وجے نه چه نن Elected representatives د هغه ګورنمنټ هم دغه دی، خو جناب سپیکر، پخوا چه چرته د دے نا ګمان خوا ته، د قیوم خان صاحب یو مثال دے او یوه قیصه ده، د عوامی نیشنل پارټئ په هغه وخت کښې نوم بل وو، د یو سړی د راړولو د پاره جرنده ورکړے وه، اوس خلق فلور ملونو ورکوی، په هغه ورخو کښې به نے جرندے ورکولے اوس ملونه ورکوی، پرمټے ورکوی جناب سپیکر، لیزز ورکوی، د جنګلاتو پرمټے ورکوی، نو چه هغه ترقی اوشوه چه هغه نے راړولے وو نو بیا غفارخان بابا هغه کلی ته تقریر له تلے وو نو هغه مشر پکښې ناست وو- چه غفار خان بابا خبره اوکړه نو هغه مشر ورته اوونیل چه بابا، زه ستا په خبره پوهه نه شوم- نو هغه ورته بیا خبره اوکړه- په دریم ځل چه هغه ورته بیا خبره اوکړه نو په

غلورم خل، غفار خان بابا خو متحمل مزاج سړے وو، امن پسند، هغه ورته په قلاره اوونیل چه ملکه، ستا په غوږونو کښ د جرندے غراردے، ته زما په خبرو باندے نه پوهیږے۔ (قہقہے) دا زما روڼره په دے خبرو باندے پوهه دی خو نن د دوئ په دے غوږونو کښ جناب سپیکر، د "تعمیر وطن" غرار دے (قہقہے) د Lease غراردے (تالیاں) د ځنګل د پرمټ غراردے، د فلورمل غرار دے جناب سپیکر۔ فلور ملونه جوړیږی، په دے سړکونو باندے غرب غروب شروع دے، چرته افتتاح ګانے کیږی، چرته څه کیږی، خو زما په خپل خیال دا غرار به دوئ مریضان کړی خو یوه پیسه به هم ورته ملاؤ نه شی۔ زما چه څومره خیال دے جناب سپیکر، د شخصی او د عوامی فیصلے په حوالے سره چه په بجټ کښ دوئ دا خبره کوی، زه نے دا دویمه نشاندهی کومه چه ته د پشاور اسلام آباد موټروے د پاره څو درے بلین نه زیاتے پیسے منظوره وے، نو What about the dual carriage way? نن زما ضرورت دا دے جناب سپیکر۔ خو دلته شخصی فائده کار فرما ده، دلته شخصی سوچ او منصوبه بندی ده،دلته عوامی سوچ نشته۔ زما ټول ملګری زما سره په دے متفق دی چه زه خبره کوم نو "براوننی" زما روړ د ټولو نه مخکښے ما سره متفق دے خو دلته چه تاسو څه اووایئ او په بجټ کښ راولئ هم، هغه ماښام بدل کړئ جناب سپیکر۔

جناب قائمقام سپیکر: احمد حسن خان صاحب، ستاسو ته تقریباً اته منټه فالتو ملاؤ شو۔

جناب احمد حسن خان: جناب سپیکر! .I have just started ښه ټهیک ده جی۔ جناب سپیکر! یو طرف وزیر اعلیٰ پنجاب، تاسو سوچ اوکړئ، څومره د بے انصافی خبره ده، هغه د خپلے صوبے د سکیمونو د منظورولو د پاره بیرونی ممالک ته ځی او هلته معاهدے کوی او بل طرف ته جناب سپیکر، تاسو اوګورئ چه دلته زمونږه هائیډل پاؤر جنریشن په شکل کښ زمونږه سره یو اهم ذریعه او وسیله شته، د هغے د پاره زمونږ دا حکومت د وفاقی حکومت د پالیسئ تابع دے۔ تاسو سوچ اوکړئ جناب سپیکر، دا څومره تضاد دے؟ یو طرف ته خو د یوے صوبے وزیر اعلیٰ، هغه صوبه بطور خود مختار ملک په

شکل کښې یا د هغې د وزیر اعظم په شکل کښې بهر ملک ته ځي، هلته کښې Deals کوي، هلته Agreements کوي د خپلو صوبې د مفاداتو د پاره، Whereas مونږ د خپل آبی وسائلو نه فائدے اخستولو د پاره د فیډرل ګورنمنټ د پالیسئ محتاج یو۔ زه جناب صابر شاه صاحب په خدمت کښې ستاسو په وساطت سره په دے عرض کولو کښې حق بجانب یم چه هلته دے د یو مشیر دے او کم از کم په دے خبره باندے د Stand اخستلو ضرورت دے جناب سپیکر۔

جناب قائمقام سپیکر، زمونږ د صوبې د Representation د پاره سید علی شاه صاحب ځي۔

جناب احمد حسن خان، ما ستاسو په خدمت کښې عرض اوکړو، عام خبره ده چه زمونږ د بجټ اکثر حصه چه کومه ده، هغه زمونږ د Divisible pool یا Netprofit په بنیاد باندے منحصره ده۔ دلته جناب سپیکر، قابل افسوس خبره دا ده، نن ما ستاسو په خدمت کښې دا خبره عرض کوله چه د Net profit یا Divisible pool د حصې په سلسله کښې زمونږ د فنانس د کمیټئ څه کردار دے او څومره قابل قدر کارکردګی ئې ده او زمونږ حکومت د هغې د کارکردګی نه کومه حده پورے نا خبره دے؟ زه دا عرض کوم جناب سپیکر، چه مالاکنډ ډویژن چه کوم دے، هغه د دے صوبې د ټولو نه، اوس چه تاسو کومه مردم شماری کړے ده، هغه د دے صوبې د ټولو نه زیات آبادئ والا علاقه ده او په هغه مالاکنډ ډویژن کښې د حکومت ممبران، د اپوزیشن د ممبرانو نه زیات دی او حکومت ته پکښې سپورټ هم زیات ملاؤ دے۔ دلته خو جناب سپیکر، د سیاحت په حواله سره د هزارے او د مالاکنډ ډویژن خبره شوے ده خو صرف هزارے ته فنډ ورکړے شوے دے او مالاکنډ ډویژن محروم ساتلے شوے دے۔ د دے خبره بی بی په خپل تقریر کښې هم کړے ده۔ زه صرف دا عرض کوم جناب سپیکر، د کوآپریټو Loan د بقایاجاتو د وصولئ په سلسله کښې، وزیر صاحب نشته، زه د هغه په خدمت کښې دا عرض کوم او د وزیر اعلیٰ په خدمت کښې چه د دے په وصولئ کښې څومره انسانی بے حرمتی شوے ده، د هغې مثال نه مندلے کیږی۔ یو طرف ته که حکومت دا حق لری چه د جائز بقایادارو

نه پیسے وصول کوی او بل طرف ته د حکومت دا فرض جوړیږی چه د بے گناه کسانو ستر په امن کښ اوساتی او په دے کښ زه صرف مختصر دا عرض کوومه چه په دے کښ د دومره حده پورے، زما سره اوس هم د سوات د یو سپین گیری سړی درخواست دے، زما سره اوس د چارسدے یو سپین گیری سړی درخواست شته چه څنګه هغه Loan نه دے اخستے، د هغه پکښ نوم دے او هغه څنګه نیولے شوے دے او په جیل کښ هغوئ د څو ورځو نه پراته دی او چه موږ خپل غفور جدون رور، مشر ته اووایو نو زموږه هغه تسلی او نه شی، د کومے تسلی چه موږه حق لرو۔نو زما دا سوال دے چه په دے سلسله کښ حکومت هر هغه جائز امداد هغه خلقو سره اوکړی چه کوم په څه شکل کښ، د قرضے اخستو په شکل کښ ملوث نه وی۔ دا ضروری خبره ده۔ بل زما عرض دا دے جناب سپیکر، چه په کومه معاشره کښ د جزا او د سزا اصول کار فرما نه وی، د هغے معاشرے د بهترئ سوچ کول، په اردو کښ یو خبره ده چه *"احمقوں کی جنت میں رہنے کے مترادف ہے"* دا داسے یوه خبره ده چه دا بالکل دلته په دے سوسائټئ کښ او په دے معاشره کښ کار فرما نه ده۔ دویمه خبره، د ارباب صاحب په طرز باندے د جناب د وزیر اعلیٰ په بټول بجټ کښ د یوے خبرے به زه تعریف اوکړم او دا طمع به د جناب ارباب صاحب په شان اولرم چه زمیندارو ته په رعایتی نرخ باندے د ټریکټر ورکولو ئے کومه خبره کړے ده۔ زراعت او بیا جنګلات، اوبه، سیاحت او معدنی پیداوار، دا زموږ د ملک وسائل ګرځیدے شی جناب سپیکر۔ زرعی دوستانو ته، کسانانو ته، زمیندارو ته په رعایتی نرخ باندے ټریکټر ورکول، دا یو مستحسن اقدام دے خو په دے باندے یقین تر هغے پورے نه شی کیدے، تر څو پورے په دے باندے چه په In letter and spirit عملدرآمد نه وی شوے۔ زما دا درخواست دے جناب سپیکر، چه دا ئے تش د وعدے د حده پورے دے۔په بنانسته کاغذ باندے د یو تور لیک په شکل کښ په دے باندے عمل او نه شی بلکه په دے د صحیح معنوں کښ عمل اوشی۔ جناب سپیکر! زه دے سره د خپل تقریر اختتام کوومه او ډیرے خبرے داسے پاتے شوے، خو زما دا یقین دے چه تاسو د خدائے دلته کښ بحال او برقرار لرئ، زموږ بل مشر ته نقصان ورکولو نه

بغیر انشاء اللہ تاسو به مو نږ له په کټ موشنز کښې بهر پور موقع راکوئ-

جناب قائمقام سپیکر۔ تاسو ته به بیا هم موقع ملاو شي- You will get chance in next century. Thank you very much جناب پیر صاحب!

قاعدہ کا معطل کیا جانا

سید محمد صابر شاہ۔ جناب سپیکر! میں آپ سے رول 240 کے تحت رول 124 کو Suspend کر کے ایک اہم قرار داد پیش کرنے کی ------

جناب بشیر احمد بلور۔ آپ اس طرح کہیں گے کہ رول 124 کو Suspend کرنے کی درخواست کرتا ہوں۔ پھر وہ پیش ہو تو اس کے بعد آپ درخواست کریں گے۔

جناب قائمقام سپیکر۔ علی افضل خان جدون صاحب کہاں ہیں، وہ کہیں اختلاف نہ کریں؟

سید محمد صابر شاہ۔ ہاں، وہ اختلاف نہیں کرتے، Government is collectively responsible.

جناب قائمقام سپیکر۔ چلیں، میں ہاؤس سے پوچھتا ہوں۔ Let me ask the House.

Is it the desire of the House that the motion, moved by Pir Sabir Shah Sahib under rule 240 that rule 124 may be suspended and he be allowed to move a resolution?

(The motion was carried.)

Mr. Acting Speaker: The 'Ayes' have it. The rule stands suspended

اب آپ موو کریں۔ یہ Unanimously ہے، یہ صرف آپ کی طرف سے ہے یا Jointly ہے؟

سید محمد صابر شاہ۔ یہ پورے ہاؤس کی طرف سے میں پیش کروں گا اور ہاؤس ------

جناب بشیر احمد بلور۔ نہیں، Joint نہیں ہے۔ یہ ان کی قرار داد ہے اور یہ پیش کر رہے ہیں۔ اس میں ایسا نہیں ہے کہ ہم نے اکٹھے بیٹھ کر لکھی ہو۔ یہ انہوں نے خود لکھی ہے اور یہ خود ہی پیش کر رہے ہیں۔

قرارداد

سید محمد صابر شاہ: جناب سپیکر! صوبہ سرحد کی یہ اسمبلی متفقہ طور پر یہ قرارداد پیش کرتی ہے کہ کشمیر کی موجودہ صورتحال میں کشمیری مجاہدین کے ساتھ مکمل یکجہتی کا اظہار کرتی ہے اور حکومت پاکستان کی پالیسی پر مکمل اطمینان کا اعلان کرتی ہے۔ ہم تمام اقوام عالم اور اقوام متحدہ سے مطالبہ کرتے ہیں کہ مسئلہ کشمیر کے متعلق تمام قراردادوں کا احترام کرتے ہوئے باشندگان کشمیر کو حق خود ارادیت کا حق دیا جائے۔ یہ ان کا انسانی، اخلاقی اور اجتماعی حق ہے۔ کشمیر کے مسئلے میں ہم کشمیری عوام کی جد و جہد کو خراج تحسین پیش کرتے ہوئے ان کی اخلاقی اور سفارتی حمایت کا اعلان کرتے ہیں۔ کارگل کے موجودہ واقعات نے یہ ثابت کر دیا ہے کہ مسئلہ کشمیر کو حل کئے بغیر جنوبی ایشیاء میں امن کا خواب شرمندہ تعبیر نہیں ہو سکتا۔ اس مسئلے کے حل ہونے میں اس خطے کے عوام کی فلاح پوشیدہ ہے۔ ہم اقوام متحدہ، جی ایٹ ممالک اور تمام انصاف پسند ممالک سے مطالبہ کرتے ہیں کہ وہ اس مسئلے کے حل میں اپنا کردار ادا کریں۔ اس ضمن میں پاکستان کا کردار بالکل اصولی اور سچائی پر مبنی ہے۔ افواج پاکستان اس صورتحال میں جس طریقے سے مادر وطن کی حفاظت کر رہی ہیں، ہم اس پر انہیں خراج تحسین پیش کرتے ہیں۔

Mr . Acting Speaker: Let me ask the House. Those who are in favour of the Resolution, moved by Pir Sabir Shah, Honourable Member, may say 'Aye' and those who oppose, it may say 'No'.

(The motion was carried.)

Mr . Acting Speaker: The 'Ayes' have it. The Resolution is adopted unanimously. (Applause)

جناب اکرم خان درانی: پوائنٹ آف آرډر۔ سپیکر صاحب! ما تاسو ته Request کړے وو چه تاسو به مونږ ته یو Ruling راکوئ چه په دے اے۔ډی۔پی کښې چه څه راغلی دی، آیا دا به Through D-DAC وی؟

جناب قائمقام سپیکر: ښه جی۔ Ruling is reserved.

سید محمد صابر شاہ: جناب سپیکر! میں عوامی نیشنل پارٹی، تحریک مساوات، معافی چاہتا ہوں تحریک انصاف اور جمعیت علماء اسلام کی پارٹیوں ------

جناب قائمقام سپیکر: پاکستان پیپلز پارٹی بھی۔

سید محمد صابر شاہ: اور پیپلز پارٹی، ان سب نے ہماری اس قرارداد کی حمایت کی ہے تو میں ان سب کا شکریہ ادا کرتا ہوں اور میں اپنے اقلیتی نمائندگان کا بھی شکریہ ادا کرتا ہوں کہ انہوں نے اس قرارداد کے پاس ہونے میں ہماری ہر لحاظ سے حمایت کی ہے۔

جناب قائمقام سپیکر: جناب پیر صاحب! آپ 'Five star group' کو بھول گئے ہیں، ان کے لیڈر یوسف ترند صاحب ہیں کیونکہ یہ اکثر شکایت کرتے ہیں کہ ہمیں بھلا دیا جاتا ہے۔

سید محمد صابر شاہ: وہ جناب، ہماری حکومت کا حصہ ہیں، اسلئے میں نے ان کا نام نہیں لیا۔ ہم ایک ہیں اور انہوں نے اس قرارداد میں ہمارا ساتھ دیا ہے۔ ہم انہیں جدا نہیں سمجھتے ہیں اور میں ان کا بھی شکریہ ادا کرتا ہوں۔

جناب قائمقام سپیکر: جناب والٹر سراج صاحب جو ہیں، وہ عوامی نیشنل پارٹی کا حصہ ہیں اور آپ نے ان کا الگ ذکر کیا ہے۔

سید محمد صابر شاہ: آپ مجھے جس طریقے سے حکم کریں گے، میں اس کی تعمیل کروں گا جناب۔ (قہقہے)

جناب فرید خان طوفان: دا د دومره لوئے پارټئ نوم ئے غلط واخستو خو پرون د دوئ د "تحریک مساوات" پارټئ د مشر سره ملاقات په اسلام آباد کښې شوے وو نو د دوئ هغه په ذهن کښې وو۔

سید محمد صابر شاہ: د ملاقاتونو سلسله مونږ شروع کړے ده۔ مونږ خو په دے نازک وخت کښې پوره قوم خپل خان سره روانه وو او انشاء الله دا سلسله به جاری وی۔

میاں افتخار حسین: جناب سپیکر صاحب! ښه ده چه د "تحریک مساوات" نه نے شروع کړے ده، ابتداء هم ډیره ښه ده۔

جناب قائمقام سپیکر: ایسی نماز سے گزر، ایسے امام سے گزر، آگے بھی کہہ دوں،

ایسی نماز سے گزر ایسے امام سے گزر
اگر ہو عشق تو ہے کفر بھی مسلمانی

سید محمد صابر شاہ: اور جناب سپیکر،

یہ عشق خدا کی دین ہے عشق سے منہ نہ موڑیے

چھوڑیئے زندگی کا ساتھ دل کا نہ ساتھ چھوڑیئے
سجدے کا حق جو ہو ادا ایک ہی سجدہ دے مزہ
ویسے خوشی ہے آپ کی سر ہمہ عمر توڑیئے

جناب قائمقام سپیکر: سبحان اللہ لیکن میں یہ کہوں گا کہ
تیرا امام بے حضور اور تیری نماز بے سرور (قہقہے)

اب میں ٹی بریک سے پہلے جناب بشیر احمد خان بلور صاحب سے استدعا کروں گا کہ وہ بحث میں حصہ لیں۔

جناب بشیر احمد بلور: جناب سپیکر صاحب ! ډیره مهربانی، ډیره مننه چه تاسو ماته ټائم راکړو۔ د بیګم نسیم ولی‌خان د مدلل تقریر نه پس خو دا Repetition دے او مونږ سره داسے څه خبره نشته، هغوی دومره مفصل تقریر په دے بجټ کړے دے، بیا هغے نه پس همایون سیف الله خان اعداد و شمار پیش کړی دی، ارباب ایوب جان صاحب Detail سره خبره کړے ده، والتر سراج صاحب د غوری او د ایټم بم خبرے کړے دی، درانی صاحب چه کوم مدلل تقریر کړے دے، هغے نه پس بیا احمد حسن خان چه کومے خبرے کړی دی، د هغے نه پس خو دا جرأت نه شو لرلے چه خبرے اوکړو خو ستاسو حکم دے، یو څو خبرے به ستاسو خدمت کښې پیش کړم۔ سپیکر صاحب ! بجټ داسے Document دے اودا یو روایت دے چه اپوزیشن پاڅی او د بجټ خلاف خبرے کوی او ټریژری بنچز پاڅی او هغوی د بجټ په حق کښې خبره کوی خو دا تاسو ته پته لګی، خلقو ته د دے پته هغه وخت اولګی چه کوم وخت بجټ نیشنل اسمبلئ او پراونشل اسمبلئ کښې پاس شی او بیا دے خلقو ته مهنګائی، بیروزګاری، په کور کښې خو روټئ پخیږی خو په کور کښې سکون نه وی۔ جیب کښې پیسه وی او جیب کښې پیسه نه وی۔خلق خپل خانونه سوزَوی د بیکارئ په وجه، خلق د روزګار په وجه خانونه سوزَوی، خود سوزی کوی، خلق د سماجی انصاف د پاره خود سوزی کوی، خلق د عدالتی انصاف د حصول د پاره خود سوزی کوی، خو پته نه لګی چه دا ولے خلق غصه کښې شی، د خبرے په خانے ګولئ استعمالوی؟ او د امن و امان حالات خراب او برباد شی‌خو چا ته یاد نه وی چه دا ولے؟ خلق یو بل باندے غصه

کوی خو خلق دا تپوس نه کوی چه دا ولے کیږی؟ دا صرف او صرف د دے Budget document په وجه چه مرکز کښ پاس کیږی، صوبه کښ پاس کیږی او تدریجی طریقے سره مهنګائی او بیروزګاری زیاتیږی او خلقو ته پته نه لګی او دا د خلقو نه هیر وی چه د دے بجټ په وجه سره دا هر څه کیږی- سپیکر صاحب! بهر ملکونو کښ چه بجټ جوړیږی نو خلقو ته ریلیف ملاویږی، خلق خوشحالیږی- زمونږ پاکستان کښ او زمونږ په صوبه کښ چه بجټ جوړیږی نو په خلقو باندے یو تندر پریوخی، په خلقو باندے ټیکسونه زیاتیږی، خلقو ته څه مراعات چه وی هغه کمیږی، سرپلس پول کښ خلق اچولے کیږی، بیروزګاری زیاتیږی، مهنګائی زیاتیږی، رشوت ستانی زیاتیږی- نو بجټ چه دے، دا داسے یو Document دے چه د دے سره د عوامو مستقبل تړلے وی او بیا دا فیصله عوام کوی په هغه وخت باندے چه دا بجټ به وو که دا بجټ خراب وو- زه د دعوے سره وایم چه دا بجټ چه دے، چه دغه شان دا دواړه بجټونه پاس شی نو دا خود سوزی به هم کیږی، بے روزګاری به هم زیاتیږی، مهنګائی به هم زیاتیږی، رشوت به هم زیاتیږی، کرپشن، هر شے به زیاتیږی او زه د اوس نه د پریس په تهرو عوامو ته دا خبره رسول غواړمه چه د دے په بجټ وجه به په مزه مزه په دے ملک کښ داسے حالات پیدا کیږی- سپیکر صاحب! زمونږ حکومت چه دے، په دے کښ د فهم و فراست څیز هډو نوم نشته- تاسو اوګورئ، دوئ هره یوه خبره په زور باندے، په دباؤ باندے، د ډنډے په زور باندے کوی- که یو آرټیکل په اخبارکښ راشی او اخبار والا څه اولیکی نو په هغه باندے د انکم ټیکس کیسونه جوړ شی- بیا پته نه لګی چه د دوئ دا خبره Settle شی، ولے چه هغوی ورته سر کیږدی نو بیا نه پوهیږم چه هغه ټیکسونه واپس اخلی که نه ئے اخلی خو خبره فیصله شی- چه څوک خبره اوکړی، اخبار والا صحیح خبره اوکړی او یو آرټیکل اولیکی نو په هغه باندے د بغاوت مقدمه جوړه شی او بیا هغه پخپله پریږدی- څوک چه په اخبارکښ د حکومت خلاف آرټیکل یا مضامین اولیکی نو هغه د سمګلنګ په کیس کښ اونیولے شی- د حکومت دا کوشش دے چه خلق په زور دباؤ کړی- د مهمند ایجنسئ خبره اوکړمه، که د پیښور د

بازار او تہکال پایان خبرہ اوکرمہ، پہ ہر خانے کبن لاتھی چارج، آنسو گیس، د حکومت دا وطیرہ دہ چہ خبرہ پہ خبرو او اترو نہ حل کوی، ہر یوہ خبرہ دوئ د لاتھئ او گولئ پہ ذریعہ باندے حل کوی او زہ بہ دا اوایم چہ، *لاٹھی اور گولی کی سرکار کبھی نہیں چلتی اور نہ چلے گی۔* سپیکر صاحب! پہ ټول ملک کبن داسے ریاستی ------ (شور)

جناب قائمقام سپیکر: *اپوزیشن کے معزز اراکین سے استدعا ہے کہ آپ کا ایک ساتھی بحث میں حصہ لے رہا ہے۔*

جناب بشیر احمد بلور: پہ ټول ملک کبن رشوت، بے روزگاری، لاقانونیت، مہنگائی، غربت او د ریاستی ادارو د جبر او تشدد پہ وجہ داسے حالات پیدا شوی دی چہ یو شریف سړے پہ دے ملک کبن با عزتہ ژوند نہ شی تیرولے۔ سپیکر صاحب! پہ دے بجټ کبن بہ تاسو لیدلے وی چہ More than35 billion rupees دوئ بجټ پیش کړے دے او پہ دے کبن گیارہ ارب روپئ د بجلی نہ بہ راخی او د سترہ ارب نہ څہ کم بہ د Divisible pool نہ راخی خو سپیکر صاحب، زہ دا تپوس کوم چہ دوئ سات ہزار Some thing اینبودی دی چہ مونږ بہ د دے سود ورکوؤ، دا پہ صحفہ 20 باندے ئے لیکلی دی، نو دا تپوس کوؤ چہ کومے زمونږہ د بجلئ پیسے د حکومت سرہ پاتے دی یا زمونږہ دا حساب چہ دوئ وانی چہ مونږ بہ کوؤ، آیا پہ هغے کبن حکومت مونږ لہ Interest راکوی؟ نو چہ زمونږ نہ Interest اخلی نو پکار دہ چہ هغہ Interest کبن دِ دا پیسے کټ کړے شی۔ زمونږ نہ Interest اخلی او زمونږ پہ پیسو مونږ لہ Interest نہ راکوی نو دا د صوبے سرہ یو ظلم دے، زیاتے دے او دا ډیر لوئے رقم دے سپیکر صاحب، More than 7 billion rupees زمونږ نہ سود اخلی۔ سپیکر صاحب! مونږہ دا خبرہ پہ ډیر فخر سرہ کوؤ چہ نن د بجلئ منافع باندے زمونږ همایون خان هم خبرہ اوکړلہ او هر یو مقرر چہ پاځی، ولے چہ زمونږ د آمدن بنیا دِ چہ دے، هغہ د بجلئ آمدن دے۔ سپیکر صاحب! پہ 1973 کبن چہ کوم وخت دا آئین جوړیدلو، هغہ وخت زمونږ مشر، خان عبدالولی خان پہ دے پاڅیدو چہ مونږ بہ پہ آئین باندے دستخط پہ دے وجہ باندے کوؤ، ولے چہ زمونږ صوبائی خود مختاری، زمونږ منشور

دا دے چه مونږه ډیره زیاته صوبائی خود مختاری غواړو۔ مونږ دا وایو چه څلور محکمے دِ مرکز سره وی، باقی ټولے دِ صوبو سره وی۔ هغه وخت په 1973 کښ داسے حالات وو چه زمونږ فوجیان په هندوستان کښ قید وو، زمونږ څه حصه هندوستان سره وه، نو چه آئین جوړیدلو نو ولی خان دا اوونیل چه زه به هله په دے آئین دستخط کومه چه دا د بجلئ آمدن زمونږ صوبے ته ملاؤ شی۔ نو هغه وخت کښ داسے حالات وو۔ ولی خان دا خبره په دے وجه اوکړله چه مونږ به تر هغے دستخط، ولی خان که دستخط نه وو کړے نو د 1973 آئین به نه وو جوړ شوے۔ زما خیال دے چه زمونږ ډیرو ملګرو ته به دا پته هم نه وی چه دا به ولے نه وو جوړ شوے؟ ولے چه یو یونټ، پوره بلوچستان چه وو، په هغے کښ څلور ایم این ایز صاحبان وو، درے پکښ زمونږ د اے این پی وو او یو د جمعیت وو۔ جمعیت سره هغه وخت کښ زمونږه الحاق وو نو څلورو واړو ممبرانو دا اوونیل چه تر څو پورے ولی خان دستخط نه کوی نو مونږ دستخط نه کوؤ۔ نو په دے وجه باندے د بجلئ دا پیسے د 1973 په آئین کښ لیکلی شوی وو چه زمونږ صوبے ته به ملاویږی خو چه کوم وخت په 1989 کښ، تاسو ته پته ده سپیکر صاحب، چه 1973 نه پس د هرے یوے پارټئ حکومت راغلے دے، مارشل لاء گانے راغلی دی او داسے یوه پارټی په دے پاکستان کښ نشته چه د هغے حکومت نه وی راغلے خو یوه ټیډی پیسه هم چا د دے صوبے د پاره نه ده اخستے، په 1989 کښ چه پهلا ځل باندے بیګم نسیم ولی خان نوازشریف سره خبرے کولے نو په هغے کښ دا خبره ئے اوچته کړله چه ته خو د خان د پاره ډیره زیاته صوبائی خود مختاری غواړے، ته خو د خان د پاره ټی وی هم غواړے، خان د پاره بینک هم غواړے نو که ستا حکومت راشی او مونږ تا سره روروِلی اوکړو نو ته به مونږ ته دا هر څه راکوے؟ نو هغه زمونږه سره دا خبره منلے وه۔ نو په دے وجه باندے 1991 کښ پهلا ځل باندے زمونږه د بجلئ پیسے اومنلے شوے او دا پیسے مونږه ته راکړے شوے۔ مونږ ته هغه وخت دا وینا شوے وه چه دا Cap کول غواړو او دومره پورے وه چه اوس به چه ارب راځی، هغه وخت کښ ما ته وینا شوے وه چه ساړهے آټھ ارب

روپو باندے دا Cap کوؤ خو مونږ وئیل چه نه مونږ دا Cap کوؤ نه، داے جی این قاضی د فارمولے تحت دس پرسنټ هر کال زیاتیږی، دا پوره پیسے به مونږ ته راکوئ۔ څنګه چه همایون خان اووئیل چه سرچارج او ایډیشنل سرچارج دا زمونږ حق کیږی۔ د دے نه اربونه روپئ جوړیږی او د اربونو روپو Interest دومره جوړیږی چه زمونږ صوبه پرے چلیدے شی خو څوک مونږ ته هغه پیسے نه راکوی۔ مونږ د صوبائی خود مختاری خبره کوؤ او زمونږ د پاکستان نن د ټولو نه لویه مسئله چه ده، هغه د فیډریشن مسئله ده، هغه د صوبائی حقوقو مسئله ده خو دا مرکزی حکومت اولګیدلو چه د لوکل کونسل او ډسټرکټ کونسل پورے ئے خان اورسولو۔ نن په دنیا کښ Decentralization کیږی او زمونږ په پاکستان کښ بیا Centraliazation طرف ته خبرے روانے دی۔ زه وایمه چه دا ښه کار دے چه تاسو په خلقو باندے ټیکس کموئ خو هغه ټیکس خو تاسو کم نه کړلو، تاسو خو هغه پیسے په جنرل سیلز ټیکس کښ واچولے، هغه مو Increase کړلو او مونږ ته خو ستاسو د مرکزی حکومت د هغه Creditability پته ده، ستاسو Creditability خو دا ده چه زمونږ د بجلئ پیسے چه د هغے پریذډنټ آف پاکستان ګارنټی کړے ده، تاسو مونږ له پوره نه راکوئ نو تاسو به مونږ ته د ډسټرکټ کونسلو دا فنډ څنګه راکړئ؟ په ټوله دنیا کښ، سپیکر صاحب، زما نه زیات معلومات به تاسو ته وی چه نن په ټولو لویو لویو ملکونو کښ دا جنرل سیلز ټیکس چه دے، هغه صوبائی مسئله ده۔ د هغے صوبائی Collection کیږی او هغه په صوبے باندے خرچ کیږی او زمونږ دا جنرل سیلز ټیکس مرکز اخلی او بیا دچونګیانو پیسے به هم مرکز اخلی۔ دلته کښ به بے روزګاری زیاتیږی او بیا د مرکز Creditability دومره ښه نه ده چه هغه به مونږ ته زمونږ دا ټولے پیسے واپس کړی۔ سپیکر صاحب! دوئ وائی چه د ایجوکشن د پاره مونږ 21 % پیسے په دے بجټ کښ زیاتے کړلے، د ایجوکشن داسے حالات دی چه تاسو ته هم پته ده او زما خیال دے چه دا ټول ملګری به په دے باندے ما سره اتفاق کوی چه څنو خلقو کښ خاصکر زما، بی بی پروین اووئیل چه ښارئیو کښ بیا هم ګزاره کیږی او کلو کښ ډیر تکلیف دے، زه د دعوے سره وایمه زه په فلور

آف دی هاؤس دا وایم چه د کلو نه زیات زمونږ د ښار علاقے داسے دی چه هلته کښې ټاټ نشته، بجلی نشته، پکھے نشته، د ماشومانو د پاره چاک پورے نشته او بیا چه کوم سکولونه دی، د هغے دروازے نشته، د هغے کھړکئ نشته، نو سپیکر صاحب، زه دا وایم چه د خدائے د پاره تاسو د مخکښې تک د پاره چه کوم اهم څیزونه دی، چه کوم بنیادی څیزونه دی، مهربانی اوکړئ تاسو مخکښې هغه ټهیک کړئ او د هغے نه پس په ماډل سکولونو باندے تاسو پیسے ضائع کوئ۔ دا لونے لونے خلق خو Already په لویو لویو سکولونو کښې سبق وائی، هغوی ته خو هیڅ فرق نه پریوځی او د تعلیم نه پس حالت نن څه دے؟ بی-اے، ایم-اے، انجینیرز، ډاکټران، ټول بیروزګاره دی۔ د حکومت نه تپوس کوؤ چه د هغوی د کاروبار د پاره تاسو څه منصوبه بندی کړے ده؟ هیڅ منصوبه بندی نشته۔ په تعلیم باندے اربونه روپئ اولګوؤ او بیا چه خلق تعلیم اوکړی نو د هغوی د پاره هیڅ څه ذرائع د روزګار نشته۔ بیروزګاری ده، ډاکټران کیمپ لګوی، انجینیران کیمپ لګوی، ایم-اے، بی-اے، ایم-بی-اے خلق بیروزګاره ګرځی۔ د څوکیدارئ د پاره، خدائے شاید دے چه بی-اے کسان ما ته راغلی دی د څوکیدارئ د پاره یا Peon-ship د پاره نے درخواستونه کړی دی خو نوکری نشته دے۔ پکار دا ده چه حکومت په دے باندے منصوبه بندی اوکړی چه خلقو ته روزګار ملاؤ شی ولے چه د دوئ منشور دا وو۔

<u>جناب فرید خان طوفان</u>: بشیر خان! ستاسو په تقریر کښې د رکاوټ معافی غواړمه۔ دا بشیر خان جی لګیا دے، تقریر کوی، ډیر ښه تقریر کوی او جی زه په ایمان وایم چه د دے تقریر یو نکته چا نه ده نوټ کړے۔

<u>جناب قائمقام سپیکر</u>: پیر محمد خان نوټ کړے ده۔ پیر محمد خان صاحب لکھ رہے ہیں۔

<u>میاں گل اسفندیار امیر زیب (وزیر تعلیم)</u>: جناب سپیکر صاحب! زه درته په دعوے سره خبره کومه چه د ده ایمان خو لاړلو څکه چه دا یو څو نکتے خو ما اولیکلے۔ (قہقہے)

سید محمد صابر شاه: جناب سپیکر صاحب! دا خبره خو ثابته شوله لیکن ما مسلسل د دوئ په تقریر کښې کتل چه فرید طوفان صاحب یو ځل هم په سنجیدګئ سره د دوئ د تقریر داوریدو کوشش هم نه دے کړے۔ (قہقہے)

جناب احمد حسن خان: جناب سپیکر! زه د پیر صاحب د دے خبرے ګواهی کوم چه دا ټهیک خبره ده۔ (قہقہے)

سید محمد صابر شاه: نو دا شے نه دے پکار۔

جناب بشیر احمد بلور: سپیکر صاحب! ستاسو په وساطت باندے دا عرض کومه چه کیدے شی چه د فرید طوفان دا چال وی چه ما ډسټرب کړی نو دا حالات تاسو ټول وینئ۔

جناب قائمقام سپیکر: "مرد ناداں پہ کلام نرم و نازک بے اثر" آپ بات کریں۔

جناب بشیر احمد بلور: سپیکر صاحب! میں حیران ہوں کہ آج آپ نے کونسی شاعری کی کتاب سامنے رکھی ہوئی ہے جو آپ ایک کے بعد ایک پڑھ رہے ہیں؟

سید محمد صابر شاه: آپ وزن کو ٹھیک رکھیں تو آج آپ بڑے اچھے شعر پڑھ رہے ہیں۔

جناب قائمقام سپیکر: آپ کو تھوڑی سی ڈائٹنگ کرنا پڑے گی۔

جناب بشیر احمد بلور: سپیکر صاحب! زما دے حکومت ته صرف دا درخواست دے چه د تعلیم نه پس پکار ده چه څه داسے منصوبه بندی د اوشی چه دا انجینئیرز، ډاکټرز، داسے بد حال دے چه کوم ډاکټران نوکران وو، هغه هم د نوکرئ نه اویستلے شو، دا ظلم، زیاتے، دا د هغوی حق دے چه هغوی د د خپلو حقوقو د پاره جد و جهد اوکړی۔ د هغوی یونین دے نو تاسو دا درے کسان بغیر د تپوس نه او هغوی څه جرم کړے دے؟ خو خپل حق نے غوښتے دے۔ نن په پاکستان کښې چا ته حق ملاویږی؟ چه کوم سړے پخپله جد و جهد نه کوی، نن د پی سی ایس افسرانو خپل ایسوسی ایشن جوړ کړے دے او ډاکټران دومره ګنهګار شو چه هغوی به خپل ایسوسی ایشن نه جوړوی؟ پکاره دا ده چه هغوی د ټول بحال کړے شی۔ سپیکر صاحب! نن یو یشتمه صدی ده او زه تاسو ته حلفیه دا خبره کوومه چه زه داسے علاقو ته تلے یمه چه لس لس ملونو نه خلق اوبه راوړی او مونږ خپل قام له اوبه نه شو ورکولے۔

خبرے ډیرے لوئے لوئے کوؤ، مونږه ایټم بم هم جوړ کړلو، مونږ د دنیا لوئے طاقت هم جوړ شولو خو خپلوخلقو ته مونږه تر اوسه پوره اوبه نه شو ورکولے۔ نو زه تاسو ته دا دعوے سره وایم سپیکر صاحب، چه زما په حلقه کښې چه هغه د پیښور ښار په زړه کښې ده او پیښور ښار چه دے، دا د صوبے یو قائم مقام دارالخلافه ده، د صوبے زړه دے خو زما په حلقه کښې هم اوبه نشته دے-----

بیگم نسیم ولی خان: "قائم مقام" نه ده، دارالخلافه ده۔

جناب بشیر احمد بلور: ما دارالخلافه او وئیل مخکښې نو سپیکر صاحب ----

سید محمد صابر شاہ: سپیکر "قائمقام" ہو سکتے ہیں لیکن پشاور تو دارالخلافہ ہے لیکن ہم انہیں قائمقام کی نظر سے نہیں دیکھتے۔ ہم کہتے ہیں کہ ہمارے، اور یہ حقیقت بھی ہے کہ اس معزز ایوان کے آج وہ سپیکر ہیں اور ہم ان کو اسی نگاہ اور اسی احترام سے دیکھتے ہیں۔

جناب بشیر احمد بلور: جناب سپیکر! صابر شاہ صاحب آج آپ پر بہت مہربان ہیں۔

جناب احمد حسن خان: جناب سپیکر! دا پیر صاحب کله نه ستاسو مزاج او پیژندلو چه تاسو په دے خبره باندے انعام ورکولو؟

جناب قائمقام سپیکر: میں پھر ایک مصرعہ کہونگا کہ

مہرباں ہو کے بلالو مجھے جس وقت چاہو (قہقہے)

ارباب محمد ایوب جان: جناب سپیکر صاحب۔

جناب قائمقام سپیکر: جناب ارباب صاحب، ارشاد۔

ارباب محمد ایوب جان: ډیره مهربانی۔

جناب قائمقام سپیکر: ویسے رولز کی خلاف (درزی) ہو رہی ہے۔ چلیں، ارشاد۔

ارباب محمد ایوب جان: سر ادھر اُدھر سے ہو رہی ہے تو میں بھی -------

جناب قائمقام سپیکر: پیر صاحب اگر کریں گے تو مرید تو کریں گے ہی۔

ارباب محمد ایوب جان: ہم پیر صاحب کے مرید ہیں جی۔ جناب سپیکر صاحب! یہ بلور صاحب نے کہا کہ قائمقام سپیکر، قائمقام گورنر اور پیر صاحب نے کہا کہ ہم چاہتے ہیں کہ آپ سپیکر رہ جائیں، تو ہماری بھی یہی دعا ہے کہ آپ یہاں رہ جائیں اور ہمارے گورنر صاحب وہاں پر Permanent basis پر ہو جائیں۔

جناب قائمقام سپیکر: ہاؤس کی اطلاع کیلئے کہ اس وقت قومی اسمبلی، مظفر آباد آزاد کشمیر کی اسمبلی، سندھ کی اسمبلی، پنجاب کی اسمبلی اور ہمارے صوبے کی اسمبلی، تمام کے سپیکر قائمقام ہیں۔ (قہقہے)

جناب بشیر احمد بلور: سپیکر صاحب! میں آپ کی وساطت سے یہ عرض کرنا چاہتا ہوں اور یہ پریس والے بھی لکھیں کہ بجٹ اجلاس بڑا اہم ہوتا ہے تو چاہئے یہ کہ جو سپیکر ہو، وہ خود بیٹھے۔ یہ بجٹ اجلاس ہے اور اس میں بڑے اہم نکتے ہوتے ہیں، تو چاہئے کہ جو فل سپیکر ہو، وہ Attend کرے اور مظفر آباد، پنجاب اور سندھ میں جو ہیں، یہ بالکل غلط ہے، ہونے نہیں چاہئیں کیونکہ یہ بڑا Important اجلاس ہوتا ہے۔ اس اجلاس --------

جناب قائمقام سپیکر: یعنی آپ ہمارے سپیکر صاحب کے گورنر ہونے پر خفا ہیں۔ اگر آپ کی ایسی دوستی ہے ان سے تو پھر دشمنی بہتر ہے۔ (قہقہے)

سید محمد صابر شاہ: سپیکر صاحب! جو تجویز آئی ہے، وہ ٹھیک ہے۔ آپ تھوڑی ہمت کریں۔

جناب بشیر احمد بلور: جناب سپیکر صاحب! میں درخواست کرتا ہوں کہ مہربانی کر کے ---

جناب قائمقام سپیکر: آپ اپنی تقریر جاری رکھیں۔

جناب بشیر احمد بلور: آپ نے پہلے فرمایا تھا کہ کسی کی Speech میں کوئی Point of order نہیں ہو گا۔

جناب قائمقام سپیکر: آپ نے اپنی تقریر میں اپنے پوائنٹ آف آرڈرز پیش کئے ہیں۔

جناب بشیر احمد بلور: نو جناب سپیکر صاحب، زه دا عرض کوومه چه مونږ ته وینا کیږی چه دا ټیوب ویلونه، چه خلق د دا سیکمونه پخپله واخلی او د ویلیوز په تهرو به مونږ خلق پوهه کوؤ۔ زه دعوے سره وایم چه تر اوسه پورے پینځه پرسنټه به په هغے باندے کارنه وی شوے او دا مونږ ته دا سیف والا چه دی، دا فارنر دونر ایجنسیز چه دی، هغوی دا Compulsion چه دا O&M, Operation and Maintenance چه دے، دا دِ د علاقے خلق اوکړی، دا د هغوی Compulsion دے۔ ولے Compulsion دے؟ چه زمونږ افسران چه کوم هغوی سره خبرے کوی، هغوی نے په دے باندے پوهه نه وی چه ستاسو سټیټس چه دی، هغه ویلفیئر سټیټس دی۔ اوس یورپ کښ چا ته د بے

روزګاری پرابلم نشته، د تعلیم پرابلم نشته دلته خو سړے خپل د بجلئ بل نه شی ورکولے، د ګیس بل نه شی ورکولے، د اوبو بل نه شی ورکولے او هغوی ته چه دا اووایے چه دا سنهبال کړه، صبا له چه دا موټر اوسوزی نو په موټر باندې پینځه لکهه روپئ، هغه یو موټر په څوارلس لکهه روپئ باندے کیږی او د هغے په ریوانډ کیدو باندے یو لاکه روپئ لګی نو هغه ویډیووالا عاجزان، غریب خلق به نے چرته نه ورکوی یا خو پکار ده چه حکومت د داسے اوکړی چه هغے اوبو والا خلقو له خو کم از کم اورسیږی سپیکر صاحب۔ زما حلقه کښ، زه تاسو ته فلور آف دی هاؤس دا خبره کوم چه نلکے ماتے دی او خدائے شاهد دے چه په هغے کښ ګنده اوبه مکس کیږی او خلق هغه څښکی او دومره بد حال دے۔ مونږ ورته په ریکوسټونو او په ویناباندے سترې شو خو هغه پانړونه څوک نه بدلوی۔ سپیکر صاحب! چه مونږ یویشتمے صدئ ته خو نو مونږ به د یو ترقیافته قوم په شان هغه صدئ ته خو نو زه خواست کوم دے حکومت ته چه د اوبو مسئله د ټولو نه مخکښ حل کړے شی۔ د صحت خبره کیږی، 9.9 فیصد مونږ اضافه کړے ده، نو زه دا تپوس کوم چه د 9.9 پرسنټ، دا سیټلائٹ هسپتال چه جوړ شو کوهاټ روډ باندے، د لیډی ریډنګ نه څومره سامان لاړو، د حیات شهید نه څومره سامان لاړو، د کمپلیکس نه څومره سامان لاړو؟ اخوا دیخوا نه سامانونه، هغه هسپتالونو نه سامان لرے کړے شو او دے هسپتال ته نو صرف د خپل نوم د پاره چه مونږه سیټلائٹ هسپتال جوړ کړو۔ سپیکر صاحب! نورے پکښ داسے بے قاعدګئ شوے دی، د هغے متعلق به زه بیا خبره اوکړمه چه تاسو ناست یئ۔ دا ټول اخراجات چه دی، په دے کښ ډسپرین غوندے ګولئ نه ملاویږی خلقو ته او زمونږ چیف منسټر صاحب خو ډیر په غصه دا خبره کوی چه ما یو فنانس بل پیش کړے دے، هغه به پرے زه خواه مخواه پاس کوم۔ دا هسپتالونه چه دی، خواه مخواه به دوئ ته Administrative او Financial autonomy به ورکوؤ۔ سپیکر صاحب! همیشه د Autonomous body دا طریقه ده چه هغه به خپل اخراجات پخپله پوره کوی۔ زما دا یقین دے چه زمونږ دا هسپتالونه د دے جوګه نه دی چه دوئ سره دومره انکم وی چه دوئ خپل ځان اوساتلے

شی۔ نو دے کبں به خواه مخواه هر یو آپریشن تهیټر کبں چه څومره مریضان وی نو ټولو باندے به د آپریشن پیسے زیاتیږی، د ای-سی-جی به زیاتیږی، د هر یو شی به زیاتیږی، د پرچے پیسے به زیاتیږی او زه دا عرض کوم چه که داسے نه وی، څه په فلور آف دی هاؤس د دوئ دا Commitment اوکړی چه هلته څومره پیسے کمے دی او د څومره پیسو به کمے راځی نو دا پراونشل ګورنمنټ به ورکوی، بیا ټهیک ده او که هغه وائی چه پخپله Self sufficient شی نو دا شے مونږ هیڅ کله هم نه منو۔ ولے چه که پرائیویټ علاج خلق کوی نو پرائیویټ هسپتالونه دلته شته، پیښور کبں هم شته، هر ځائے کبں شته۔ نو پکار دا ده چه کوم خلقو سره پیسے وی نو هغوی دِ پرائیویټ هسپتالونو ته لاړشی او دا خو د غریبو خلقو ځائے دے او په پانچ روپو پرچئ باندے د خلقو علاج کیږی او د غریب خلقو نه، زه افسوس په دے کووم چه دا حکومت راغے او دا وینا نے کوله چه مونږ به د غریبانانو د پاره Facility ورکوؤ خو د Facility په ځائے اُلټا تباهی د غریبانانو د پاره جوړوی۔ سپیکر صاحب! زه د پیښور ذکر بار بار په دے کوم چه دا دارلخلافه ده زمونږ د صوبے۔ دلته کبں هسپتالونه، سکولونه، د ښبکلو اوبه او سړکونه، دا هر څه تباه او برباد دی۔ دا ولے؟ په دے حکومت کله سوچ کړے دے سپیکر صاحب؟ تقریباً زمونږه د آبادئ نه درے ګنا آبادی چه ده، دا افغان مهاجرین دلته راغلی دی او هغه د دوئ د پالیسو په مهربانی سره۔ هغه زمونږه رونړه دی خو هغوی هر شی کبں مونږ سره دلته Share کوی۔ زه حکومت ته خواست کوم چه دوئ خو وئیلے دی چه پیکج به نواز شریف صاحب ورکوی پیښور د پاره، زما یقین نه دے۔ ولے چه نوازشریف دے پیښور ته راغلے وو، د حاجی صاحب الیکشن کبں اعلان نے کړے وو "که اگر پشاور کے عوام نے بے نظیر کو شکست دی تو میں ان کو مٹھائی کھلاؤنگا، بہت بڑا پیکج دونگا"، هغه د 1990 نه 1999 شو، نهه کالو کبں د پیکج یوه پیسه هم چا ته نه دا ملاؤ شوے۔ مٹھائی تو کیا کہ کچھ بھی نہیں کھلایا۔ نو دوئ یوه پیسه د دے پیښور عوامو ته نے ورنکړه او دا کوم د افغانانو بوجھ چه دے، هغه په مونږ باندے فالتو پریوتے دے۔ نو زه دا عرض کووم چه د دوئ پیکج صرف د اعلانونو پورے دے۔ د چارسدے د پیکج اعلان

هم شوے دے، خدائے د اوکړی ښنګه چه بی بی خبره اوکړه، خدائے د اوکړی چه د هر چا د لاسه پیسے لګی خو زما نالئ د خدائے جوړے کړی- زمونږه هیڅ داسے خبره نشته چه ګنی مونږ وایو چه خواه مخواه دِ زمونږ په Through دا پیسے اولګی خو د علاقو خلقو ته د مراعات ملاؤ شی- سپیکر صاحب! د تعمیر وطن پروګرام خبرے کیږی- زه په دے فلور آف دی هاؤس ولاړ یم، ما ته تراوسه پورے یو ټیډی پیسه د تعمیر وطن پروګرام نه ده ملاؤ شوے- دوه نیم کاله اوشو چه زه ممبر یم، ما یوه خبته په خپله حلقه کښ نه ده لګولے- زه هیڅ خواست نه کوم- زه په دے خبتو باندے دے اسمبلئ ته نه یم راغلے- زما یو سیاسی سوچ دے، یوه نظریه ده او د خدائے فضل دے، مونږ خپل خلق دومره Educate کړئ دی، هغوی مونږ ته په خپل سیاسی سوچ باندے ووټ راکوی- مونږ صرف دوئ ته وایو چه دا زمونږ حق کیږی- که سردار مهتاب صاحب خپل جانیداد خرڅوئ او یوسف ایوب صاحب خپل جانیداد خرڅوئ او مونږ ته پیسے راکوی نو بالکل د نے نه راکوی خو دا د قام پیسے دی او د قام د پیسو قام حق لری چه هغوی تپوس اوکړی او که دا پیسے ټولو حلقو ته ملاویږی نو مونږ ته ولے نه ملاویږی؟ سپیکر صاحب! د جنګلاتو خبره کیږی، دا زما ذاتی Experience دے چه د جنګلاتو دا ښه حالت دے، که اُور اولګی نو دوئ سره انتظامات نشته چه اُور به ښنګه مړ کوی؟ د اربونو روپو ښنګلات اوسوزیږی- زه وزیر صاحب ته دا مودبانه خواست کوم چه مهربانی اوکړئ، د دے د پاره د انتظامات او کړے شی- دے ګلیاتو کښ که روډونه جوړیږی، هغه بله ورځ وزیر اعظم صاحب هم د نتهیاګلئ د روډ اعلان اوکړو، په دے کښ په لکهونو اونے ماتے شوے دی، تباه شوے دی نو زه به دا خواست اوکړم چه مهربانی د اوکړے شی چه زیات نه زیات اونے اولګی، ولے چه د Environmental او دا سیلاب ټول د دے اونو په وجه باندے ایساریږی- سیلاب زیات ولے راتلل شروع شو؟ په دے وجه چه هلته کټانی زیاته شوه- نو د کټانی په وجه سیلاب هم زیاتیږی او Environment هم خرابیږی- نو زه به دا خواست اوکړم چه زیات نه زیات کوشش دِ اوکړے شی چه دے کښ اونے د اولګی- بل د زراعت خبره ده سپیکر صاحب، تونسه

بیراج، جناح بیراج، چشمه بیراج، دا درے بیراجونه دی۔ د اباسین دا لوئے دریاب چه دے چه دریاتے سنده ورته وائی، د دے نه پنجاب پینتالیس هزار کیوسک اوبه اخلی۔ اوس بیا تونسه بیراج کښ یو نهر دوئ بیا Remoulding کوی۔ وزیر صاحب ته هغه بله ورخ مونږ دلته په اسمبلئ کښ خبره هم کړے وه چه هغوی زیاتے اوبه اخلی۔ وزیر صاحب اووئیل چه مونږ نے استعمالولے نه شو نو هغوی دِ استعمال کړی۔ د هغے User's charges پکار دی چه مونږ ته نے راکړی او دا اوبه مونږه ولے نه شو استعمالولے؟ سپیکر صاحب! زه تلے یم، ډیرو نه ےتپوس اوکړو۔ مونږ خو دلته همیشه سیاسی طور باندے دا وایو چه دس هزار، سات سو باسټھ کیوسک اوبه به مونږ ته راکوی نو زمونږه ډیرے زمکے چه دی، هغه به آباد شی۔ د ډیرو خلقو زمکه به آباده شی۔ مونږه په دعویٰ سره وایو چه انشاء الله خود کفیل به شو او څنګه چه بی بی‌خبره اوکړه چه بهر ته به هم مونږه غنم لیږلے شو۔ هغه اوبه مونږ ته ولے نه ملاویږی؟ ما د دے تپوس اوکړو۔ وائی چه اوبه اووه سوه فټه لاندے دی او د دے په Lifting باندے دومره پیسے لګی او مونږه ته په دے باندے دومره انکم نه شی راتلے۔ نو دا زمکه به هم داسے پراته وی، زمونږ اوبه به هم دغه شان هغوی استعمالوی۔ پکار دا ده چه حکومت دِ ورکوټی ډیمونه جوړ کړی۔ مونږ نه مخکښ حکومتونو هم په ورکوټی ډیمونو باندے کار شروع کړے وو۔ اوس یو ټیډی پیسه هم د دے ورکوټی ډیمونو د پاره نه ده ساتلے شوے۔ زمونږ په صوبه کښ 4-25 ملین ایکړه زمکه ده ټوټل، هغے کښ صرف شپږ ملین زمکه داسے ده چه هغه مونږه د زراعت د پاره استعمالولے شو او دومره بدقسمتی ده زمونږ چه مونږ ټوټل 8-1 ملین زمکه د زراعت د پاره، که هغه بارانی ده او که هغه نهری ده، استعمالوؤ۔ سپیکر صاحب! په دے خو زمونږ مسئلے نه حل کیږی۔ دا د زراعت څه حل شو؟ د انډسټری تاسو ته هم پته ده، هغه بله ورخ انډسټریز منسټر پخپله اومنل چه مونږ ډیر لرے یو او د بندرګاه نه مونږه له دا Raw material نه شی راتلے او بیا Final good market چه دے، دا بیا هم پنجاب او سنده دے۔ نو دلته به نه انډسټری وی، نه به دلته زراعت وی نو بیا دلته کښ خلق څه کوی؟ صرف یو بزنس پاتے شو، نو بزنس

به کوی او د بزنس داسے حال دے سپیکر صاحب، تاسو ته پته ده چه جنرل سیلز ټیکس اولګیدو په دے وجه خو یو بیل پرابلم بزنس میناتو ته جوړ شو- بیا د تجاوزاتو په بهانه باندے زمونږ د پیښور او هر ځائے کښې تجارت پیشه خلقو باندے ظلم، لاټهی چارج او آنسو ګیس استعمال شو او ناجائز طریقے سره تنګول کیږی چه د دوئ دا بزنس دِ هم ختم شی- نه به زراعت وی، نه دِ انډسټری وی، نه دِ بزنس وی نو څنګه به بیروزګاری ختمیږی، څنګه به خلق خوشحالیږی او څنګه به دا خلق ژوند تیروی؟ سپیکر صاحب! 7527.5 ملین روپئ دوئ متفرقه اچولے دی، متفرقه څه وی؟ پته نه لګی چه دا پیسے به چرته ځی؟ وائی چه دو سو تیس کلومیټر سړکونه مکمل شو- مونږ خو چرته یو سړک هم نه دے لیدلے چه هغه د مکمل شوے وی- دے کتاب کښې دوئ لیکلی دی، مونږ خو چرته یو کلومیټر سړک هم نه دے لیدلے چه هغه د Complete شوے وی- د صحت باره کښې دوئ خبره کړے ده او دا ډیره د خوشحالئ خبره ده چه دوئ دوه علاقے یادے کړے چه هزاره او ملاکنډ- خو افسوس په دے کوؤ، په هزاره ډیر خوشحاله یو، زمونږ رونړه دی، زمونږ ملک دے، خو دے ورته ډیره ترقی ورکوی، 1950 ملین روپئ ئے ورله مختص کړی دی د دوه سړکونو د پاره، خو دے کښې د یو سړک مرکزی بجټ لا پاس شوے نه دے- دوئ دِ خواست اوکړی چه یو سړک دِ ملاکنډ ډویژن کښې هم واچولے شی- زه تاسو ته دعوے سره وایم چه که زمونړه رودونه ټهیک شی نو زمونږ بیا دومره آمدن کیدے شی چه انشاء الله مونږه خپل ډیر لوے مسائل پرے حل کولے شو- سپیکر صاحب! صرف یو پینځه منټه د پیښور باره کښې خبره کوم- د پیښور ارد ګرد اضلاع، نوښهره د پاره د Mass transit system and light rail system خبره دوئ کړے ده- مونږه خپل اوبه اوژاړو، خپل سکولونه اوژاړو، مونږه سټریټ لائټ اوژاړو؟ په خدائے قسم زمونږه علاقو کښې سټریټ لائټ نشته- د شپے خلق بهر د کورنه وتے نه شی- سکولونو کښې پهکی نشته او مونږ ته وائی چه مونږه Mass transit system and light rail system, خدائے د پاره هغه وعدے مه کوئ چه کومے وعدے نه شئ پوره کولے- دا خبرے خو هسے کتابی خبرے دی- څنګه چه

روستو خل بجټ پيش کړے شو وو، هم هغه بجټ دے، هغه دلته Reflect شو- چرته يو پيسه نه ده لګيدلے- حکومت وانی چه مونږه 71 % نه زيات ټيکس وصول کړو- زه وايم چه 71 نه، 171% نه زيات ټيکس وصولول شوخو زور به ئے په چا باندے راځی؟ هم په دے غريبانانو باندے- چرته داسے شته چه يو مالدار سړے وی او کال دوه کاله پس ئے نوے مل نه وی جوړ کړے- دا ټول زور چه دے، په غريب سړی باندے پريوځی- ته 171% وايے چه ما وصول کړو نو د هغے زورخو په غريب سړی باندے پريوځی- نو په دے دا وايمه چه نن په زور نه کيږی- خلق خپل عوامو ته، خاصکر ستاسو منشور دے چه مونږ به خلقو ته ريليف ورکوو، د ريليف په ځاے تاسو خلقو باندے بوجھ زياتوئ، ټيکسونه زياتوئ- سپيکر صاحب! دا ملک د بيروزګارئ او د رشوت د لاسه تباه او برباد شو-

جناب قائمقام سپيکر: آخر کښ د سپيکر صاحب شکريه ادا کړه کنه- (قہقہے)

جناب بشير احمد بلور: سپيکر صاحب! تاسو ته عرض کوم- سپيکر صاحب! اے ډی پی کښ، يو دوه منټه به ما ته راکړئ، بالکل، ستا به ډيره زياته شکريه ادا کومه- (تالیاں اور قہقہے) سپيکر صاحب! اے ډی پی کښ زيات سړکونه چه دی هغه د سی ايم صاحب په ډائريکټيو باندے ورکړے شوے دی- د دے تپوس کوؤ چه د سی ايم ډائريکټيو ولے دومره ضروری شو؟ پروسکال چه څومره اے ډی پی وه، هغه ټول بچت ئے دے اے ډی پی کښ واچولو- سپيکر صاحب! دوئ وانی چه تنخواه ګانے زياتے شوے- مونږ وايو چه ډير ښه اوشو- د غريبو خلقو زياته پکار ده، خو زه تاسو ته دا وايم چه دا څومره ډيويلپمنټ، دا ټولے پيسے، صرف دوه سوه روپئ نواز شريف زياتے کړے وے، پهلا خل چه راغلو نو هغه زمونږه حکومت ته، هغه وخت مونږ حکومت کښ وو، پته نه لګيدله چه دا دوه سوه روپئ به مونږ چرته نه راوړو؟ نو چه دا لکهونه روپئ او دومره ګريډونه زيات شول نو آخر د دے د پاره به پيسے د چرته نه راځی؟ سپيکر صاحب! د دے د پاره زه وايم چه دے صوبه کښ ورکوټی ډيمونه د جوړ کړے شی- زه وايم چه دا لوئے لوئے، پرائم منسټر هاوس، قصر صدارت، کنونشن سنټرز، سپريم کورټ، نيشنل

اسمبلی او فلیټونه چه دا کوم نوی جوړشوی دی، په دے باندے اربونه روپئ لګیدلی دی۔ چیف منسټر هاؤس، یو کس پکښ ناست وی او ټول ایرکنډیشنرز چلیږی، د ټولو نه لوئے ایرکنډیشنرز چلیږی نو زه وایمه چه دا ظلم دے، دا د غریبانانو پیسے دی او غلط طریقے سره استعمالیږی۔ بیا دے طریقے سره مونږه خپل بچت کولے شو؟ سپیکر صاحب! آخر کښ د محمد علی جناح صاحب یو ارشاد Qoute کوم۔ هغه وانی چه "کیا آپ نے سوچا کہ کروڑوں لوگوں کا استحصال کیا گیا ہے۔ اگر اب ان کیلئے دن میں ایک بار کھانا حاصل کرنا بھی ممکن نہیں، اگر پاکستان کا حصول اس صورت میں تبدیلی نہیں لا سکتا تو پھر اسے حاصل نہ کرنا ہی بہتر سمجھتا ہوں" ۔ نومونږ تپوس کوو، فیصله تاسو اوکړئ، عوام داوکړی او دوئ د اوکړی چه نن خلقو ته یو وخت روټئ نه ملاویږی نو د خپل قائد اعظم په هغه فرموداتو باندے د عمل اوکړئ او خلقو ته د مراعات ورکړی۔ نور ټیکسونه دِ پرے نه لګوی۔ زه د علامه اقبال صاحب یو شعر وایم، ولے چه د شعر و شاعرئ کتاب تاسو ایښودے دے نو مونږ به هم یو خبره اوکړو۔

جناب قائمقام سپیکر: هم دا کتاب دے نو۔

جناب بشیر احمد بلور: جس کھیت سے دہقان کو میسر نہ ہو روزی
اس کھیت کے ہر خوشۂ گندم کو جلا دو

ډیره مهربانی، ډیره ډیره شکریه۔ (تالیاں)

Mr. Acting Speaker: We welcome the representatives of the Asian Development Bank in Speaker's Gallery. Thank you. The House is adjourned for thirty minutes, for tea break. Thank you.

(اس مرحلے پر چائے کیلئے ایوان کی کارروائی آدھے گھنٹے کیلئے ملتوی ہوگئی۔)

(وقفہ کے بعد جناب قائمقام سپیکر مسند صدارت پر متمکن ہوئے۔)

جناب قائمقام سپیکر: کوئی پوائنٹ آف آرڈر تو کسی معزز ممبر کا نہیں ہے؟ (مداخلت) میں دیر سے نہیں آیا، یہاں کچھ الیکٹرک کا فالٹ تھا، جسے دور کرنے کیلئے کچھ وقت لگا ورنہ میں تو تیار تھا اور یہ سارا مسئلہ سی اینڈ ڈبلیو کے محکمے کا ہے جو ہماری اسمبلی کے الیکٹرک

فالٹ دور نہیں کرتا۔ جناب سید منظور حسین شاہ صاحب! آپ سے استدعا ہے کہ آپ بحث میں حصہ لیں۔ (مداخلت) تاسو اوس کښېنئ ما هغه نه تپوس اوکړو کنه چه Any point of order, you said, no.

سید منظور حسین: ډیره شکریه، محترم سپیکر صاحب۔ بسم الله الرّحمٰن الرّحیم۔ محترم سپیکر صاحب! د کله نه چه د پاکستان مسلم لیګ حکومت په دے ملک کښې راغلے دے، دا دریم بجټ دے چه زمونږه پیش کیږی۔ کوم نامساعد حالاتو نه چه ملک تیر شوے دے او یا د دے حکومت په ابتدا کښې چه کوم صورتحال وو نو ما ته داسے ښکاری چه دا صورتحال زمونږ د فاضل ارکانو په نظر کښې وو او په هغه انداز باندےئ په پیش شوی بجټ باندے بحث اوشو۔ د مرحوم باچا خان دست راست او د خدائی خدمت ګار تنظیم جرنیل، خان امیر محمد خان مایه ناز لور او زمونږه محترمه بی بی (تالیاں)

بیګم نسیم ولی خان چه په دے بجټ باندے کوم تقریر اوکړو، هغه څه منټه د پاسه یو ګهنټه باندے محیط تقریر وو۔ ما په غور باندے واوریدو نو زما په نزد باندے دا Master piece تقریر وو په دے بجټ باندے۔ (تالیاں) محترم سپیکر صاحب! محترمے بی بی د بجټ په اهم نکاتو باندے ډیر سیر حاصل بحث اوکړو۔ هغوی د حکومت توجه Net profit طرف ته راوګرخوله، هغوی په Divisible Pool باندے خبره اوکړه، هغوی د دے صوبے په محاصلو باندے خبره اوکړه، هغوی چه د بجټ کوم ښه نکات وو، د هغے ستاینه ئے اوکړله، چه کوم نکات په بجټ کښې هغوی ته کمزورے ښکاریدل، د هغے غندنه ئے اوکړله او چه کوم نکات هغوی مناسب ګڼړل نو په هغے باندے ئے د حکومت رهنمائی اوکړله۔ دا انداز د ګفتګو، اګرچه د هغوی بحث د یو اپوزیشن لیډر په حیثیت باندے وو، خو خدائے ګواه دے چه ما خو داسے محسوسه کړله چه یو عظیمه مور خپلو بچو ته لګیا وی چه د بچو کوم ښه کارونه وی، د هغے ستاینه کوی او چه کوم کارونو کښې د هغوی نه د غلطئ احتمال وی، د هغے غندنه کوی او بیا ډیر رحم و کرم سره رهنمائی کوی۔ نو دا یو عظیم مثال وو چه هغه په دے هاؤس کښې هغوی قائم کړو۔ د هغے نه پس چه زما څومره د اپوزیشن رونړو تقریرونه اوکړل نو ما په هغے کښې هم دغه

جذبه محسوسه کړه چه هغوی د زړه د اخلاصه ښه په مینه او په محبت باندے د دے صوبے د بهترئ د پاره، د دے صوبے د څوکالئ د پاره او د دے صوبے د عوامو د خوشحالئ د پاره ډیر په مینه زمونږ حکومت ته تجاویز پیش کړل او زما به دا خواهش وی چه زمونږ حکومت د دے تجاویزو نوټس واخلی او هغه چه کومے خامئ ښکاره کیږی، چه د هغے سد باب اوشی۔ (تالیاں)
محترم سپیکر صاحب! محترمے بی بی چه کوم د صوبے په Net profit باندے، Divisible pool او په محاصلو باندے بحث اوکړو، په هغے کښ زه هم لږ غوندے د خپل حکومت توجه راګرځول غواړم چه د دغے نه علاوه زمونږ د صوبے 2.5 billion داسے رقم مرکز ته پورے دے چه کوم At source هغوی زمونږ د دے صوبے نه کټ کړے دے او د هغے د پاره مسلسل جد و جهد زمونږ د صوبائی حکومت د طرف نه جاری دے او تر اوسه پورے هغه رقم مونږ ته واپس شوے نه دے۔ زما محترم رور افتخار خان مهمند ناست دے، کیدے شی بحث کښ به هغوی حصه اخلی، هغوی به هم دے طرف ته توجه د حکومت راګرځوی۔ دویمه خبره محترم سپیکر صاحب، د ډیر توجه حامله چه ده نو هغه دا ده چه دا کومه فارمولا د اے جی این قاضی چه په دے باندے مونږه زور اچوؤ او ډیر مسلسل او تسلسل سره د هغے ذکر کوؤ، په مرکزی سطح باندے د واپډا چه کومه رویه ده د هغے فارمولے سره نو داسے ښکاری چه د هغوی هغه Interpretation چه کوم زمونږه صوبه کوی، هغه Interpretation هغوی نه قبلوی۔ نو زه به د خپل حکومت توجه دے طرف ته راوګرځوم چه دا یوه ډیره اهمه مسئله ده د صوبے متعلق او دا شے هغوی سره ډیر په زور و شور سره اوچتول غواړی چه کومے فارمولے ته دستوری تحفظ حاصل دے چه د هغے په Interpretation کښ څه فرق را نه شی۔ محترم سپیکر صاحب! بیګم نسیم ولی‌خان د پیهور هائی لیول کینال ذکر اوکړو، ستاینه ئے اوکړله۔ په هزاره کښ د سیاحت د فروغ د پاره Infrastructure باندے کوم کار کیږی: هغوی د هغے ستاننه اوکړله او په دے وجه باندے ئے ستاننه اوکړله چه دا زمونږ د صوبے حصه ده او مونږ پرے خوشحاله یو۔ هغوی نورے داسے علاقے هم په ګوته کړے، لکه د ملاکنډ

ډویژن، د سوات د ویلی هغه سر سبز و شاداب مقامات چه هغه هم د سیاحت د پاره ښه پوائنټس دی، هغے طرف ته نے هم توجه راوګرځوله چه هغه طرف ته د هم Infrastructure باندے کار اوشی چه دغه طرف ته هم د خلقو توجه راشی- د هغے نه علاوه زه خپل خان د طرف نه یو بل تجویز پیش کوم خپل حکومت ته محترم سپیکر صاحب، چه دغه طرف ته به د چا توجه نه وی تلے، او هغه دا چه زمونږه په مردان ډویژن کښ په ضلع صوابی کښ ګدون نومے یو علاقه ده چه په هغه کښ "اُوتله" یو داسے مقام دے چه هلته کښ باقاعده واوره وریږی او زه په هغه کښ ګرځیدلے یم، تقریباً یوه هفته مسلسل ما د هغے دوره کړے ده او هغه داسے ښکلے مقام دے که هغے طرف ته توجه ورکړے شی، د هغے د پاره Infra- sturcture تیار شی او هلته کښ که د هوټلو انتظام اوشی نو د سیاحانو د یو لوئے تعداد توجه دے طرف ته راګرځیدے شی- دویمه خبره محترم سپیکر صاحب، دا ده چه مردان کښ یو بانی پاس روډ دے، مردان بائی پاس روډ باندے هم یادیږی او شیخ ملتون بائی پاس روډ هم یادیږی، دا روډ د نوشهره روډ نه واخله نیغ د صوابئ روډ سره جنګیږی بهر تر بهره او دغه د صوابئ روډ چه دے، دا د شهباز ګړهئ په علاقه باندے ورځی او دا داسے یو تاریخی مقام دے چه هلته کښ د ګندهارا آرټس هغه کهدائی چه شوے دی نو د هغے هغه نښے نښانے ټولے راؤباسلے شوے دی او د پخوا نه موجود دی- دا دومره اهم مقام دے چه د جاپان د وزیر اعظم د جونیجو صاحب سره چه هغوی کله وزیر اعظم وو، Meeting شوے وو او هلته کښ هغه حکومت د یو ډیر لوئے هاسپټل، د سړکونو او د چمنونو د جوړولو یو ډیر لوئے پروګرام جوړ کړے وو د دے مطلب د پاره چه د سیاحانو توجه دغه طرف راوګرځی او دا مقامات چه کوم دی، هغے ته سیاحان راتلل شروع شی او د ملک آمدن شروع شی- خو زه نه پوهیږم، زما په خیال چه دا دولسم دیارلسم کال دے چه هغه سکیم څه شو او کوم خوا ته لاړو؟ د دے صوبے نه اوچت شو او بل خانے کښ اولګیدو خو د هغے تر اوسه پورے څه پته او نه لګیده نو محترم سپیکر صاحب، داسے علاقے نورے هم دی، لکه تخت بهائی، د تخت بهائی په غرونو کښ هغه پخوانی چه کوم آثار دی، هغه

موجود دي، ساولډهير نومي يو علاقه ده په مردان کښې، دا آثار هلته هم موجود دي- دے طرف ته زه د خپل صوبائي حکومت توجه راګرخوم- زه جي مصر ته تلے ووم- په مصر کښې هغوی څه نه څه شے اينبے دے د سياحانو د پاره چه حقيقت نے شته او که نشته، خو څلويښت لکهه سياحان هر کال قاهرے ته ځي او د هغوی د ژوند ټول کاروبار په دے سياحانو باندے منحصر دے- نو که مونږه هم دے طرفونو ته توجه ورکړو نو انشاء الله تعالیٰ چه دا آمدن به زمونږه د دے صوبے په دے طريقه باندے زيات شي- محترم سپيکر صاحب! ډير مختصر وخت دے، لس منټه، په هغه کښې چه کوم زما جذبات دي، کوم زما سوچ دے او کوم زما فکر دے او کوم څه چه زه ووينيل غوارم چه خپلو رونړو ته نے رابرسيره کړم خو په هغے کښې دا پوره کيږی نه نو زه مختصراً دا خبره د خپل حکومت په نوټس کښې راولم چه پينځه کاله ميعاد د قامونو په ژوند کښې چه دے، دا يوه ډيره مختصره وقفه ده، يو ډير شارټ ټائم دے، دومره شارټ چه په هغے کښې يعنی Even to breath a sigh of blief موقع هم سړی ته نه ملاويږی، نو په دے کښې د اقدام کولو د پاره هغه شعر دے چه

عمر دراز مانگ کے لائے تھے چار دن
دو آرزو میں کٹ گئے دو انتظار میں

دوه نيم کاله محترم سپيکر صاحب، زمونږ تير شوو خو مونږه په ترجيحاتو کښې غالباً هغه خپل ترتيب او نه شو ساتلے او دا دوه نيم کاله مونږ نه داسے تير شوو چه په هغے کښې هغه خلق، هغه قوت، هغه قيمتی سرمايه چه د چا په بنياد باندے دا موجوده Regime قائم دے، آيا د دے ملک عام غريب خلق چه کومو خلقو مونږ ته مينډيټ راکړے دے، چه کومو خلقو مونږ د دے قابل اوګنړلو چه په دے ملک باندے د حکمرانی اوکړو، هغه طرف ته مونږه کماحقهٗ توجه ورنه کړے شوه او د هغے وجه دا ده محترم سپيکر صاحب، چه توجه هغه شی ته ورکړے کيدے شی چه کوم شے د حکومت په ايجنډا کښې وی او محترم سپيکر صاحب، ايجنډا تاسو به پيژنئ چه تاسو سحر راشئ او مونږ ته کښينئ او تاسو ته مخامخ چه کومه ايجنډا پرته وی، په هغے کښې چه

کوم پروګرامز وی نو تاسو ټوله کارروائی د دے August House هغه ایجنډے مطابق چلوئ چه کوم شے په ایجنډا کښې نه وی نو د هغے تاسو ذکر نه کوئ- زما خپل دا سوچ دے، دا غریب خلق چه ټول عمر هم دوئ حکومتونه جوړکړی دی، ټول عمر دے غریبو خلقو قربانئ ورکړی دی، ټول عمر دے غریبو خلقو جلوسونه اوښکلے دی، ټول عمر دا غریب خلق جیلونو ته تلی دے، ټول عمر دے غریبو خلقو ډنډے، شیلنګ اوآنسو ګیس برداشت کړی دی (تالیاں) هغه خلق تر اوسه پورے د یو حکومت په ایجنډا کښې نه دی راغلی او چه په ایجنډا کښې یو شے د سره نه وی نو هغه طرف ته به څوک توجه څه ورکړی؟ محترم سپیکر صاحب! زه د پاکستان مسلم لیګ یو ورکر یم او زه چه اوس دا خبره کوم نو شاید چه تاسو به دا اووایئ چه دا د خوشامندئ خبرے کوی خو د خوشامندئ په بنیاد نے نه وایم، د حقیقت په بنیاد باندے وایم چه په یو پنځوس کاله کښې په ورمبی‌خل دا د غریب دا خبره چه ده، دا د حکومت په ایجنډا کښې په هغه ورځ باندے راغله چه کومه ورځ باندے میاں محمد نوازشریف صاحب دا اعلان اوکړو چه زه به په دستورکښې د الله باچا خبره به د تولو خبرو د پاسه اوچتوم، یعنی زه به شریعت بالاتر قانون کوم- اوس دا څنګه د غریب خبره ده؟ (تالیاں) رونړو، محترم سپیکر صاحب، د الله باچا خبره هغه کومه خبره ده؟ د الله باچا خبره دا ده چه که چرے څوک، زه توجه غوارم محترم سپیکر صاحب، الله فرمائی که چرے څوک ما لیدل غواړی، که چرے څوک ما سره ملاقات کول غواړی نو د ماتو زړونو خاوندانو سره دِ ملاؤ شی او رونړو او محترم سپیکر صاحب، د ماتو زړونو خاوندان څوک دی؟ د ماتو زړونو خاوندان هم هغه غریب خلق چه د یو بچی مور پخپلو غټو غټو سترګو باندے ګوری چه یو بچے په موټر کښې کښیناستو فضل حق کالج ته لاړو، بل بچے په موټر کښې کښیناستو برن هال ته لاړو، بل بچے په موټر کښې کښیناستو او ایچی سن کالج ته لاړو او د هغے بچے هغے د سترګو وړاندے د پالش ډبے په اوږه کړی او لاړ شی بازار کښې د خلقو څپلئ پالش کوی نو دا د مات زړه خاوندان دی- نو چه دا خبره په دستور کښې اوچته شی، د الله خبره چه په دستور اوچته شی محترم سپیکر

صاحب، نو دغه د پالش ډبے چه په اوږه باندے کرځوی، دغه بچی ته به دا حق حاصل شی چه هغه لاړ شی عدالت ته او عدالت کښې قاضی ته اووانی، چیف جسٹس ته اووانی چه زه هم د دے پاکستان بچے یم، دا چه موټر کښې لاړ، دا هم د پاکستان بچے دے خو هغه سره کتابونه په لاس کښې دی، د سیب دانه هغه سره په لاس کښې ده، خوشحاله خوشحاله روان دے او زما په اوږه د پالش ډبے دے، زما په اوږه باندے د پلاسٹک بوجئ ده، زه خم د چائیو په دکان کښې مزدوری کوم، زه ماشوم په وړو وړو لاسونو باندے په آډو کښې په ولاړو موټرو باندے کپړے وهم نو ولے زه د پاکستان بچے نه یم؟ زما تپوس اوکړه۔ نو محترم سپیکر صاحب، چه شریعت بالاتر قوت وی، نو صدر به عدالت ته را شی، وزیر اعظم به عدالت ته راشی او وائی به چه دے بچی له جواب ورکړئ۔ نو محترم سپیکر صاحب، د دے د پاره ضرورت وو د ډیر لونے اتحاد (تالیاں) د ډیر لونے اتحاد چه د هغے د پاره اوس زمونږه محترم میاں نوازشریف صاحب منډه شروع کړے ده او که دا شریعت بل خدائے پاک په سینیټ کښې هم پاس کړی نو انشاء الله تعالیٰ چه دغه غریب ته به دا حق ملاؤ شی چه هغه لاړ شی او خپل تپوس اوکړی۔ ما د کم وخت په وجه باندے محترم سپیکر صاحب، خپلے خبرے راغونډے کړلے۔ زه ستاسو شکریه ادا کوم او خدائے پاک مو خوشحاله کړه۔ (تالیاں)

جناب قائمقام سپیکر: جناب سید منظور حسین باچا صاحب! آپ نے اپنی بحث میں ایک شعر کہا تھا کہ "عمر دراز مانگ کے لائے تھے چار دن"، تو اس حوالے سے میں حسب حال شعر کہوں گا۔

ع ایک فرصت گناہ ملی وہ بھی چار دن
دیکھے ہیں ہم نے حوصلے پروردگار کے (تالیاں)

میاں افتخار حسین: جناب سپیکر صاحب! مونږه سره خطره ده، تاسو بره ختلی یئ، بیخی شاعر نه شئ خکه ------

جناب قائمقام سپیکر: آپ کوئی شعر کہنا چاہتے ہیں؟ جناب افتخار خان مہمند صاحب! آپ پوائنٹ آف آرڈر پر بات کریں۔

جناب عبدالسبحان خان (وزیر اطلاعات): سپیکر صاحب شاعر شوے نه دے، متشاعر شوے دے۔

Mr. Acting Speaker: Subhan Khan! you want to say something?

وزیر اطلاعات: ما وئیل چه قابل احترام سپیکر صاحب که شاعر شوے نه دے نو متشاعر شوے دے۔ (قہقہے)

جناب محمد اورنگزیب خان: ہم بچپن میں پرائمری سکول میں جو ٹاٹوں پر بیٹھے ہوتے تھے ----

جناب قائمقام سپیکر: میں سمجھا کہ آپ شعر کہہ رہے ہیں کہ "ہم نے بچپن میں غالب--

جناب محمد اورنگزیب خان: یہی میں کہنا چاہتا ہوں جی کہ جو شریر لڑکا ہوا کرتا تھا، جو بہت شیطانیاں کرتا تھا، تو استاد اسے مانیٹر بنا دیا کرتا تھا تاکہ وہ شریف آدمی بن جائے لیکن آپ پھر بھی باز نہیں آتے جی۔ (قہقہے)

جناب قائمقام سپیکر: افتخار خان مته پوائنٹ آف آرډر باندے دے۔

جناب افتخار احمد خان: شکریه، سپیکر صاحب ----

جناب قائمقام سپیکر: اچھا ہے آپ نے مجھے بچہ کہہ دیا۔

جناب محمد اورنگزیب خان: کیا آپ شریر ہیں؟

جناب قائمقام سپیکر: اگر بچہ ہوں تو شریر ہوں۔

جناب پیر محمد خان (وزیر مال): جناب سپیکر صاحب! انہوں نے سپیکر کو شریر بھی کہا اور بچہ بھی کہا ہے۔

جناب قائمقام سپیکر: مجھے تو انہوں نے بچہ کہا، اگر آپ کو بوڑھا کہہ دیں تو پھر؛ افتخار خان مٹہ!

جناب افتخار احمد خان: شکریه- سپیکر صاحب! زه په پوائنټ آف آرډر باندے یوه ضروری خبره کومه۔

جناب قائمقام سپیکر: ډیره ضروری ده؟

جناب افتخار احمد خان: او، هغه دا ده چه تقریباً بانیس ورځے اوشوے، زما په حلقه پی ایف_14 شبقدر کښې په دله زاک یونین کونسل کښې، په دله زاک کلی

کښې تقریباً د دویشتو ورځو نه بجلی کټ شوے ده او تر دے وخته پورے هغه ماشومان، هغه ښځے، هغه بوډئ ګانے، هغه بیماران اوسوزیدل- دا په سن 1988 کښې دوئ Defective area سره اچولے وه، په سن 1988 کښې- د هغے وخت د واپډے اهلکارو دوئ ته دا اوونیل چه دا Defective area والا چه دی، دوئ بلونه نه داخلوی، تاسو نے ورسره هم مه دا خلوئ- تر دے وخته پورے جی هغوی، حالانکه دا دوه د دله زاک چه کوم وارډونه دی، دا یونین کونسل دامان شبقدر کښې شمیر دی، هغوی جی اوس د دے نه مخکښے یو شپږ ، اته ورځے اوشوے، د واپډے اهلکارو سره خبره اوکړه، هغوی ورته اوونیل چه تاسو دس دس هزار روپئ داخل کړئ هر یو Consumer نو تاسو ته به بجلی سټارټ شی- خیر په هغے کښې جرګے کښیناستے او تقریباً دو هزار فی Consumer په هغے باندے Agree شول د واپډے اهلکار- تقریباً ستر کسانو هغه پیسے ورکړے دو دو هزار روپی، د هغے باوجود لس ورځے اوشوے او هغه بجلی هغوی ته سټارټ نه شوه- زه خو جی دوئ ته دا درخواست کومه چه هغوی ډیر بُرا حالت کښې پراته دی- هغه خانے ته زه تلے ووم، (مداخلت) او جی انسانی همدردی باندے جی، که دا ګورنمنټ اوس فوری طور، حالانکه دا وعده ورسره شوے ده، که دا اونه شی نو هغه ماشومان او چه کومے بیمارانے ښځے دی یا کوم بیماران دی او بوډه ګان دی، هغه به د دے ګرمئ دلاسه مړه شی-

جناب قائمقام سپیکر. ٹریژری بنچز سے کون جواب دیگا جی؟ پیر محمد خان صاحب! آپ جواب دینگے؟ یوسف ترند صاحب- فتح محمد خان صاحب! آپ تو پلیز -----

جناب فتح محمد خان (وزیر جنگلات). ښه به دا وی جی، هغه دوئ پخپله چه کومه خبره اوکړه، د هغے نه چه کومه اندازه معلومیږی چه دوئ وائی چه څه کسانو پکښې روپئ ورکړے دی خو کیدے شی چه هغه کوم ایګریمنټ شوے وی او هغه دوئ کړے وی یا نورو کړے وی، په هغے باندے پوره عملدرآمد نه وی شوے، د دے وجه نه نے هغه بجلی نه وی ورکړے-

جناب قائمقام سپیکر. کورئ جی، هغوی د پاره په انسانی همدردئ کښې تاسو څه فیصله اوکړئ-

وزیر جنگلات: انسانی همدردی خو پکار ده چه مونږه هر څه اوکړو جی خو چه څه وسائل وے نو بیا هر څه پکار دی۔

جناب افتخار احمد خان: منسټر صاحب په هغے کښې د وسائلو څه دغه دے، هلته خو هغوی هغه بل منی، میټرے منی او میټرے نے ورته بهر راوبنکلی دی۔ مخکښے ئے داونیل چه میټرے، میټرے ئے اوس بټولو ته بهر راوبنکلے۔

جناب وزیر جنگلات: دوئ دِیوه خبره اوکړی، د هغے تپوس به اوکړو۔

جناب قائمقام سپیکر: وزیر یوسف ایوب صاحب! آپ کچھ کہنا چاہتے ہیں کیونکہ آپ اپنی سیٹ سے اُٹھ کر آئے ہیں؟

جناب یوسف ایوب خان (وزیر بلدیات): نہیں جی، میں کہنا تو کچھ نہیں چاہتا۔ This is a Budget debate, we are not prepared.

جناب قائمقام سپیکر: لیکن آپ غلط سیٹ سے کھڑے ہیں۔

وزیر بلدیات: جی۔

جناب قائمقام سپیکر: لیکن یہ تو پیر صابر شاہ صاحب کی سیٹ ہے، مریدوں کو حق نہیں ہے یہاں کھڑے ہونے کا۔

وزیر جنگلات: که دوئ مزید څه خبره کوی نو بهر به تپوس اوکړو، معلومات به اوکړو۔ یوسف ایوب دا خبره کوله چه د دے د پاره چا څه تیارے نه دے کړے۔ مونږه ته څه پته ده چه کوم کلے دے، څه وجه ده؟

جناب بشیر احمد بلور: په ټیلیفون باندے خبره اوکړئ۔

جناب قائمقام سپیکر: ٹھیک ہے جی، ټهیک شوه۔

حاجی عبدالرحمان خان: سپیکر صاحب! چیف انجینیئر دِ راوغواړی، کورئ، دے کښې به بیماران هم وی، ماشومان به وی، چه دا ولے؟

جناب قائمقام سپیکر: ایسے لوگ بھی ہوں گے جنہوں نے بل ادا کئے ہوں گے۔ اورنگزیب خان صاحب! آپ جس وقت کھڑے ہوئے تو میں سمجھا آپ یہ کہہ رہے تھے کہ "لڑکپن میں مجنوں پر جو سنگ اٹھایا تو سر یاد آیا"۔ اب میں سلیم صاحب سے استدعا کروں گا کہ وہ بحث میں حصہ لیں۔

جناب محمد اورنگزیب خان: میں نے ہمیشہ آپ پرمعمولی سی چوٹ کرنے کیلئے شعر پڑھا

ماحول بنانے کیلئے۔ آپ کی محبت میں ایک اور شعر سنانا چاہتا ہوں۔

جناب قائمقام سپیکر: ارشاد، ارشاد۔

جناب محمد اورنگزیب خان: یہ معجزہ بھی محبت کبھی دکھائے مجھے

کہ سنگ تجھ پر گرے اور چوٹ آئے مجھے

جناب قائمقام سپیکر: سبحان اللہ، "اب بھی دلکش ہے تیرا حسن مگر کیا کہیے"۔ جناب سلیم صاحب!

جناب سلیم خان ایڈوکیٹ: ډیره مهربانی، سپیکر صاحب۔ په آخره کښې شاعر شو سپیکر صاحب۔ (قہقہے) سپیکر صاحب! په بجټ باندے زمونږه پارلیمانی لیډرے، مور بی بی، بیگم نسیم ولی خان ډیر په تفصیل سره خبرے کړی دی، زه ډیر مختصر یو دوه خبرے په بجټ باندے کوم چه بجټ یو ډیر Technical document وی او دا د حکومتونو همیشه یوه Formality وی چه اسمبلۍ ته دا راوړی۔ پکارخو دا وه چه بجټ کله په اسمبلۍ کښې پیش کیدے، چه د اسمبلۍ د پیش کیدو نه مخکښې په بجټ باندے د ممبرانو نه تجویزونه اخستے، د هغوی سره مشوره کیدے او بیا بجټ راتلے نو هغه به ډیر صحیح وو او د هرے علاقے د تعمیر او ترقۍ، د هرے علاقے د محرومۍ خیال به په هغے کښې ساتلے کیدو۔ دلته جی د بجټ د راتلو نه مخکښې د خلقو امیدونه وی چه بجټ به راځی، څه ریلیف به خلقو ته ورکړلے کیږی، څه آرزانی به راځی، مشکلاتو کښې به کمے راځی خو دلته جی د بجټ نه مخکښې د پیټرولو او د ډیزلو قیمتونه یکدم اوخېژول او هغے سره څنګه چه کیږی، کرایے هم اوچتے شوے، هغے سره ټول څیزونو کښې زیاتے راغلو۔ ګرانی راغله، قیمتونه ډیر زیات اوخېژول۔ مونږه هم پی ایند ډی والا د دے بجټ نه مخکښې غوښتی وو، یو پیاله پیاله چائے رابانده اوڅښکوله او هلته نه راغلو۔ تپوس مو کوؤ چه څه له مو راغوښتی وو؟ هغوی ونیل چه On going سکیمونه چه کوم دی، په هغے باندے به کارکیږی او نور هیڅ هم نشته دے۔ چائے مو اوڅښکله، نور مونږه د هغوی په خبره باندے هیڅ پوهه نه شو، نه هغوی زمونږه په خبره باندے پوهه شول۔ یو پیاله پیاله چائے رابانده

سیکریټری صاحب اوښبکوله او راغلو- بجټ چه دے، په کوم نظر ورته زه ګورمه نو دا په هر دور کښې، چه د چا حکومت وی، په هر دور کښې د بیوروکریسی او د حکومت خلق کښینی او خپلو ملګرو له او خپلو کسانو له سکیمونه هم په هغے کښې ورکړی- اے ډی پی هم د هغوی په خوښه باندے جوړه کړی او د نوکر شاهی او د حکومت په ملی بهګت سره همیشه بجټ جوړیږی لکه ښنګه چه دا بجټ دے- خو زمونږه د ملک یوه المیه ده، زمونږ ملک د جمهوری تاریخ، چه زمونږه په ملک کښې حکمرانه طبقے، دا خبره ما پروسکال هم کړے وه سپیکر صاحب، او دا زه اوس هم کووم چه په پاکستان کښې حکمرانو طبقو همیشه اولس ته او عوامو ته چرته هم مرستیال نه دی ونیلی او دا تاریخ ګواه دے زمونږه د ملک چه زمونږه په ملک کښې همیشه د اقتدار په ایوانونو کښې د اولس او د عوام خلاف سازشونه شوی دی- د خپلےکرسی د مضبوطولو د پاره، خپل اقتدار له د دوام ورکولو د پاره همیشه د اولس او د عوامو خلاف شازشونه شوی دی او د دوئ د محرومئ ختمولو او دوئ له د ترقی ورکولو طرف ته هیڅ هم توجه نه ده ورکړے شوے- سپیکر صاحب! بجټ پروسکال پیش شو، زه دا تپوس کووم دلته ستاسو په وساطت سره د حکومت نه چه کوم بجټ پروسکال پیش شوے دے، آیا په هغه بجټ کښې چه کوم سکیمونه وو، په هغے سکیمونو باندے کارشوے دے؟ وائی بچت شوے دے، بچت به څکه کوی چه په سکیمونو کار نه دے شوے او که چرته شوے هم دے جی، پیهورهانی لیول کینال یو منصوبه ده په صوابی کښې جی، مونږه خو خلقو ته دا ونیلی وو او مونږه د هغے د پاره ډیرزیات کوششونه هم کړی دی، هغه خو یو سیاسی تاریخ دے د دے ملک، هغے کښې لفټ ایری ګیشن سکیمونه وو، دا شیر زمان خان هم ناست دے، زمونږه د صوابئ ضلعے، حاجی غفور خان جدون خو نشته، چه مونږه ایری ګیشن محکمے والا سره کښیناستو، مونږه ترے تپوس اوکړو چه دا لفټ ایری ګیشن سکیم د پیهورهانی لیول کینال نه تاسو اوباسئ نو د صوابئ ضلعے خلقو ته هیڅ فائده ذ دے نشته- لفټ ایری ګیشن سکیمونه نشته، صرف نوکر شاهی د خپلو کمیشنونو د پاره او د خپلو کسانو هلته په لویو لویو تنخواګانو د

کھپاؤلو د پاره هغه منصوبه شروع کړے ده۔ زه دا تاسو ته تسلئ سره وایم چه پیہورهانی لیول کینال کښ چه کوم خلق متاثره شوی دی، د کومو خلقو زمکے پکښے راغلی دی ډیرے قیمتی او په ډیر ارزان نرخ ئے ورکړی دی، د هغه خانے خلقو ته ملازمتونه نه دی ملاؤ شوی۔ په شپږ شپږ زره او پینځه پینځه زره روپئ باندے پکښ لیبر او ډرائیور اوسکیو رټی ګارډز د نورو خایونو نه راغلی دی د وزیرانو صاحبانو په Recommendation، د وزیر اعلیٰ صاحب په Recommendation او د نورو حکومتی ممبرانو صاحبانو په Recommendations او هلته کښ هغه خلق کارکوی او یو میجر صاحب ئے پکښے راوستے دے جی، میجر افتخار نوم ئے دے، چه وائی زه د راجه نادر پرویز Batch-mate یمه۔ هغه چه راغلے دے او هغه چه کوم عمل هلته شروع کړے دے جی، چه په کومه طریقه هغه بهرتیانے کوی، په کومه طریقه د صوابئ ضلعے د خلقو حق هغه وهی، هغه ځان له یو ډیر لوئے اوږد داستان دے۔ نو زما د خبرے مطلب دا وو چه په هزاره کښ که په دوه دریو سکیمونو باندے کارشوے وی، شوے به وی، نور په بجټ کښ چه کوم Reflection شوے وو، په هغے باندے په هیڅ ځیز کښ هم کار نه دے شوے۔ مونږه سره، ټولو ممبرانو سره وعده شوے وه، په بجټ کښ Reflection شوے وو چه هر ممبر ته به پنځوس، پنځوس لکهه روپئ ورکوؤ، زه خو پخپله ممبر نه ووم خو د پیپلز پارټئ په تیر حکومت کښ هر ممبر ته، که هغه د اپوزیشن وو او که د حکومت وو، د ټریژری بنچز وو، هر سړی ته خپل ترقیاتی کارونو د پاره، د خپلے حلقے د پاره باقاعده فنډز ملاؤ شوے وو۔ دلته جی عجیبه چل شوے دے۔ دلته مونږه نه ئے ADPs اوغوښتل لوکل ګورنمنټ د پچاس، پچاس لاکھ روپو، ورمو کړل۔ بیا راغلل، ونیل ئے چه د بیس، بیس لاکھ، هغه مو ورکړل۔ په Priority basis باندے سکیمونه ورکړئ، هغه مو ورکړل خو د افسوس خبره دا ده چه حکومتی ممبرانو ته شل، شل لکهه روپئ ملاؤ شوے او مونږه ته ملاؤ نه شوے۔ دویمه خبره دا ده چه د بجټ ضرورت څه دے چه بجټ پیش کیږی؟ په بجټ کښ چه کومے وعدے اوشی، کومے خبرے اوشی، کوم Reflection اوشی، په هغے باندے بیا عمل

نه کیږي۔ دا خو پکار دا دي چه بس حکومت ته او وزیر اعلیٰ صاحب ته ئے پریږدئ چه څه ئے خوښه وي، په خپل طبیعت باندے هغه کوي۔ دا خو یوه Formality ده چه دلته راخي او دومره غټ غټ کتابونه چهاپ شي چه خرنے نه شي اوړے تر هاسټل پورے۔ غټ غټ کتابونه، دومره سټیشنري، دومره قصے لانجے، دا یوه Formality ده او د حکومت پرے هسے بلا پیسے خرچ شي۔ د دے سره ترقیاتي کارونه چه کوم کیږي، هغے سره سره د ډسټرکټ کونسل فنډونه وي، زه دلته ولاړ یمه، زه په دعویٰ سره دا وایم چه زمونږه درے نیم کروړه روپئ ترقیاتي فنډ وو د صوابئ ضلعے، ما او زما ملګري شعیب خان چه مونږه اپوزیشن سره تعلق ساتو، لس لکهه روپئ ئے پکښې هغه له ورکړے دي او ما ته نن یوسف ایوب خان اوونیل چه لس مے تا له هم درکړے دي او تقریباً یو نیم، یو نیم کروړ روپئ ئے زمونږه دغه دواړو رونړو له ورکړے، مونږه پرے خوشحاله یو، هغه علاقه کښې او هغه ضلع کښې پرے کارکیږي۔ مونږه دا خبره نه کوؤ خو خبره دا ده چه یو ممبر، په دے ایوان کښې مونږه ناست یو نو که مونږه په اپوزیشن کښې یو او که مونږه په حکومت کښې یو خو د دے ایوان حصه یو او د دے قانډ ایوان، دا وزیر اعلیٰ صاحب چه دلته ناست دے، مونږه دوئ سره په دے ایوان کښې ناست یو، کم از کم دا زیاتے زمونږه د حلقے خلقو سره مه کوئ او دا تضحیک کول د ممبرانو، دا صحیح خبره نه ده خکه چه د ډسټرکټ کونسل فنډ چه وي، هغه د هرے حلقه د پاره وي سپیکر صاحب، د هرے حلقے خلق هغه ټیکس ورکوي، باقاعده پیسے ورکوي او د هغه پیسو په بنیاد باندے هلته کارونه کیږي۔ نو هغه زمونږه د حلقو سره او زمونږه دواړه حلقے د اپوزیشن چه دي، یو پي ایف_24 ده او یو پي ایف_26 ده، دا د شعیب خان او زما حلقه ده۔ زمونږه دا رونړه دواړه ممبران صاحبان ناست دي، د دوئ د حلقو یو په دوه زیاته آبادي په هغه حلقو کښې ده، د کومو حلقو نه چه مونږه راغلي یو، نو مونږه دا پیسے نه غواړو خکه چه مونږه په یو سیاسي سوچ او فکر باندے دے اسمبلئ ته راغلي یو۔ مونږه نه نالو جوړولوله راغلي یو او نه سړکونو جوړولو له راغلي یو، مونږه د بابائے امن، فخر افغان، باچا خان بابا د پښتنو د خوشحالي، د

پښتنو د آبادئ د هغه لوئے ارمان پوره کولو د پاره راغلی يو۔ نه پيسے غوارو او نه فنډونه غوارو خو کم از کم دا غوارو چه يو ممبر، يو منتخب نمائنده چه هغه د هرے پارټئ سره تعلق لری خو چه هغه له عوامو ووټ ورکړے وی، زما په کلی کښ د اته لکهه روپو کارکیږی، ما له خپل کلی 98% ووټ راکړے دے خو زما په لاس هلته پيسه نه لګی خو ما ته خپلو خلقو دا ونيلی دی چه ته د دے هيڅ فکر مه کوه۔ زه دا خبره د وزير اعلیٰ صاحب په نوټس کښ راولم چه زه د دے ايوان ممبر يمه او ته قائد ايوان يے او ته چه کله قائد ايوان کيدے نو ما هم Thumbing کړے وو، ما هم تا له ووټ درکړے وو، نو کم ازکم چه ته يو منتخب ممبر سره دا سلوک کوے نو کم از کم دے ته اوګورے۔ دا منتخب ممبر چه دے د دے ايوان، ته هم يو ايم پی اے يے او زه هم يو ايم پی اے يم۔ ما له هم خلقو ووټ راکړے دے۔ نو د يو ممبر سره دومره زياتے په يو جمهوری معاشره کښ، په يو جمهوری حکومت کښ د يو ممبر تضحيک کول، د قائد ايوان سره او د يو وزير اعلیٰ سره ښه نه ښکاری۔ د صوابئ ضلعے په حقله زه صرف دومره وايم چه په صوابئ ضلع کښ دومره زيات بد حال دے، زمونږه داسے ضلع ده چه زمونږه ډير لږ جائيدادونه دی۔ مونږه د ډير قليل جائيدادونو مالکان يو، په کنالونو او په مرلو زمونږه جائيدادونه دی۔ زمونږه په هغه ځائے کښ هيڅ څه ترقياتی کارونه نشته۔ زمونږه يو ډسټرکټ هيډکوارټر هسپتال دے چه هغه يو ډير لوئے پراجيکټ دے۔ د هغه ډسټرکټ هيډکوارټرهسپتال د پاره په دے اے ډی پی کښ يو ملين روپئ اينبودلے شوی دی۔ ما څومره ځله په دے اسمبلئ کښ اوونيل جناب سپيکر، چه د هغه ډسټرکټ هيډ کوارټر هسپتال سيخان ښکاراوتلی دی او د هغے نه خلق خبنتے پټوی او که سکال هم په هغے باندے کارشروع نه شو، د أنيس ملين نه سوا روپئ په هغے باندے لګيدلے دي نوهغه رقم به ضائع شی او هغه هسپتال به دغسے پاتے شی۔ د هغے د پاره پيسے نشته دے۔ زمونږه د سړکونو چه کوم حال دے سپيکر صاحب، د دے صوبے او د دے ملک په جمهوری تاريخ کښ په ورومبنی‌خل مونږ د صوابئ ضلع دوه ايم پی ايز د دے اسمبلئ په دے ګيټ کښ بهوک هړتال اوکړو د صوابی جهانګيره روډ د پاره او چه مونږه هړتال

اوکړو نو په بله ورځ چیف منسټر صاحب صوابئ ته لاړو او زمونږه هغه روډونه نے په کریش پروګرام کښ زمونږ د بهوک هړتال نه پس شامل کړل- کریش پروګرام څنګه شے دے؟ زمونږ نجم الدین خان نن نشته دے، هغه ورته "کرش پروګرام" وائی- د کریش پروګرام په نوم باندے چه په صوابئ کښ په روډونو کښ چه کومه بے ایمانی اوشوله، د کریش پروګرام په نوم چه کوم لوټ مار اوشولو، په لکهونو روپئ، ما د دے صوبے د سی اینډ ډبلیو سیکرټری صاحب ته هم ټیلیفون کړے دے او ما د آغا جی صاحب په نوټس کښ هم دا خبره راوستلے ده چه په صوابئ ضلع کښ چه په کریش پروګرام کښ چه کوم روډونه جوړ شو، په هغے کښ 30% پیسے هم نه دی لګیدلے بلکه 70% پیسے په کمیشنونو کښ او په مراعاتو کښ او په رشوتونو کښ اوخوړلے شوے- زه اوس هم تاسو ته دا وایم چه د دے ایوان او د دے هاؤس یوه کمیټی د جوړه شی، زه نے بوځم چه په کریش پروګرام کښ کوم روډونه جوړ شوی دی چه هغه اوګورو چه په هغے څومره پیسے لګیدلے دی او د هغے د پاره پیسے څومره منظور ړے شوے وے؟

<u>سید علی شاه (وزیرتعمیرات و مواصلات)</u>: جناب! جیسا انہوں نے کہا ہے، تو بالکل کمیٹی بنائیں، ہم اس پر انکوائری کرانے کیلئے بالکل تیار ہیں۔

<u>جناب سلیم خان ایڈوکیٹ</u>: دا ټهیک خبره ده، ډیره مهربانی او ډیره شکریه- زه به دغه کمیټی سره ځم چه زه ورته اوښایم چه په کومه طریقه باندے د کریش پروګرام په نوم باندے لوټ مار شوے دے د روډونو په مسئله کښ نو د دے مثال په تاریخ کښ هم نه ملاؤیږی-

<u>جناب قائمقام سپیکر</u>: میرے خیال میں کمیٹی بنانے کیلئے ہمیں Rules suspend کرنے پڑتے ہیں۔ وزیرموصوف اور آپ دونوں اکٹھے چلے جائیں، آپ دونوں کی کمیٹی جو فیصلہ کرے گی، آپ اور وہ دونوں چلے جائیں۔ ٹھیک ہے جناب؟

<u>وزیرتعمیرات و مواصلات</u>: بالکل ٹھیک ہے۔

<u>جناب سلیم خان ایڈوکیٹ</u>: ټهیک ده جی، زه به لاړ شم آغا جی صاحب سره-

<u>جناب یوسف ایوب خان (وزیر بلدیات)</u>: جناب! پھر اس کی رپورٹ ذرا ہاؤس کو بھی

بتائیں کہ واقعی 30% پیسے خرچ ہوئے ہیں اور 70% کھائے گئے ہیں یا نہیں؛ یہ بھی ہاؤس کو پتہ ہونا چاہئے۔

جناب قائمقام سپیکر: آپ دونوں کی مشترکہ رپورٹ ہاؤس میں آنی چاہئے۔

وزیرتعمیرات و مواصلات: جناب! اگر یہ ثابت ہوگیا تو ہم ان کے خلاف ایکشن لیں گے اور اگر ہاؤس میں غلط بیانی سے کام لیا گیا ہے، تو پھر آپ ایکشن لیں گے۔

جناب قائمقام سپیکر: اگر ثابت ہوگیا تو پھر آپ کے خلاف بھی ایکشن لیں گے۔ (قہقہے)

جناب سلیم خان ایڈوکیٹ: سپیکر صاحب! زه دا ډیرے خبرے اوس نه کوم، زه ډیر په ایماندارئ، دیانتدارئ او ډیر په ذمه دارئ سره په دے هاؤس کښ دا بیان وركوم چه واقعي د ترقئ په نوم باندے لوټ مار شوے دے د سړکونو په مسئله کښي او دا به زه ثابتوم۔ دا د تعلیم ------

وزیرتعمیرات و مواصلات: جناب سپیکر! آپ کی وساطت سے میں ممبر صاحب سے کہنا چاہوں گا کہ اگر یہ چاہیں تو آج بھی ہم جاسکتے ہیں۔ (تالیاں)

جناب سلیم خان ایڈوکیٹ: بالکل ٹھیک ده، جناب۔

جناب قائمقام سپیکر: اگر یہی جذبہ ہو تو بڑی اچھی بات ہے۔ اس پر اگر کوئی شعر کہنا چاہے تو کہے۔ (قہقہہ)

وزیر بلدیات: سپیکر صاحب! اپوزیشن کو ہرطرح سے گورنمنٹ Facilitate کرتی ہے۔ یہ ہمارے کریش پروگرام کے کام ہیں۔ ہمارے منسٹر صاحب گوکہ کافی بیمار ہیں، آج ہی میرا خیال ہے After Session سلیم خان صاحب اور ہمارے منسٹر صاحب اکٹھے چلے جائیں تو ساری پوزیشن Clear ہو جائے گی اور Monday کو پتہ چل جائے گا۔

جناب قائمقام سپیکر: سلیم خان نے تو ویسے بھی جانا ہے، ان کو بھی ساتھ لے جائیں گے۔

جناب سلیم خان ایڈوکیٹ: سپیکر صاحب! خبره داسے ده چه ما دے آغا جی ته ښو ښو خله وئیلی دی چه صوابئ ته خو او دوئ به راته وئیل چه زه به راځم او تا به خبروم خو ده زه نه یم خبر کړے۔

جناب قائمقام سپیکر: بس نن فیصله اوشوله۔

میاں افتخارحسین: سپیکر صاحب! آغا جی صاحب ویښیږی نه اوچه ویښ شی

نو بیا اوده کیږی نه- بس چه یو خل ئے ونیلی دی چه نن خو، خبره ختمه شوه- (قہقہے)

جناب قائمقام سپیکر: بلکہ اب تو کہتے ہیں کہ انہیں صوابی سے واپس بھی نہ بھیجیں- (قہقہے)

جناب فرید خان طوفان: جناب سپیکر صاحب! داسے که سردار صاحب دلته راغی او وزیران په رشتیاو زړه مومی او دا د سردارصاحب مهربانی ده چه فوری ایکشن ورکوی- که وزیر صاحب مخکښ کولے خو کړے به ئے وے- اوس هم چه که په دے باندے صحیح عملدرآمد اوشی نو دا جذبه ټهیک ده- نو زمونږ د طرف نه به بالکل سلیم خان ورسره خی او ګوری به، خو چه هغه خبره کوی نو په ذمه داریٔ سره به کوی- ستاسو دا خبره ټهیک ده-

جناب سلیم خان ایڈوکیٹ: داسے چل دے جناب سپیکر، چه زه به آغا جی صاحب سره زر تر زره خم او زه به ورته په هر خائے کښ ګواهان اودروم او سړک به ورته کنم او خلق به ورته اودروم چه دا په څه طریقے سره شوی دی- زه به ورته بنایم جناب ------

جناب قائمقام سپیکر: محترم وزیر صاحب! اپنا بکس تیار کرنے گئے ہیں چونکہ انہوں نے رات بھی آپ کے پاس گزارنی ہے- (قہقہے)

جناب سلیم خان ایڈوکیٹ: د تعلیم په حوالے سره زه دا خبره کووم چه مونږ له ئے په اے ډی پی کښ څلور هائرسیکنډری سکولونه راکړی دی- په هغے کښ زما د دوه رونړو، د شیر زمان خان او د حاجی صاحب بام خیل او جلسیٔ، د هغے نومونه ئے Reflect کړی دی په اے ډی پی کښ- د بدقسمتیٔ نه زما او د شعیب خان، چه مونږه څو څو خله تلی یو، لکه زه خپل کلے درته یادوم -----

جناب غفور خان جدون (وزیر خوراک): جناب سپیکر صاحب! پوائنټ آف آرډر- بار بار، دریم خل دے چه دے نوم اخلی- زه ده ته وایم چه مونږ له هائر سیکنډری سکول هیڅ چا نه دے راکړے په ADP کښ- دا 'Reconstruction of High School Bamkhel' دے چه د هغه بل کال په ADP, 1998-99 کښ راغلے دے- بل عرض دا کوم چه ډوئ د ډسټرکټ کونسل خبره اوکړه نو 30

35 or لاکھ روپئ د ده په کلی کښې په یو کازوے باندے خرچ کیږی۔ آتھ لاکھ روپو ده پخپله اومنله چه زما په کلی کښې کارکیږی۔ عرض دا دے چه دا تاسو پخپله یوه کمیټی جوړه کړئ چه دا پیسے د ډسټرکټ کونسل د ده په حلقه نیابت کښې لګیدلی دی او که نه دی لګیدلی؟ زما عرض واورئ جناب، چه بار بار نوم اخستل د یو ایم پی اے، دا غلط کار دے۔ په دے اے ډی پی کښې دوه روډونه راغلی دی، یو کالا پل راغلے دے د ADP 1999-20000 کښې او بل چه د سرکی نه د بیس لاکھ روپئ پلُ راغلے دے، زما او د شیر زمان پکښې هډو سکیم نه دے راغلے۔

جناب قائمقام سپیکر: تاسو ته پکښې وزارت ملاؤ شو کنه۔

وزیر خوراک: نه جی، خبره دا ده چه بار بار نوم اخستل یو غلط کار دے۔

جناب قائمقام سپیکر: حاجی صاحب! کښینئ پلیز، Let him finish the speech.

جناب سلیم خان ایڈوکیټ: سپیکر صاحب! ما د محترم ممبر صاحب نوم ډیر په احترام اخستلے دے، زما مشر دے او زه چرے هم دا تصور نه شم کولے چه ستا نوم به زه په داسے طریقه اخلم چه ته به په هغے باندے بد اوګڼړے۔ ته زما مشر یے او ستا نوم ما همیشه په ډیر احترام اخستلے دے او بیا به ئے ډیر په احترام اخلم خو خبره زه دا کوم چه د ډسټرکټ کونسل فنډ چه چرته لګی کنه نو ته زما د خُلے نه داسے خبرے ویستل غواړے چه هغه زه دلته نه کوم، ضروری ئے نه ګنړم چه هغه خبرے دلته اوکړم۔ زه دا خبره دلته کوم چه هغه ما د وزیر اعلیٰ صاحب په نوټس کښې خبره راوستلے ده خو زه د تعلیم په حواله سره دا خبره کوم چه په صوابئ ضلع کښې سیکنډری سکولونه، په شاه منصور کښې، په ډاګئ کښې جناب، داسے سکولونه، چه خدائے شته دے چه راغورزیږی، سی اینډ ډبلیو د هغے Estimates جوړ کړی دی او Dangerous ئے Declare کړی دی۔ ما هغه وفد راوستلے دے او د منسټر صاحب سره مے ملاؤ کړے دے۔ سکولونه راغورزیږی، زمونږ د سکولونو د Reconstruction دپاره هیڅ پروګرام نشته، هیڅ څه خبره په هغے کښې نه ده شوے۔ په شاه منصور

کښې په هلکاونو باندے سکول راغورزيدلے دے، د مرګ نه پکښې بچ شوی دی-
(مداخلت) يو دوه منټه به راله راکړئ جی آخری- زه صرف دا خبره کوم
جناب سپيکر صاحب، چه په بجټ چه کله مونږه خبره کوؤ نو زمونږه وزير
اعلیٰ صاحب په يوه بله خبره باندے ډير زيات بد ګنړی- وائی چه د پنجاب
سره به زمونږه د دے صوبے موازنه نه کوئ خکه چه د پنجاب خپل وسائل دی
او زمونږه خپل وسائل دی- مونږه دا تپوس کوؤ چه د پنجاب وسائل خو
وريژه، پومبه او غنم دی- زمونږ وسائل زمونږ بجلی، زمونږ د بجلئ خالصه
منافع ده- دريم بجټ پيش شو او مونږ له چا د بجلئ يوه آنه را نکړه- مونږ دا
خبره کوؤ چه زمونږ تمباکو دی- په ټولو صوبو کښې زرعی فصلونه د
زراعت د محکمے سره دی، زمونږ تمباکو دی، 70% په هغے يوه ايکسائز
ډيوټی ده 10% پرے انکم ټيکس دے- زه تاسو ته دا په ذمه دارئ سره وايم چه
مونږ دا معلومات هم کړی دی چه صرف صوابئ ضلع د اووه او اته اربو روپو
په مينځ کښې ايکسائز ډيوټی سينټر ته ورکوی- چارسده، مردان او هزاره چه
چرته تمباکو کيږی، هغه پريږدئ- چه زمونږ په وسائلو پنجاب قابض دے نو
مونږ به د پنجاب نوم خواه مخواه اخلو- پنجاب د پښتنو په وسائلو قابض دے
او پنجاب له او لاهور له ترقی ورکړے کيږی، مونږ له ولے نه راکړے کيږی؟
زمونږ بجلی ده، خدائے پاک مونږ له د غرونو او د سيندونو وطن راکړے دے
چه د هغے نه رنړه ګانے پيدا کيږی، بجلئ ترے نه پيدا کيږی، په هغے باندے
ټول پاکستان منور دے، د ټول پنجاب کارخانے په هغے باندے چليږی- زه د
پنجاب سره موازنه د پختونخوا خکه کووم چه پنجاب د پختونخوا په وسائلو
باندے قابض دے او مونږه، د دے ملک تاريخ ګواه دے چه مونږ په دے ملک
کښې هميشه، نن هم په دے ملک کښې د وفاق خلاف چه کوم سازشونه روان
دی، د هغے خلاف جهګړه عوامی نيشنل پارټی کوی، پښتانه ئے کوی- نن زه
تاسو ته د يوے اطلاع مطابق دا وايم چه په لائن آف کنټرول په کارګل سيکټر
باندے ايف سی، فرنټيئر کنسټبلری تلے ده او په فرنټ لائن کښې پښتانه پراته
دی- مونږ دا وايو چه پښتانه، په لائن آف کنټرول او په کارګل باندے نن هم د
فرنټيئرکنسټبلری 15 ونګز تلی دی او په يو ونګ کښې 850 کسان وی- د

پاکستان جنگونه هم مونږه کوو چه د جنګ وخت راشی نو جنګ مونږ کوو او زمونږ په دے ملک کښ دا حال دے چه زمونږ په وسائلو باندے پنجاب قابض دے۔ مونږ وايو چه د پنجاب نه د زمونږ وسائل واخستلے شی۔ زه په آخر کښ دا خپلے خبرے په دے شعر باندے ختموم۔ دا شعر زه خپل قائد ايوان او وزير اعلیٰ صاحب ته وايم په پښتو کښ دے خو فتح محمد خان ته خواست کوم چه هغه ئے ورته ترجمه اوکړی۔ دا خپل بجټ تقرير جناب، په دے دوه شعرونو ختموم۔

په ګلونو کښ ئے هير ووم په آزغو کښ ورته يادشوم
د دعا نصيب مے نه وو په خيرو کښ ورته ياد شوم
زه خو هغه ګناه ګار يم زه خو هغسے پښتون يم
جوړے بيا په وطن جنګ دے په مورچو کښ ورته يادشوم

ډيره ډيره مهربانی۔

جناب قائمقام سپیکر: یوسف ایوب صاحب! آج آپ کوئی شعر فرمائیں گے۔ یوسف ایوب صاحب کوئی شعر کہنا چاہتے ہیں، آپ انگریزی میں کہیں۔

وزیر بلدیات: سپیکر صاحب! مجھے کوئی شعر و شاعری آتی ہی نہیں۔ I am on a point of order. With your permission, Sir, just to keep the record straight سلیم خان صاحب نے بڑی اچھی اور Emotional قسم کی Speech کی ہے، میں گورنمنٹ کی طرف سے صرف یہ کہوں گا کہ صوابی کا پچھلے پچاس سال کا سلیم خان صاحب ریکارڈ نکالیں، کمیٹی آپ بنائیں سپیکر صاحب، اور میں Request کروں گا کہ اس کمیٹی کے چیئرمین بھی آپ ہی ہوں، ممبرز اپوزیشن کی طرف سے بھی رکھیں اور ہماری ٹریژری بنچز کی طرف سے رکھیں۔ پاکستان مسلم لیگ کی حکومت سوا دو سال سے آئی ہے، ریکارڈ دیکھیں It is a record کہ پورا صوبہ ایک طرف اور ہر ڈسٹرکٹ کو Compare کریں، اگر صوابی کو کسی مد میں بھی Funding کم ہوئی ہو تو We are responsible چاہے وہ ہائی ویز ہیں، چاہے وہ موٹر وے کی Funding ہے، چاہے ایریگیشن سیکٹر ہے، ایجوکیشن ہے، Or any sector you take it. سلیم خان صاحب نے اس قسم کی چیز Portrait کی ہے جیسے بالکل کسی قسم کی Funding ہی نہیں ہوئی ہے۔ لوکل گورنمنٹ کی آپ دیکھیں۔ This is a challenge. ----------

جناب فرید خان طوفان، سپیکر صاحب! منسٹر صاحب نے ایک مثبت بات کی ہے اور اس وقت اگر آپ اس مسئلے پر تقریر کریں گے تو ------

وزیر بلدیات، میں تقریر نہیں کر رہا ہوں۔

جناب فرید خان طوفان، نہیں، آپ کی تجویز ٹھیک ہے۔ آپ ہر ضلع میں یہی کرنا چاہتے ہیں؟

وزیر بلدیات، میں صوابی کے حوالے سے بات کر رہا ہوں جب سلیم خان صاحب نے کمیٹی کی بات کی ہے۔ تو چاہے مردان صوابی روڈ ہو یا جہانگیرہ صوابی روڈ ہو یا موٹر وے ہو یا پہور ہائی لیول کینال ہو، لوکل گورنمنٹ کی آپ سکیمز لیں، ایجوکیشن کی آپ سکیمز لیں تو آپ کو ریکارڈ کا پتہ چل جائے گا اور یا پھر وہ ریکارڈ اسمبلی میں لے آئیں۔

Mr. Acting Speaker: Order, order, please.

جناب فرید خان طوفان، جناب! ایک ممبر تقریر کرلیں کیونکہ اپوزیشن سے تقریباً بیس پچیس آدمیوں نے تقریر کی ہے اور ہر تقریر کے بعد اگر یہ وضاحت کریں گے تو ایسے پتہ نہیں چلتا۔ اگر چیف منسٹر صاحب نے وضاحت نہیں کرنی تو پھر تو ٹھیک ہے، پھر اس کو الگ رکھیں۔ یہ ایک صوابی کی بات نہیں ہے کہ ایک صوابی کے ریکارڈ کو لائیں گے۔

جناب قائمقام سپیکر، میں نے کہا ہے کہ آج اگر علی افضل جدون صاحب وزیر قانون ہوتے تو میں ان سے رہنمائی لیتا کہ Budget statement کا جواب آپ نے مشترکہ دینا ہے۔ اگر ایک ایک پوائنٹ پر آپ جواب دیں گے تو پھر یہ مسئلہ آپ کیلئے مشکل ہو جائے گا۔ اب میں جناب میاں افتخارحسین صاحب سے استدعا کرتا ہوں کہ وہ اپنی تقریر کی ابتداء ایک شعر سے کریں۔ (تالیاں)

میاں افتخارحسین، ډیره مهرباني۔ سپیکر صاحب! د پښتو یو شعر دے، تاسو بار بار وایئ چه یو شعر اووایه۔ او رحمان بابا وئیلے دے۔

جناب قائمقام سپیکر، یره، دهندکو شعر اووایه۔

میاں افتخارحسین، وانی چه ----

جناب قائمقام سپیکر، رحمان بابا زما ووېتر دے۔

میاں افتخارحسین، بالکل جناب، وانی چه

عقل مه غواړئ بخت اوغواړئ د خدایه

ای رحمانه عقلمند د بختورو نوکران دی

زه ډیره بخښنه غواړم، سپیکرصاحب۔ زه به ابتداء داسې اوکړم، خبرې پرې ډیرې زیاتې شوې دي خو بنیادي خبره چه ده، زما تقریباً پخپله بحیثیت د ایم پي اې دا دریم خل خو دلته شو چه بجټ پیش کیږي او یو دوه خله زما په 1990 کښې د ایم پي اې توب په دورکښې بجټ پیش شوې دې۔ تاسو په خدائې یقین اوکړئ چه مونږ په سټوډنټ لائف کښې به دا سوچ کوو چه مونږ به اسمبلئ ته خو نو د دې ملک او د دې قوم تقدیر به بدلوو۔ دا زمونږ یو جذباتي Attachment وو، یو انقلابي سوچ وو چه مونږ وئیل چه مونږ به اسمبلئ ته راځو او تبدیلئ به راولو۔ خو تاسو په خدائې یقین اوکړئ چه هر کال نه بل کال بد تر وي او چه کوم کال بل کال پسې راځي نو سړې پخپله هغه روایتي انداز ته ځي او انقلابي سوچ نې بدلیږي۔ ډیر د افسوس خبره ده چه د عوامو په دې ایوان کښې چه کوم نمائندګان ناست دي، پکار دا ده چه مونږه یو داسې سوچ راوړو چه په حقیقت کښې خلق یو تبدیلي محسوس کړي۔ خو سوائې د کاغذونو، د لیکلو نه او د اپوزیشن د مخالفت او د حکومت په صفت، دا یو روتین دې چه روان دې او دا پنځم، شپږم کال دې چه زه نې پخپله په دې غوږونو آورم نو سړئ ته داسې ښکاري چه دا صرف خانه پوري ده او یو طریقه کار دې چه په هغې باندې عمل روان دې، روتین دې، ایډهاک ازم دې۔ زه سپیکر صاحب، ستاسو په وساطت خپل جذبات په داسې طریقه وړاندې کووم چه په کوم وطن کښې بجټ پیش کیږي، د هغې وطن فلسفه اول سړې ښه اوګوري چه د دې اقتصادي فلسفه څه ده؟ بجټ د اقتصادي پروګرامونو نچوړ دې۔ آیا زمونږ په دې وطن کښې فلسفه شته؟ رائج فلسفې دي۔ یوه فلسفه چه په هغې زمونږ او ستاسو د ټولو ایمان دې، هغه اسلامي فلسفه ده او هغه په دې خائې کښې شته دې۔ یو سوشلسټ فلسفه ده چه سوشلسټ اکانومي ورته وائي۔ بل چه کوم دې، سرمایه دارانه نظام دې۔ په هغه بنیاد باندې آیا زمونږ په دې وطن کښې یو سسټم شته؟ کوم سسټم دې؟ سوشلسټ سسټم دې، سرمایه دارانه نظام سسټم دې او که په دې خائې کښې زمونږه، آخر زه خو په دې خبره نه پوهیږم چه ګڼې داسې یوه فلسفه زمونږ په دې وطن کښې

موجود ده او د هغے فلسفے عکاسی زمونږه دا بجټ کوی؟ هاں یوه خبره ده چه ایډهاک ازم دے او د ایډهاک ازم په بنیاد باندے دلته زمونږ د بجټ جوړښت کیږی او د هغے جوړښت په بنیاد څنګه چه زمونږه نورے مسئلے روانے دی، داسے زمونږه د بجټ طریقه هم ده۔ زهٔ ړومبئ کښ دا خبره کول غوارم چه زمونږ د بجټ بنیاد په غلطو اندازو او په مفروضو باندے دے۔ غلطے اندازے او مفروضے څنګه دی جناب سپیکر صاحب؟ زمونږه وزیر اعلیٰ صاحب چه پخپله فنانس منسټر هم دے، په خپل Speech کښ دا خبره اومنله چه د تیر خل زمونږه کومه د بجلئ په مد کښ منافع وه، هغه مونږه ته کمه ملاؤ شوه۔ څلور نیم اربه روپئ مونږه ته کمے ملاؤ شوے۔ سوال دا پیدا کیږی چه څلور نیم اربه روپئ ما ته کمے ملاؤ شوے، په بجټ کښ د دے پراجیکشن ما ولے کړے دے؟ او که تیر خل ما ته کمے ملاؤ شوے نو دے خل له پخپله وانی چه متوقع شپږ اربه روپئ به ما ته ملاؤیږی، خو ما د لسو اربو جوړ کړے دے۔ نو چه ما ته پته ده چه شپږ اربه روپئ به ملاویږی نو زه د شپږ اربو روپو ولے نه جوړوم، زه حقیقت پسندانه بجټ ولے نه جوړوم؟ چه زه پخپله تسلیم وومه چه ما ته به څلور اربه نه ملاویږی خو ما په کاغذ کښ لیکلی دی، ما د هغے Against منصوبے ورکړے دی۔ دوئ وانی چه دا فاضل بجټ دے خو زه وایم چه دا د خسارے بجټ دے او د خسارے داسے دے جناب سپیکر صاحب، پنځه نیم اربه روپئ به مونږه ته د بجلئ په مد کښ کمے ملاؤیږی او د Divisible pool نه چه دوئ خپل اعداد و شمار ښودلے دے، د هغے اعداد و شمار مطابق به اووه اربه روپئ مونږه ته نورے کمے ملاؤیږی چه تیر خل مونږه ته څلور اربه کمے ملاؤ شوی دی او دغه رنګ زمونږه چه ټوټل راجمع کړے، بیا زمونږ په Non-Developmental Establishment باندے چه کومه خرچه راځی، هغه پرے اووه اربه، پنځتالیس کروړ او څه د پاسه داسے لکھونه دی، نو چه دا ټول مونږه حساب اوکړو نو په دے کښ جناب سپیکر صاحب، پنځویشت اربه روپئ خو بیخی د حساب کتاب نه بهر دی چه د کومو مونږ په خپل بجټ کښ دا Allocation کړے دے او د هغے Against مونږ سکیمونه ورکړی دی۔ نو چه کوم بجټ د پنځنیس

ارب روپو وی او۔ په پنځیس ارب کښې پنځه ویشت اربه روپۍ وجود نه لری نو زه نه پوهیږم چه دا زمونږه د خسارے بجټ نه دے، څنګه فاضل بجټ دے؟ کیدے شی زه د اکنامکس سټوډنټ نه یم پاتے شوے، زه د اعداد و شمار په حساب کتاب نه پوهیږم خو بهرحال زه دومره په دے خبره پوهه یم، چه دا څومره مونږ سکټی کړے دے، د هغے په حساب زه دا خبره کوم چه زمونږه بجټ د خسارے بجټ دے۔ او جناب سپیکر صاحب، چه دلته منظور باچه صاحب کومے خبرے اوکړے، رشتیا خبره چه زما د Speech یوه طریقه وه خو هغوی چه کومے درد ناکے خبرے اوکړے، زما زړه ته هم هغه خبرے کوزیږی، مونږه هم دا خبره کوؤ۔ دلته د فلسفے خبرے اوشوے، مونږه د هغے فلسفے پیروکاران یو چه په دے وطن کښې باچا خان د امن علمبردار، د عدم تشدد علمبردار، دلته یوه خبره اوشوله، قرارداد هم پیش شولو د جنګ په حواله، چه په کوم ملک کښې د جنګ حالات وی، چه امن نه وی نو اقتصادی حالات به پخپله خراب شی نو دلته بار بار ذکر اوشو، مونږ دے مسئلے ته په دے نظر باندے ګورو چه دا د مذاکراتو په ذریعه باندے حل کیږی او مونږه څو څو ځل دا خبره کړے ده چه شمله سمجوته زمونږ په ملک کښې پرته ده، پکار دا ده چه زمونږ حکمرانان د عقل نه کار واخلی او دا د کشمیر مسئله د شمله سمجوتے په رنړا کښې زر تر زره حل کړی۔ د أنا مسئله د هرے خبرے نه جوړول نه دی پکار او زه د دے هاؤس په علم کښې دا خبره ستاسو په وساطت راوستل غواړم چه زمونږ د پښتنو مشر، فخر افغان، باچا خان په اول کښې دا خبره کړے وه که چرته تاسو دا د کشمیر مسئله حل کول غواړئ، زه درله دا مسئله حل کوم۔ تاریخ ګواه دے او دوئ د پخپله هغه د تاریخ پاڼړے راواړئ، خو صرف په دے وجه باندے دا خبره Reject شوه چه کریډټ دوئ ته لاړ نه شی۔ دلته د قوم غم دے، دلته د قوم د مستقبل غم دے، دلته د وطن خاورے د ډیفنس غم دے او دلته خلق کریډټ اوړی دی چه ما ته کریډټ نه ملاؤیږی، هغه ته کریډټ ملاؤیږی۔ دا خو زمونږه مشترکه زمکه او وطن دے او د دے زمکے د وطن حفاظت زمونږه د ټولو فرض دے او هر سړے چه په دے کښې کردار ادا کوی، پکار دی چه هغے ته په خوږ نظر او په ښه نظر د

اوکتے شی۔ زه جناب سپیکر صاحب، خپل تقریر به په دے طریقه باندے مختصر کړم خکه چه ستاسو د ټلی هم وخت را نزدے دے خو زه به په دے بنیاد دا خبره اوکړم چه دلته دا ټول هر څه اوشو، د ضلع ټیکس په حواله باندے ټولو د خپلے خپلے ضلع خبره اوکړه، نوښار ضلع په دے ټوله صوبه کښ، چه د ټولے صوبے ګیټ وے ده او بیا په ټولو ضلعو کښ خوش قسمت ترین ضلع ورته زه وایم چه د دے د خپل ضلع دا ډسټرکټ آمدن تقریباً تقریباً د هرے ضلع نه زیات دے یا د هغے برابر دے۔ نن ضلع ټیکس ختم شو، تقریباً دولس کروړه روپئ زمونږه د نوښار آمدن دے، اوس هغه آمدن نوښار پخپله پیدا کولو نو آیا دا نوښار پکار نه ده چه د ټولے صوبے مثالی ضلع وے او هغه ضلع چه هغه ستاسو ګیټ وے ده، نوښار له خدائے خپله یو قدرتی خانست ورکړے دے، نن خلق یو خانے ته په سوونو میلونو مزل کوی، داسے ضلع چه هغے کښ د خپل قدرتی سیند هم په داسے طرف باندے بهیږی، فضاء ئے ښه ده۔ زمونږه د ضلع آمدن زیات دے، علاقه ئے کمه ده اوآبادی ئے زیاته ده او په هغه ضلع کښ زیات تر شے شے علاقے د فوجیانو زیر نګرانئ دی او هغوی ئے استعمالوی، لکه رسالپور، چراټ او تقریباً تقریباً زمونږ د نوښار زیاته حصه د فوج په استعمال کښ ده نو چه د فوج دا استعمال ترے نه اوباسئ نو زمونږه ضلع ډیره وړه پاتے شی نو که چرته زمونږه د ضلعے دا خپلے پیسے په حقیقت معنو کښ زمونږ په ضلع باندے لګیدے نو نن به دا ضلع د ټولے صوبے مثالی ضلع وه خو کاش او افسوس دے چه نن، دَ ضلع د ټیکس د ختمیدو په حواله باندے ما دلته تحریک التواء هم پیش کړے وو او د هغے په جواب کښ ما ته یوسف ایوب صاحب دا خبره کړے وه چه زمونږه داسے څه اراده نشته خو د مرکز چه کوم تجویز دے که دا راغلو نو مونږ به پرے عمل کوو۔ زه ډیر په افسوس سره، ما ورته هغه وخت هم دا خبره اوکړه چه د بلوچستان صوبے فنانس منسټر نیغ په نیغه دا خبره اوکړه چه مونږه د ضلع ټیکس متعلق د مرکز دا فیصله نه منو۔ ولے ئے نه منو جناب سپیکر صاحب؟ خکه ئے نه منو چه ما ته مرکز خپلے پیسے نه دی راکړے او زما په ضلعو کښ مداخلت کوی، زما نه پیسے اُوړی، ولے؟ زه د خپلے صوبے واکمنو ته، چه کوم د دے

خانےمشران دی، هغوی ته پکار دی چه هغه رنګ د بلوچستان د فنانس منسټر غوندے د جرأت مظاهره اوکړی او نیغ په نیغه، دا څنګه خبره ده چه مرکز فیصله نه وی کړے او زما صوبه ورته یکدم وائی چه ته ټهیک وایے۔ سنده وائی ټهیک نه دے، بلوچستان وائی ټهیک نه دے، نن پنجاب پکښ مذبذب دے او زما صوبه مخے سره لاس اوچتوی۔ زمونږه د صوبے د مشرانو دا ذمه واری د ټولو نه اول ده، پکار دا ده، د ضلع ټیکس د ختمیدو جناب سپیکر صاحب، وضاحت په دے کوم، یقیناً چه ټهیکیداری سسټم دے، په هغے کښ غونډه ګردی به هم وی، بقول دوئ په هغے کښ به بدمعاشی هم وه خو سوال دا پیدا کیږی چه دا ټهیک کول غواړی او که ختمول غواړی؟ سحر له به عوام راپاڅی چه مونږه د پولیس نه تنګ یو نو تاسو به پولیس ټهیک کوئ او که ختموئ به ئے؟ دا خو ما نوے فارموله اُولیده۔ جناب سپیکر صاحب! دا نیغ په نیغه په صوبائی‌خود مختارئ کښ مداخلت دے۔ دا د ون یونټ شکل دے۔ هغه ون یونټ چه هغه زمونږه د مشرانو په قربانو باندے ختم شوے وو، نن بیا په بل شکل کښ دے او د دے ټوله ذمه واری د اپوزیشن په حیثیت دوئ ته په ګوته کوؤ۔ نن دوئ په غفلت کښ دی، نن دوئ د قتدار په نشه کښ دی۔ نن چه مرکز مونږ سره کومه لوبه کول غواړی، دا داسے ده چه مونږ له افیون راکوی، مونږه ئے نشه کړی یو، مونږ پرے پوهیږو نه او یو یو قدم چه هغه اوچتوی، هغه د صوبائی‌خود مختارئ د خاتمے د پاره اوچتوی۔ د مرکز زور او ظلم سوا کیږی او د هغوی په مونږ باندے ګرفت زیاتیږی۔ جناب سپیکر صاحب! مرکز به ورته نه وایم، مرکز به ورته څکه نه وایم چه د هغوی دا ټولے فیصلے د پنجاب د خواهش مطابق کیږی او دا څکه کیږی چه وزیر اعظم د هغه خانے د وزیر اعلیٰ رور دے۔ هغوی په خپلو کښ یو منصوبه تیاره کړی او په هغے باندے عمل اوکړی۔ زه وایم چه دا نیغ په نیغه صوبائی خود مختارئ کښ مداخلت دے زمونږه دا ضلع ټیکس ختمیدل۔ دا د ریفارم کړی، د ټهیکیدارانو ظلم د ختم کړی، د چونګیانو دا کردار دِ بدل کړی خو دا فنډز چه کوم په ضلعو کښ دی، دا دِ واپس کړے شی۔ دا ظالمانه فیصله دِ واپس کړے شی او په دے چه دا زمونږ نه کومے پیسے د دے خانے نه ځی، زه یو

خل بیا جناب سپیکر صاحب، ستاسو په وساطت دوئ ته دا خبره کوم چه دا د
مرکز مداخلت په صوبو کښې ورځ تر ورځه سوا کیږی۔ دلته د دوئ د لاس د
مضبوطولو د پاره بی بی یوه خبره اوکړه چه که دوئ په ایمانداری باندے د
مرکز سره د خپلے صوبے د حق د پاره جهګړه کوی، مونږه ورسره ملګری
یو۔ چه زمونږه مشرے اووئیل نو مونږه د هغے په نقش قدم باندے هم هغه
رنګ خبره کوو خو یقیناً چه زه د موجوده حکومت د دے کردار غندنه کوم
او دا موجوده حکومت چه کوم کردار ادا کوی او د مرکز هرے خبرے ته
ټهیک وائی، دا ډیره غلطه خبره ده۔ جناب سپیکر صاجب! زه به نور تفصیل
په دے کښې نه وایم خو زه به د خپلے حلقے د پاره یو منټ اوغوارم چه د
خپلے حلقے راباندے ډیر حق دے۔ دلته د تعمیر وطن پروګرام خبره اوشوه،
نه ما ته مخکښې چرته پیسه ملاؤ شوے ده، نه اوس د ملاؤیدو څه خبره شته
دے او لا دے خل له چه دوئ کوم د تعمیر وطن پروګرام په دے بجټ کښې ذکر
کړے دے، تاسو چرته دے فقرو ته کتلی دی؟ ډیرے خوش کن فقرے دی۔
ملین به مونږ خرچ کوو، نو چه زما په حلقه کښې هډو کار شوے نه دے نو دے
کومو On going schemes ته پیسے ورکوی؟ مطلب دا دے چه تیر خل ظلم
اوشو، دے خل له د هغے نه هم زیات ظلم کیږی۔ چه کومو حلقو کښې کار
شوے دے، هغوی له به نورے پیسے ورکوو۔ دا د رنجیت سنګهه فیصلے دی،
منظور او نامنظور والا خبرے دی۔ نو زه جناب سپیکر صاحب، دا خبره
کووم چه زما د حلقے سره د ټولو نه زیات ظلم کیږی خو زه فریاد نه کوم۔ زما
داسے حلقه ده چه نیم غر دے او نیم د غر نه لاندے دے۔ غر کښې د څښکلو
اوبه نشته او لاندے د سیند په غاړه د اوبه خور اوبه نشته۔ چه سیند راوخیژی
اوبه هم یوسی۔ زما چه د سیلاب د ورځو خبره راشی نو نه مونږ ته د سیلاب
زدګانو په حساب کښې پیسے ملاویږی، نه زمونږه د اوبه خور د پاره پیسے
شته او نه زما په علاقه کښې د اوبو د څښکلو د پاره پیسے شته۔ تاسو دلته د
کمیټو خبره اوکړه۔ نن وزیرانو صاحبانو ډیر د فراخدلئ نه کار واخستو،
هغوی دومره Quick action واخستو، وائی زر زر کمیټئ جوړوو۔ زه

وایمه چه پکار دا دی چه دوئ دا کمیټی جوړوی، د ایجوکیشن په مد کښې دِ جوړه کړی، را دِ شی، د نهرونو په مد کښې دِ جوړه کړی- مونږه ورته دا خبره کوؤ، زه په دے دا خبره ختمومه جناب سپیکر صاحب، چه زما په حلقه کښې ټهیک ده، ظلم د کیږی، مونږ د ظلم بلد یو، مونږ د باچا خان سپاهیان یو، په خپله نظریه او په خپل فکر سیاست کوؤ- مونږ د پیسو په بنیاد سیاست نه کوؤ- مونږه دلته خواست نه کوؤ خو د حکومت په ریکارډ دا خبره دوئ ته راوستل غواړو چه دومره ظلم مه کوئ چه صبا نے بیا تاسو برداشت کولے نه شئ او دا زه د یو نیم، دوؤ کالونه مسلسل لګیا یم- بی بی هم راته هغه بله ورځ وئیل چه خوږ ګوته چا ته مه ښایه، هم هغے ګوتے له به درله زور ورکوی خو زه د خپلے حلقے هغه درد مخکښې کوم چه د ټولو نه زیات ظلم زما د حلقے سره کیږی- دا څومره وزیران چه دی، که یو هم داسے اووائی چه یره ما د دوئ په حلقه کښې انصاف کړے دے، زه ورته په ریکارډ دا خبره ښایم چه انصاف نے نه دے کړے او زه د خپلے حلقے د حق د پاره هر رنګه جنګ ته تیار یمه، چه هغه هر رنګه خبره وی، زه نے په دے میدان باندے کولو ته تیار یم- جناب سپیکر صاحب! په دے به زه تاسو نه اجازت غواړم چه هغه شعر به دوئ ته اووایم چه -

ظلم کا سینہ چیر کے دیکھو، جاگ رہا ہے نیا سویرا
ڈھلتا دن مجبور سہی، چڑھتا سورج مجبور نہیں
رات کے راہی تھک مت جانا، صبح کی منزل دور نہیں

والسلام- (تالیاں)

سید علی شاہ (وزیر مواصلات و تعمیرات): جناب سپیکر صاحب! ------

جناب قائمقام سپیکر: آپ پوائنٹ آف آرڈر پر ہیں؟

وزیر مواصلات و تعمیرات: "روایت" پر کھڑا ہوں جناب- آپ پوائنٹ آف آرڈر ----

جناب قائمقام سپیکر: "روایت" پر کوئی کھڑا نہیں ہو سکتا-

وزیر مواصلات و تعمیرات: وہ آپ کا کام ہے- جب سے آپ سپیکر بنے ہیں، آپ خود ہی بتا دیتے ہیں کہ کون کس پر کھڑا ہے-

جناب قائمقام سپیکر: نہیں، "روایت" پر آپ کھڑے ہوں گے تو آپ کے وزن کی وجہ سے "روایت" دب جائے گی۔

وزیر مواصلات و تعمیرات: دب جانے دیں۔ جناب سپیکر! آج ہمارا صوابی جانے کا پروگرام تھا۔ ابھی میرے معزز رکن، جناب سلیم ایڈوکیٹ صاحب نے کہا ہے کہ اس وقت نہیں جا سکتے تو Monday کا دن رکھ لیں۔ اگر آپ کو کوئی اعتراض نہیں ہے کیونکہ میں نے تو آپ کے سامنے وعدہ کیا ہے۔

جناب قائمقام سپیکر: ہمیں کوئی اعتراض نہیں ہے۔ اگر آپ راضی ہیں تو ہمیں کوئی اعتراض نہیں ہے۔

جناب سلیم خان ایڈوکیٹ: ما خو هغوی ته نه دی وئیلی چه زه نه شم تلے۔ ما دا نه دی وئیلی، ما ورته دا اووئیل چه دلته نه خو، روټئ خورو او بیا خو نو ناوخته دے، د پیر په ورخ به حاضری اوکړو۔

وزیر مواصلات و تعمیرات: جناب! میں بھی یہی کہہ رہا ہوں۔

جناب سلیم خان ایڈوکیٹ: کیا جی؟

وزیر مواصلات و تعمیرات: میں بھی یہی کہہ رہا ہوں جناب۔

جناب سلیم خان ایڈوکیٹ: اگر آپ ابھی جانا چاہتے ہیں تو میں ابھی بھی تیار ہوں۔

وزیر موصلات و تعمیرات: ہم تیار ہیں۔

جناب قائمقام سپیکر: اتوار کے دن کیوں نہیں چلے جاتے؟ آپ کل چلے جائیں۔ Monday کو تو پھر آپ اسمبلی میں ہوں گے۔ آپ کل چلے جائیں۔

جناب فرید خان طوفان: جناب سپیکر صاحب! سلیم خان وائی چه ډوډئ نه خورو۔ دے که وانی چه ډوډئ خورو خو ٹھیک، گنی هغه تیار دے ورسره خی۔

وزیر مواصلات و تعمیرات: مجھے کوئی اعتراض نہیں ہے۔

جناب قائمقام سپیکر: بس، تو آج جانا چاہئے۔

وزیر موصلات و تعمیرات: اگر آج جانا ہے فبہا۔ نہیں، تو Monday کو اگر یہ وہاں رہیں تو یہاں سے میں چلا جاؤں گا اور ان کو ساتھ لے لوں گا۔

جناب قائمقام سپیکر: دیکھیں شاہ صاحب! بات یہ ہے کہ انہوں نے تو اپنے گاؤں جانا ہی ہے۔ آپ نے بھی اپنا بکس تیار کر لیا ہے تو میرے خیال میں چلے ہی جائیں۔

وزیر مو صلات و تعمیرات: اچھا جی۔

جناب شیر زمان شیر: جناب سپیکر صاحب! عمله به هم اوس نه وی نو کم سے کم چه عمله خو په موقع باندے وی کنه، ښوک خو وی۔

جناب عبد السبحان خان (وزیر اطلاعات): نہیں، میرے خیال میں یہ بُری بات ہے۔ ویسے ہمارے علاقے کی روایات میں بھی نہیں ہے کہ سلیم خان مہمانوں کو بغیر کھانے کے بھیج دیں تو وہ پھر خفا ہو نگے جی، میرے خیال میں لنچ وہاں کریں تو اچھا ہو گا جی۔

جناب قائمقام سپیکر: ہاں، تو آج چلے جائیں، چلے جائیں۔ (قہقہہ)

وزیر اطلاعات: نہیں، آج تو مشکل ہو گا، پرسوں ہی چلے جائیں لیکن لنچ وہاں کریں جی۔ سلیم خان کا دل نہ توڑیں۔

جناب قائمقام سپیکر: چلیں، آپ آپس میں جو بھی فیصلہ کریں، آپ کی مرضی ہے۔ آپ جو فیصلہ کریں ہمیں منظور ہے، بس ہمیں آپ رپورٹ لا کر دیجئے گا۔

وزیر مو اصلات و تعمیرات: نہیں جی، فیصلہ جیسے ہمارے ایڈوکیٹ صاحب کرتے ہیں۔

جناب پیر محمد خان (وزیر مال): میں منصفی کروں گا سپیکر صاحب۔ یہ اتوار کے دن چلے جائیں اور کل اتوار ہے جناب سپیکر صاحب۔

وزیر مو اصلات و تعمیرات: نہیں، نہیں جی، اتوار نہیں۔

وزیر مال: ویسے سلیم خان، میرا خیال ہے وہ معافی مانگیں گے اور آپ چھوڑ دیں گے۔

وزیر مو اصلات و تعمیرات: نہ جی، اتوار نہیں کیونکہ یہاں بڑے فنکشن ہوتے ہیں۔

جناب قائمقام سپیکر: اب میں آخر میں جناب سید احمد خان صاحب سے استدعا کرتا ہوں کہ وہ بحث میں حصہ لیں اور چترال کے حوالے سے کچھ باتیں کریں، شکریہ۔

جناب سید احمد خان: اعوذ باللہ من الشیطٰن الرجیم۔ بسم اللہ الرحمان الرحیم۔ محترم سپیکر صاحب! میں آپ کا بڑا مشکور ہوں۔ میرا خیال ہے کہ پہلی دفعہ آپ نے مجھے بولنے کی اجازت دی ہے۔ میں شروع میں آپ کا شکریہ ادا کرتا ہوں کہ جب بھی چترال کے مسائل کے سلسلے میں بات ہوئی ہے تو آپ نے میری حمایت کی ہے اور میرے بارے میں سفارش کی ہے۔ محترم سپیکر صاحب! جہاں تک موجودہ مجوزہ بجٹ کا تعلق ہے، میں

گنجائش کے مطابق وہ حقائق بیان کرنے کی کوشش کروں گا جو اس بجٹ میں شامل ہیں۔ قابل احترام سپیکر صاحب! تقریبا" دو سال یا سوا دو سال پہلے جس حالت میں ہمیں حکومت ملی تھی اور وہ الیکشن جس حالت میں ہوئے تھے، وہ ہم سب کو پتہ ہے۔ فروری 1997 میں الیکشن ہوئے جو مڈ ٹرم الیکشن تھے اور پیپلز پارٹی کی گورنمنٹ تھی۔ صدر لغاری نے اس وقت کی حکومت کو ختم کیا تھا اور مڈ ٹرم الیکشن کا اعلان کیا تھا اور جب اس حالت میں ہمیں الیکشن میں جانا پڑا تو لوگوں نے انتہائی فراخدلی کے ساتھ ہمیں ووٹ دیئے تھے اور اسلئے ووٹ دیئے تھے کہ وہ پیپلز پارٹی سے انتہائی مایوس ہو گئے تھے۔ جناب والا! ہمارا پہلا بجٹ جو جون 1997 میں پیش ہوا تو اس وقت آپ بھی اور اے این پی والے بھی گورنمنٹ میں شامل تھے۔ میرے خیال میں ہمارا صوبہ اس وقت کوئی چار ارب روپے سے زیادہ کا مقروض تھا اور ہمارے پاس گنجائش ہی نہیں تھی کہ ہم اپنے ملازمین کو تنخواہ دے سکیں بلکہ اتنا زیادہ اوورڈرافٹ ہو چکا تھا کہ وہ قرض ہم ادا کرنے کے قابل نہیں تھے لیکن جناب والا، آج دو سال کے بعد کم ازکم ہم حقائق کو سامنے رکھ کر دیکھیں تو موجودہ حکومت نے، ہماری جو پرانی سکیمیں ہیں مثلاً پیہور ہائی لیول کینال یا کوہاٹ ٹنل یا چترال میں ریشون ہائیڈل پاؤرسٹیشن یا ایسی بڑی سکیمیں جو کہ کئی سالوں سے صرف برائے نام بجٹ میں آ رہی تھیں، موجودہ حکومت نے کم ازکم ان پر کام شروع کر دیا ہے اور آج ہمارے بھائی جو اپوزیشن میں بیٹھے ہیں، وہ یہ کہتے ہیں کہ سکیمز تو اے ڈی پی میں آ گئی ہیں، پیسے ان کیلئے دیئے گئے ہیں لیکن پیسے کم ہیں۔ کم ازکم موجودہ حکومت کو یہ جرأت تو ہوئی کہ انہیں اے ڈی پی میں رکھ کر ان پر کام شروع کر دیا۔ جناب والا! 1997ء کے بجٹ میں ہمارے موجودہ وزیر اعلیٰ صاحب نے ایک خط یہاں پڑھا تھا جو اس وقت کے وزیراعظم کا خط تھا جس نے اسی صوبے کے وزیر اعلیٰ کو لکھا تھا کہ آپ نے بہت زیادہ اوور ڈرافٹ لیا ہے لیکن خوش قسمتی کی بات ہے کہ آج ہمارے وزیر اعلیٰ نے کم از کم اپنی بساط کے مطابق، اپنے محاصل سے اور اپنی گنجائش کے مطابق صوبہ سرحد میں ترقیاتی کام شروع کئے ہوئے ہیں تو ہمیں اس حقیقت کو تسلیم کرنا چاہئے۔ جناب والا! میں زیادہ تفصیل میں نہیں جاؤں گا لیکن جہاں تک ترقیاتی کام جو اس بجٹ میں شامل ہیں تو انشاء اللہ تعالیٰ ان پرعملدرآمد ہو گا۔ ہماری گورنمنٹ نے جن مشکل حالات میں حکومت سنبھالی تھی، جن مشکلات سے ہم دو چار تھے، ہماری معیشت خراب تھی تو آج کم از کم ہماری معیشت تو بہتر ہو رہی ہے۔ جناب والا! میں حقیقت بیان کر رہا ہوں لیکن ایک درخواست

میں ضرور کروں گا کہ ہمارے کچھ دوست یہ کہہ رہے ہیں کہ ہمارے علاقوں میں ترقیاتی کام نہیں ہو رہے ہیں، میں اس پر زیادہ بات اسلئے نہیں کرونگا کہ ہماری اسمبلی کا ایک ایکٹ ہے۔

جناب قائمقام سپیکر: آرڈر، آرڈر، پلیز۔ آنریبل ممبر صاحب کچھ کہنا چاہتے ہیں اور آپ لوگ باتیں کر رہے ہیں۔پلیز۔

جناب یوسف ایوب خان (وزیر بلدیات): سپیکر صاحب! خوش قسمتی سے یہ اپوزیشن کے ممبرز تھے * +++++++++++++ یہ ہمارے ساتھ بیٹھے ہوئے ہیں، اپنی Seats پر نہیں بیٹھے ہیں۔ (قہقہہ)

Mr. Acting Speaker: These words are expunged.

جناب بشیر احمد بلور: جناب سپیکر صاحب! میں ان کو یہ Clear کر دوں کہ خدا کے فضل سے دنیا کی کوئی طاقت بھی ہمیں مرعوب نہیں کر سکتی۔ ہماری پارٹی کا فیصلہ ہوگا تو جائیں گے۔ جب تک پارٹی کا فیصلہ نہیں ہے تو یہاں ہم اپنی خوشی سے بیٹھ رہے ہیں۔ ہمیں کوئی زور نہیں ہے جی۔

جناب قائمقام سپیکر: فی الحال آپ اپنی سیٹ پر تو آ جائیں۔

جناب فرید خان طوفان: سپیکر صاحب! اگر اس طرح ہوگیا تو پھر ہم اُدھر ہوں گے اور یہ اِدھر ہوں گے۔ (قہقہہ)

جناب قائمقام سپیکر: یوسف ایوب پھر بھی آپ کے ساتھ ہوں گے۔ (قہقہہ)

جناب بشیر احمد بلور: ہم بھی اس دن ان کو Welcome کریں گے جب یہ ہمارے ساتھ ہوں گے۔

جناب قائمقام سپیکر: چترال ہمارا بڑا پسماندہ علاقہ ہے اور چترال کے نمائندے کا حلقہ قومی اسمبلی کے حلقے کے برابر ہے۔ وہ بات کر رہے ہیں، ان کا تعلق ٹریژری بنچز سے ہے، ان کی شکایات ہیں، ان کے گلے شکوے ہیں تو کم از کم آپ انہیں سنیں۔ پلیز۔

جناب سید احمد خان: آپ کی بڑی مہربانی۔ سر! میں اس سلسلے میں درخواست کرنا چاہتا تھا۔ میں بار بار آپ کا شکریہ ادا کرتا ہوں کہ آپ مجھے موقع دے رہے ہیں لیکن اپنے بھائیوں سے میں یہ درخواست کروں گا کہ مجھے تھوڑا سا سنیں کیونکہ چترال چودہ ہزار کلو میٹر

---

* +++++ بحکم جناب سپیکر صاحب حذف کیا گیا

رقبے پر محیط ہے اور اس میں ایک ایم پی اے اور ایک ایم این اے ہے تو کم از کم مجھے تو سننا چاہئے کہ میں کیا بول رہا ہوں؛ جناب والا! میں آپ سب کا مشکور ہوں۔ آپ تو اپنی طرف سے میری ہمیشہ حمایت کرتے رہے ہیں لیکن میرا علاقہ انتہائی پسماندہ علاقہ ہے۔ ہمارے لئے ابھی تک All weather road ہی نہیں ہے لیکن موجودہ حکومت جو کوشش کر رہی ہے، میں ان کا مشکور ہوں اور انشاء اللہ اس پر عملدرآمد ہوگا۔ محترم سپیکر صاحب! میری چند تجاویز ہیں جی کہ پسماندہ اور دور افتادہ علاقے جہاں برفباری وغیرہ کی وجہ سے بروقت کام شروع نہیں ہوتے۔ بجٹ پاس ہونے کے فوراً بعد جولائی سے ترقیاتی کاموں کیلئے فنڈز جاری کیے جائیں۔ چترال، کوہستان یا دیر بالا جیسے جو علاقے ہیں، کیونکہ ہمارے لئے جو پیسے مختص ہوتے ہیں، درمیان میں برفباری کی وجہ سے کام رک جاتے ہیں تو چار پانچ مہینے کام نہیں ہوتا۔ کالا ڈھاکہ اور بٹگرام والے بھی یہی چاہ رہے ہیں تو یہ میری تجویز ہے کہ ہمارے لئے بروقت فنڈز ریلیز کیے جائیں۔ دوسری تجویز یہ ہے جی، بلکہ میری ایک درخواست ہے کہ ہم سب اسی سرحد سے تعلق رکھتے ہیں، ہم بھائی ہیں، ہم پختون ہیں، ہم درخواست کریں گے کہ آپ آبادی کو مدنظر نہ رکھیں بلکہ پسماندگی کو مدنظر رکھتے ہوئے علاقوں کیلئے بجٹ میں فنڈز مختص کریں۔ (تالیاں) کیونکہ یہاں پشاور میں خدا کی مہربانی سے کم از کم کچھ کام ہو چکے ہیں، مردان، چارسدہ اورنوشہرہ میں ہوئے ہیں لیکن چترال، کوہستان، دیر، کالا ڈھاکہ اور بٹگرام ایسے علاقے ہیں جہاں، لیکن میری درخواست ہے کہ ہمارے علاقوں کی پسماندگی کو مدنظر رکھتے ہوئے فنڈ مختص کیے جائیں۔ اس کے ساتھ میں ایک درخواست آپ سے کروں گا کہ اس اسمبلی میں بعض ضلعوں سے چار، پانچ، چھ ممبران صاحبان یہاں آتے ہیں لیکن چترال، کالا ڈھاکہ یا ٹانک جیسے علاقوں سے صرف ایک، ایک ایم پی اے یہاں آتا ہے تو کوشش کریں جی کہ سٹینڈنگ کمیٹیوں میں ان کو زیادہ سے زیادہ نمائندگی دی جائے جیسے کہ ہماری پبلک اکاؤنٹس کمیٹی ہے، اس میں چترال کی نمائندگی نہیں ہے کہ وہ کم از کم اپنے علاقے کے بارے میں بات کریں کہ یہ ایک پسماندہ علاقہ ہے۔ اس کے ساتھ، ساتھ سر، خورشید اعظم صاحب مجھے پکڑ کر کہہ رہے ہیں کہ ایبٹ آباد بھی پسماندہ علاقہ ہے (قہقہہ) خیر ہے جی، میری درخواست ہے کہ پسماندہ علاقوں کو آئندہ بجٹ میں زیادہ سے زیادہ ترجیح دی جائے اور اس کے ساتھ میں آپ کا ایک بار پھر شکریہ ادا کرتا ہوں۔

<u>جناب قائمقام سپیکر</u>: معزز اراکین! جناب محترم اکرم درانی صاحب نے DDAC کے

مسئلے پر رولنگ مانگی ہے۔ چونکہ یہ رولنگ دینے کیلئے مجھے کچھ سابقہ رولنگز بھی دیکھنی پڑ رہی ہیں تو میں انشاء اللہ تعالیٰ وہ رولنگ ضرور Sign کر دوں گا اور اگر موقع ملا تو میں پیش بھی کر دوں گا لیکن وہ رولنگ میں ضرور دوں گا اور کسی دوسری نشست میں اس رولنگ کا اعلان کیا جائے گا۔ اب میں اجلاس پیر کے دن کی صبح ساڑھے نو بجے تک کے لیے Adjourn کرتا ہوں۔ شکریہ۔

(اسمبلی کا اجلاس پیر 21 جون 1999 ساڑھے نو بجے صبح تک ملتوی ہوگیا)